

МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІЗНЕСУ І ПРАВА

ЦЕНТР УКРАЇНСЬКО-ЄВРОПЕЙСЬКОГО
НАУКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Всеукраїнське науково-педагогічне
підвищення кваліфікації
з економічних наук

**НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ
СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ ТА НАУКИ:
ІННОВАЦІЇ, ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ, ІНТЕГРАЦІЯ – ІДІ**

15 листопада – 26 грудня 2021 року

Видавничий дім
«Гельветика»
2021

Організаційний комітет:

Мартинюк Олена Анатоліївна, докторка економічних наук, професорка кафедри менеджменту, старша наукова співробітниця Центру українсько-європейського наукового співробітництва, експерт з акредитації освітніх програм Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, Відмінник освіти України, регіональний представник ГО ДК «Партнер» ігротренер трансформаційної гри «Життєвий капітал», амбасадор Ліги амбасадорів з фінансової грамотності в Фонді гарантування вкладів фізичних осіб, тренер-волонтер Національного проекту з Фінансової грамотності України.

Витвицька Ольга Данилівна, докторка економічних наук, професорка, завідувачка кафедри публічного управління та менеджменту інноваційної діяльності Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Гончаренко Олена Миколаївна, докторка економічних наук, професорка кафедри фінансового менеджменту та фондового ринку Одеського національного економічного університету.

Льченко Світлана Віталіївна, докторка економічних наук, професорка, завідувачка відділу ринку транспортних послуг Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень Національної академії наук України.

Лінгур Любов Миколаївна, кандидатка економічних наук, доцентка кафедри економічної кібернетики та інформаційних технологій Державного університету «Одеська політехніка».

Лепьохіна Олена Ваславіївна, докторка економічних наук, доцентка, завідувачка кафедри маркетингу ЗВО «Міжнародний університет бізнесу і права».

Прохорчук Світлана Володимирівна, кандидатка економічних наук, доцентка, проректор з навчально-методичної роботи ЗВО «Міжнародний університет бізнесу і права».

Жуйков Геннадій Євгенович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, обліку і оподаткування ЗВО «Міжнародний університет бізнесу і права».

НЗ4 **Науково-практичні аспекти сучасної економічної освіти та науки: інновації, діджиталізація, інтеграція – ІДІ** : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації з економічних наук, 15 листопада – 26 грудня 2021 р. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. – 128 с.

ISBN 978-966-992-724-8

У збірнику представлено матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації «Науково-практичні аспекти сучасної економічної освіти та науки: інновації, діджиталізація, інтеграція – ІДІ» (15 листопада – 26 грудня 2021 року).

УДК 378.046.4:33(063)

ЗМІСТ

ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРЕСИВНИХ ПІДХОДІВ ДО УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД Андрощук І. О.	7
ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ТА МОЖЛИВОСТІ В ОСВІТІ Антипенко Н. В.	11
ПЕРЕВАГИ ЗАСТОСУВАННЯ ПЛАТФОРМИ MOODLE В РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНИХ ПРОГРАМ ВИЩОЇ ШКОЛИ Аровіна М. П.	12
ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ВІТЧИЗНЯНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ Балан В. Г.	15
ВПЛИВ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ НА ОСВІТНИЙ ПРОЦЕС Борисова І. С.	18
ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ТА ЦИФРОВІЗАЦІЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ: НАПРЯМИ РОЗВИТКУ Бородіна О. А.	22
СОЦІАЛЬНІ ІННОВАЦІЇ: ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ В ТЕНДЕНЦІЯХ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ Буй Ю. В.	26
ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ Вітер С. А.	30
ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ДІЛОВИХ ІГОР У ВИКЛАДАННІ ОБЛІКОВИХ ДИСЦИПЛІН Голуб Н. О.	34
НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАДАННЯ ОСВІТНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ Губарев О. О.	38
EOSC ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ВІДКРИТИХ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ВЧЕНИХ Гуржій Н. М.	41

ПРОЄКТНИЙ МЕТОД НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН Гут Л. В.	43
РОЛЬ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЯКІСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ Запірченко Л. Д.	47
ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ Зіньцьо Ю. В.	51
ЩОДО ІННОВАЦІЙНИХ ПРИОРИТЕТІВ В ОСВІТІ Клімович І. М.	52
СУЧАСНИЙ ДОСВІД ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ОСВІТИ Клочко В. М.	56
ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ Кожевнікова В. О.	58
ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ: СПРЯМОВАНІСТЬ, МЕТОДИ ТА СТРАТЕГІЇ Кулинич Т. В.	60
ЦИФРОВІ КОМПЕТЕНЦІЇ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ Легошина О. Л.	64
ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ІНСТРУМЕНТІВ І ТЕХНОЛОГІЙ ЦИФРОВОГО МАРКЕТИНГУ Лифар В. В.	66
ГЕЙМІФІКАЦІЯ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ТРЕНД НАВЧАННЯ Мендела І. Я.	71
РОЗВИТОК SOFT SKILLS У СТУДЕНТІВ Мендела Є. М.	73
ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ТА СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ В УКРАЇНІ Мірясов Ю. О.	75
РОЛЬ ІННОВАЦІЙ В ОСВІТІ В УМОВАХ ДИДЖИТАЛІЗАЦІЇ ТА НАУКОВОГО-ТЕХНІЧНОГО ПРОГРЕСУ Назаренко Н. В.	78

ВІРТУАЛІЗАЦІЯ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ Одрехівський М. В.	80
ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ Остряніна С. В.	84
РИНОК ПРАЦІ ТА РИНОК ОСВІТНІХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ Пітел Н. С.	87
РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАСАД ІДІ В МЕТОДИЦІ ВИКЛАДАННЯ МІКРО- ТА МАКРОЕКОНОМІКИ Почерніна Н. В.	91
ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄДИНОГО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСЛІДНИЦЬКОГО ПРОСТОРУ Пушкар Т. А.	93
ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ УДОСКОНАЛЕННЯ Роїк О. Р.	96
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ Рудь В. П.	100
ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙ В СФЕРІ ОСВІТИ Рябоволик Т. Ф.	102
ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВОГО МОДЕЛЮВАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ Савко О. Я., Мельничук І. В.	106
РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ Семенда О. В.	108
ІННОВАЦІЇ У ВИЩІЙ ОСВІТІ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД Третяк Д. Д.	111
ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ ПРАКТИЧНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ Фоменко Т. А.	113

ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З ВИКОРИСТАННЯМ ВАЛІДОВАНИХ І ФРАНЧАЙЗИНГОВИХ ПРОГРАМ: ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН Чалюк Ю. О.	116
БІЗНЕС-ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА В ЮРИДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ: ІНТЕГРАЦІЙНІ ПІДХОДИ Шевченко Л. С.	118
MODERN TOOLS OF INNOVATION AND INTERNATIONALIZATION OF EDUCATION Shevchenko O. O.	121
ІННОВАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТИ В УМОВАХ ОБРАННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО ВЕКТОРУ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ КРАЇНИ Юдіна М. І.	124

ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРЕСИВНИХ ПІДХОДІВ ДО УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Андрощук І. О.

*кандидатка економічних наук,
доцентка кафедри економіки, менеджменту
та комерційної діяльності*

Центральноукраїнського національного технічного університету

В сучасних умовах ринкової економіки рівень розвитку будь-якої країни, поряд з її геополітичним розташуванням, природно-кліматичними умовами, наявністю природних і біологічних ресурсів, залежать від інтелектуальної складової її населення. Ця складова, у свою чергу, охоплює широкий спектр суттєво необхідних напрямків для перспектив розвитку держави – її економічний і соціальний рівень, політичну стабільність і безпеку населення, інноваційну спрямованість подальшого розвитку, схильність до економічного розвитку, зростання та підвищення добробуту, які виступають важливим елементом захисту її громадян та головною цінністю будь-якої країни. Таким чином, в умовах глобалізаційних трансформацій та ринкових перетворень рівень розвитку людського капіталу є надзвичайно важливим, оскільки для основних споживачів, зацікавлених у використанні людських ресурсів, зокрема роботодавців, складова знань, навичок, таланту співробітників, їх схильність до безперервного навчання, творчості, мислення, винахідливості стають досить важливими. Особливо гостро ця проблема постає зараз, коли більшість розвинених країн світу переходять на новий етап свого розвитку – формування економіки знань, базисом якої виступають процеси цифровізації.

Як свідчить зарубіжний досвід, з огляду на те, що висококонкурентоспроможна вища освіта є потужним показником розвитку та високого рівня людського капіталу, українська економіка потребує модернізації механізмів національної системи вищої освіти шляхом комплексної перебудови всієї системи, що можливо здійснити за рахунок: збільшення інвестицій у сферу вищої освіти; налагодження ефективної взаємодії між учасниками навчально-освітнього процесу та безпосередньо його суб'єктами; перехід від стадії «де-юре» взаємодії до «де-факто» у співпраці з роботодавцями. Оскільки теоретичне навчання не може, в повній мірі, забезпечити практичну підготовку, що, як наслідок, щорічно призводить до того, що випускники не адаптовані до реалій ринку праці, або, іншими словами, характерною ознакою є

відсутність практичних навичок та підготовки, що, в свою чергу, не дає випускникам повноцінно конкурувати на ринку праці. Тому реформування підготовки кадрів ЗВО має ґрунтуватися, насамперед, на посиленні співпраці з потенційними роботодавцями та підготовці студентів до потреби постійного саморозвитку та самоосвіти, адже в турбулентному середовищі конкурентоспроможної економіки фахівець зі схильністю до швидкої перепідготовки, постійного підвищення якості своїх знань і навичок є користувється попитом у будь-якій сфері.

Враховуючи необхідність підвищення ефективності управління якістю освітніх послуг в Україні, актуальним є вивчення досвіду розвинених країн світу щодо впровадження прогресивних підходів до управління якістю надання освітніх послуг у ЗВО.

Розвиток концепції управління якістю надання освітніх послуг у Європейському Союзі має довгу історію. Нині Європейський простір вищої освіти налічує 47 держав-членів, які приєдналися до Болонського процесу [1].

Таким чином, проблема підвищення якості управління ЗВО є досить поширеною і, враховуючи її визначальну складову, пошук прийняттого та ефективного рішення можливе лише з використанням моделей управління якістю.

Як відзначає О. Левченко, характеризуючи процес впровадження сучасних підходів до управління якістю освітніх послуг за принципами тотального управління якістю, необхідно правильно сформулювати відповідну систему якості ЗВО. Ця система має бути спрямована не лише на вирішення актуальних проблем якості освітніх послуг, а передусім на задоволення потреб і очікувань як студентів, науково-педагогічних працівників, так і керівників навчальних інституцій, працевлаштування випускників навчального закладу, підвищення кваліфікації та перепідготовку [2].

Як показує практика, одним із найпоширеніших підходів до управління якістю освітніх послуг у сфері вищої освіти є модель Total Quality Management (TQM).

Концепція якості TQM базується на таких принципах, як: залучення вищого керівництва та всього персоналу; клієнтоорієнтованість; процесний і системний підхід; постійне підвищення якості; прийняття рішень на основі фактів; побудова партнерських відносин з постачальниками [3].

В університетах США, Франції, Великобританії та інших розвинених країн проблема тотального управління якістю розглядається у трьох вимірах [4]:

1. Викладання TQM як самостійної навчальної дисципліни в процесі навчання як у західному ЗВО, так і в процесі навчання в університеті.

2. Організація викладання інших дисциплін з використанням принципів і методів TQM.

3. Організація управління ЗВО, яка базується на принципах і методах TQM.

Загалом методологію TQM у сфері вищої освіти застосовують з початку 90-х років XX ст. Результатом позитивного впровадження принципів TQM у діяльність ЗВО розвинених країн і країн, що розвиваються, стало підвищення успішності студентів, покращення якості навчальних програм, збільшення залученості викладачів, співробітників та працівників ЗВО задля підвищення якості зростання попиту на випускників цих ЗВО.

Іншим поширеним підходом до управління якістю освітніх послуг у сфері вищої освіти є запровадження критеріїв Європейського фонду управління якістю (англ. – European Foundation for Quality Management, EFQM).

П'ять із них – критерії «Можливості», а інші чотири – критерії «Результати» [5]. Критерії «Можливості» характеризують потенціал організації, а «Результати» – досягнуті результати [5].

Модель Європейського фонду управління якістю вищої освіти була розроблена Університетом Халама Шефільда у Великобританії. Серед основних переваг моделі для ЗВО: розуміння та передбачення потреб студентів та їхніх очікувань; демонстрація перспективного лідерства; залучення співробітників; розвиток взаємовигідних відносин тощо [5].

Таким чином, в сучасних умовах поширення економіки знань та переходу до інноваційної моделі економіки підвищення якості вищої освіти набуває все більшої актуальності, зокрема, з огляду на поглиблення глобалізаційних процесів в освітньому просторі. Враховуючи цей аспект, інструменти та принципи систем управління якістю набувають все більшої популярності в контексті підвищення якості освітніх послуг у закладах вищої освіти.

З урахуванням основних вимог ISO 9001, їх впровадження повністю відповідає сталому розвитку системи освіти. Рішення про відповідальність керівництва призведе до впровадження процедур контролю якості, в той час, коли такими вимогами є моніторинг і періодичний перегляд програм, заохочення та оцінювання студентів. При запровадженні вимог до управління ресурсами слід розглядати, в тому числі, аспект необхідності забезпечення якісного складу науково-педагогічного колективу, навчальних ресурсів та стандартів підтримки студентів. Окрім того, як показує зарубіжна практика, позитивним моментом є формування ендаунменту ЗВО та потужної асоціації Alumni.

Процес впровадження такого роду систем управління якістю досить складний, але має ряд переваг. ЗВО, які впровадили систему

менеджменту якості відповідно до стандарту ISO 9001, є досить надійними та smart організованими. Перш за все, це можливість підвищення їх престижу серед споживачів та перспектива підвищення рейтингової позиції ЗВО, своєрідне їх брендування.

Загалом, впровадження системи управління якістю дає змогу: забезпечити систему управління ресурсами та знаннями; постійний процес удосконалення діяльності ЗВО; забезпечити гарантію ефективного інформаційного потоку щодо поставлених завдань та їх виконання; покращення функціонування ЗВО та управління ним; швидке та ефективне вирішення проблем; уникати помилок (не вирішувати їх); змінити підхід до якості освіти; підвищити рівень планово-бюджетної дисципліни; підвищити продуктивність та ефективність ЗВО; підвищити рівень відповідальності, мотивації та відданості науково-педагогічних та педагогічних працівників.

Література:

1. Bologna Declaration. Bologna: European Ministers of Education. URL: https://ec.europa.eu/education/policies/higher-education/bologna-process-and-european-higher-education-area_en
2. Левченко О. М. Напрями трансформації підходів до менеджменту якості освітніх послуг вищих навчальних закладів України. *Економіка і регіон. ПолтНТУ*. 2011. № 2(29). С. 113–117.
3. Царенко І.О. Зарубіжний досвід управління якістю надання освітніх послуг вищими навчальними закладами. *Стратегія якості в промисловості та освіті : матер. XI Міжнарод. конф. (1-5 червня 2015 р.)*. Варна, 2015. Т. 1. С. 289–297.
4. Левченко О.М. Концептуальні засади державного регулювання процесу відтворення професійного потенціалу України : дис. д-ра екон. наук : 08.00.03. Н.-д. екон. ін-т. Київ, 2010. 413 с.
5. Model criteria. EFQM. URL: <http://www.efqm.org/efqm-model/model-criteria>

ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ТА МОЖЛИВОСТІ В ОСВІТІ

Антипенко Н. В.

*доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри фінансів, обліку та оподаткування
Національного авіаційного університету*

Важливо зауважити актуальність теми дослідження, а саме те, що період пандемії показав, наскільки цифровізація та інтеграція важлива як завдання державної політики у сфері освіти та розвитку наукових та навіть науково-креативних індустрій. На хвилі сучасних процесів, пов'язаних, зокрема і з обмеженнями, варто говорити про значний приріст цільової аудиторії, орієнтованої переважно на мультимедійний формат сприйняття наукової та освітньої інформації.

Зазначимо, що інтеграція освіти у «цифру» дає можливість залучити до цього процесу різні категорії громадян. Йдеться, насамперед, про людей з обмеженнями здоров'я, адже у 2020 році в період тривалої повсюдної ізоляції все суспільство на якийсь період стало «маломобільним».

За успішної реалізації сучасних завдань, зумовлених пандемією, університети та інші освітні установи зможуть підвищити якість та затребуваність вітчизняної науки.

Допустимо, також, що цей ефект у довгостроковій перспективі дозволить забезпечити умови формування цифрових компетенцій та навичок використання цифрових технологій у представників суспільства. В освітньому середовищі будуть виробляти та розповсюджувати кращі практики науково-дослідної, інноваційної та освітньої діяльності, що підвищить привабливість життя та роботи в регіонах, у тому числі для іноземних здобувачів вищої освіти та зарубіжних учених.

Як наслідок, навчальні заклади формуватимуть у випускників навички та вміння, необхідні для їхнього успіху на сучасному ринку праці в умовах стрімкого науково-технологічного прогресу.

Інтеграція та цифровізація в науці та освіті дозволить виконати відразу ряд завдань, які вважаються першорядними для будь-якого ЗВО, що прагне рівних конкурувати зі світовими лідерами наукового руху. Орієнтуючись на сучасні умови, університетам необхідно сконцентрувати наявні ресурси задля забезпечення вкладу у вітчизняну науку загалом й у досягнення національних цілей розвитку. Загалом підвищення науково-освітнього потенціалу ЗВО та наукових організацій

забезпечить їхню участь у соціально-економічному розвитку суб'єктів країни.

Кінцева мета досить масштабна, а саме направити освіту на науково-технологічний та соціально-економічний розвиток країни, і готувати фахівців, які стануть обличчям сучасних та прогресивних університетів.

Як результат, зауважимо, що умовно описані процеси в інтеграції можна поділити на три напрями: країна, самі університети та суспільство. Для країни реалізація цього напрямку в науці дасть змогу збільшити частку вітчизняних наукових розробок та досліджень на глобальному ринку, для освіти – допоможе підвищити престиж освітніх закладів, створивши своєрідні центри тяжіння для здобувачів вищої освіти з усього світу. Це, у свою чергу, допоможе вирішити проблеми використання освітнього та інноваційного потенціалу ЗВО для скорочення терміну впровадження інновацій, а також вирішити питання кадрового забезпечення пріоритетних напрямків розвитку.

ПЕРЕВАГИ ЗАСТОСУВАННЯ ПЛАТФОРМИ MOODLE В РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Аровіна М. П.

*кандидатка наук з державного управління, доцентка,
доцентка кафедри економічної кібернетики, фінансів та
менеджменту Українського гуманітарного інституту*

Ескалація пандемії COVID-19 останніми роками викликає необхідність переходу вищої школи від моделі очного навчання до дистанційного. Одним з актуальних питань є вибір навчальної платформи, яка, з одного боку, буде задовольняти потреби здобувачів вищої освіти, з другого – надасть можливість викладачам ВНЗ ефективно реалізовувати освітні програми на підставі діючих стандартів.

На даний час найбільш популярною навчальною платформою в світі є Moodle. Вона акумулювала практичний досвід протягом 20 років і офіційно підтримується більш ніж у 60-ті країнах, в тому числі США, Канаді, Австрії, Франції, Німеччині, Японії. Станом на липень 2020 року асоціація користувачів Moodle налічувала 133 інституціональних та індивідуальних члена за рівнями «bronze», «silver», «gold». Завдяки участі волонтерів Програма надає можливість навчання на 140 мовах [1].

Аналіз практичного використання Moodle в Українському гуманітарному інституті дозволяє визначити переваги дистанційного навчання за допомогою цієї платформи в трьох основних напрямках: для студентів, викладачів та вищого навчального закладу (ВНЗ) в цілому [2].

Основні переваги для студентів.

1. Забезпечення рівних умов доступу студентів до навчальної платформи. Moodle можливо використовувати в різних середовищах, на різноманітних пристроях за допомогою мобільного додатку. Практика показує, що студенти більш активно використовують мобільну версію навчальної платформи.

2. Зарахування до певного курсу у Moodle студент може здійснювати за своїм обліковим записом самостійно, це стосується як обов'язкових дисципліни, так і вибіркових. Такий підхід сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти компетенції автономії і відповідальності.

3. Можливість виконувати навчальні завдання у зручний час в межах контрольного періоду, який визначає викладач; застосовувати різні звітні файли: від текстових до відео. Різноманітність форм дозволяє студентам реалізувати свій творчий потенціал.

4. Конфіденційність і безпека даних. Система обмежень доступу до даних Moodle працює таким чином, що оцінки та коментарі викладача може бачити тільки студент, який виконує завдання.

5. Налагоджений зворотний зв'язок та використання різноманітних інструментів комунікації: анкетування, форум, чат. Студенти мають можливість взаємодіяти та працювати один з одним. Викладачу зворотний зв'язок дозволяє налагоджувати та коректувати систему мотивації студентів, наприклад, за допомогою використання різних відзнак безпосередньо у Moodle.

Основні переваги для викладачів.

1. Можливість створення календарів курсів, подій та заходів в режимі онлайн, відстеження термінів здачі окремих елементів курсу, зберігання та управління власними файлами у особистому кабінеті. Все це робить функцію планування швидкою, прозорою та зручною для викладача.

2. Широкий вибір педагогічних інструментів: можливість проводити зустрічі «Google Meet» в середовищі Moodle, в повному обсязі формувати методичне забезпечення курсу (розміщувати матеріали лекцій, семінарів, опитування, тестування, завдання різного типу). Також важливими є перспективи розвитку інноваційних методів навчання: наприклад, створення інтерактивного контенту за різними сценаріями та формами: аудіо, відео тощо.

3. Контроль навчального процесу. В першу чергу слід зазначити можливість формування системи оцінювання кожного завдання за певними критеріями, що значно прискорює процес перевірки завдань.

Також важливо, що викладач не тільки має повну статистику щодо прогресу навчання (виконання студентами окремих елементів курсу, автоматичне створення журналу оцінок), а й аналітичні матеріали у вигляді звітів «Участь в курсі», «Звіт про діяльність».

4. Професійний розвиток. Наявність системи підвищення кваліфікації викладача як користувача навчальної платформи шляхом участі у онлайн-спільноті Moodle та її різноманітних заходах.

Загальні переваги для вищого навчального закладу.

1. Ліберальний підхід до адміністрування системи Moodle: відкритий вихідний код дозволяє ВНЗ-власнику даних самостійно налаштувати зовнішній вигляд, додавати окремі функції на підставі плагінів.

2. Легка інтеграція з іншими сервісами, в тому числі з сервісами підтримки академічної доброчесності. Наприклад, до Moodle легко додати програму перевірки робіт на плагіат Unicheck plagiarism. В рамках акаунтів корпоративного простору Moodle можна використовувати поштовий сервіс, що зручно для працівників закладу і студентів.

3. Прозорість освітнього процесу. Можливість спостереження за навчальним процесом в режимі реального часу з боку керівництва кафедри та ВНЗ, що дозволяє визначати і розповсюджувати кращі практики, своєчасно вирішувати проблемні питання.

Висновки: проведений аналіз практичного досвіду використання освітньої платформи Moodle в процесі дистанційного навчання свідчить про наявність переваг для студентів, викладачів та керівництва ВНЗ в цілому. Це відбувається завдяки застосуванню широкого спектру онлайн-інструментів, що дозволяє досягати цілей навчання та розвивати освітній простір вищого навчального закладу.

Література:

1. Moodle. URL: <https://moodle.com/solutions/higher-education/>
2. Український гуманітарний інститут. Moodle. URL: <https://learn.ugi.edu.ua>

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ВІТЧИЗНЯНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Балан В. Г.

*кандидат фізико-математичних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту інноваційної
та інвестиційної діяльності*

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Сучасна концепція трансформації управління розвитком національної економіки спрямована на перетворення механізму регулювання економічних процесів з метою поширення застосування цифрових технологій у сфері соціально-економічного розвитку суспільства. Диджиталізація всіх сфер суспільства, в тому числі й системи освіти, стає невід'ємним елементом і домінантою розвитку та прогресу. Цей висновок підтверджує і звіт «Горизонт 2020» асоціації EDUCAUSE [4], в якому визначено найбільш впливові тенденції, що формують нині й будуть формувати у найближчому майбутньому вищу освіту, викладання та навчання. Було ідентифіковано такі ключові технологічні тренди: розвиток штучного інтелекту, формування цифрового навчального середовища наступного покоління, проблеми аналітики даних та питання конфіденційності. Всі ці тренди пов'язані з тенденціями неоіндустріалізації, впровадження концепції Індустрії 4.0, всепроникного розвитку ІТ-технологій. Відповідно сучасними світовими тенденціями розвитку інформатизації освіти є:

- формування глобального освітнього простору;
- масове запровадження нових засобів та методів навчання, що орієнтовані на використання інформаційних технологій;
- синтез засобів і методів традиційного та електронного навчання;
- створення системи випереджальної освіти;
- виникнення нового напрямку діяльності викладача – розробка інформаційних технологій навчання та програмно-методичних комплексів;
- зміна змісту діяльності викладача: з «репродуктора знань» на розробника нової технології (що, з одного боку, підвищує його творчу активність, а з іншого – потребує високого рівня технологічної та методичної підготовки).

Необхідність урахування цих тенденцій у вітчизняній освітянській діяльності зумовлене потребою посилення конкурентоспроможності українських закладів вищої освіти та довготривалою пандемією коронавірусу й карантинними заходами. Зазначимо, що однією з

найбільш важливих цілей розвитку вітчизняних закладів вищої освіти, визначених Стратегією розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки [3], є впровадження інноваційних технологій і дистанційного навчання у вищій освіті. Для вирішення цієї цілі необхідна реалізація наступних завдань:

- створення індустрії інноваційних технологій та засобів навчання, що відповідають світовому науково-технічному рівню;
- диджиталізація усіх процесів у системі вищої освіти;
- унормування дистанційного навчання як форми здобуття вищої освіти.

Основними викликами, які постали перед закладами вищої освіти України, зокрема перед університетами, для реалізації цих завдань на думку В.Ю. Арешонкова є [1]:

- пошук моделі цифровізації кожним закладом вищої освіти в межах визначеної автономії;
- необхідність формування оптимальної структури закладу вищої освіти та поєднання складників цієї структури в ефективну систему, на основі якої і формується цифровий університет;
- поєднання елементів інформаційно-комунікаційних технологій, що є в кожному університеті, у систему, на основі якої і формується цифровий університет, і технічних засобів навчання у дієві мережеві інструменти;
- визначення ролі, завдань і видів діяльності для наукових, науково-педагогічних і педагогічних працівників такого університету;
- заміна традиційного «аудиторного» освітнього простору на віртуально-мережевий;
- пошук відповідних освітнім завданням методів і прийомів дистанційного навчання;
- розробка власних програмних платформ, спроможних забезпечити реалізацію більшості функцій освітнього процесу;
- налагодження ефективної комунікації усіх учасників освітнього процесу в мережевому середовищі тощо.

Важливою складовою стратегії трансформації закладу вищої освіти, яка може стати одним із інструментів посилення його конкурентоспроможності, може бути співпраця з Українською національною цифровою коаліцією «Коаліція цифрової трансформації», головна мета діяльності якої спрямована на консолідацію та координацію ініціатив і зусиль всіх партнерів у галузі цифрового розвитку та інтеграції України до Європейського цифрового простору (Єдиного цифрового ринку ЄС), причому напрямами такої співпраці можуть бути:

- гармонізація із Цифровим порядком денним (Digital Agenda) та Єдиним цифровим ринком (Digital Single Market) Європейського Союзу;
- покращення доступу до цифрової інфраструктури та мережі Інтернет;
- інтеграція цифрових технологій у навчальний процес та проведення досліджень і розробок (для дослідницьких університетів);
- сприяння розвитку креативних індустрій, систем кібербезпеки та інших напрямків цифрової трансформації України;
- розвиток міжнародної співпраці вищих навчальних закладів у сфері цифрових технологій та цифрових навичок.

У травні 2021 року Міністерство освіти і науки України підготувало для громадського обговорення проєкт Концепції цифрової трансформації освіти і науки на період до 2026 року, яка представляє комплексне системне стратегічне бачення цифрової трансформації цих сфер. Презентуючи цей проєкт, Міністр освіти і науки України Сергій Шкарлет зазначив [2], що «сьогоднішня система освіти і науки має зазнати докорінних цифрових змін і відповідати світовим тенденціям цифрового розвитку для успішної реалізації кожною людиною свого потенціалу. На сьогодні дедалі більше професій потребують набуття високого рівня цифрових компетентностей і володіння новітніми технологіями. Ця потреба також поглиблена наслідками пандемії коронавірусу, яка загострила проблему розвитку та опанування технологіями в системі освіти задля забезпечення прав людей на якісну освіту».

Кінцевої мети Концепції цифрової трансформації освіти і науки планується досягти через реалізацію таких стратегічних цілей [2]:

- цифрове освітнє середовище є доступним та сучасним;
- працівники сфери освіти володіють цифровими компетентностями;
- зміст освіти в галузі інформаційних комп'ютерних технологій відповідає сучасним вимогам;
- послуги та процеси у сфері освіти і науки є прозорими, зручними та ефективними;
- дані у сфері освіти і науки є доступними та достовірними.

Література:

1. Арешонков В.Ю. Цифровізація вищої освіти: виклики та відповіді. *Вісник НАПН України*. 2020. № 2(2). С. 1–6.

2. Проєкт Концепції цифрової трансформації освіти і науки на період до 2026 року. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/koncepciya-cifrovoyi-transformaciyi-osviti-i-nauki-mon-zaproschuye-do-gromadskogo-obgovorennya>

3. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>

4. 2020 EDUCAUSE Horizon Report. Teaching and Learning Edition. URL: https://library.educause.edu/-/media/files/library/2020/3/2020_horizon_report_pdf

ВПЛИВ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ НА ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

Борисова І. С.

*кандидатка економічних наук, доцентка,
доцентка кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Полтавського державного аграрного університету*

В останні роки освітній процес протерпів серйозні перетворення, якій охоплює в собі використання цифрової трансформації в освіті та дослідженнях.

Це пов'язано зі зростанням онлайн-навчання та змішаного навчання, яке здатне розширювати можливості підключень по всьому світу та виявило важливість цифрових послуг, таких як штучний інтелект, великі дані та інформаційні системи управління навчального процесу вищої школи. Цифрова ера змінила всі аспекти нашого життя. Вона визначає, як ми живемо, працюємо, подорожуємо, спілкуємося, і, що важливіше, змінює спосіб навчання та освіти [1]. Деякі викладачі та прихильники технологій вважають, що зрештою освіта стане повністю цифровим заняттям, підкріпленим штучним інтелектом та віртуальною реальністю.

За даними та прогнозами Researchandmarkets, глобальний ринок онлайн-освіти зросте до 319,17 мільярда доларів до 2025 року з майже 188,88 мільярда доларів у 2019 році. Тим часом ринок МООС (масові відкриті онлайн-курси) збільшиться в чотири рази, досягнувши 21,4 мільярда доларів у 2025 році (з 21,16 мільярда доларів у 2025 році). 2019) [2]. Діджиталізація є однією з тих тенденцій, яка з великою часткою ймовірності проявиться в найближчі два десятиліття років і матиме найсильніший вплив (у порівнянні з іншими процесами) на реальність вищої освіти.

Переваги діджиталізації освіти:

– покращення доступності та сприяння кращому обміну інформацією. Доступність інформації усуває необхідність для студентів витрачати години на пошук необхідних даних. Більше не потрібно фізично розбирати двигун, щоб вивчити його компоненти, або фізично сідати в літак, щоб перевірити аеродинамічні характеристики ротора в певних погодних умовах. Завдяки великій кількості цифрових тренажерів всю цю інформацію можна отримати, не виходячи з дому. Діджиталізація в освітній сфері дозволяє значно пришвидшити процес навчання. Крім того, цифрове середовище сприяє співпраці між учнями з різних частин світу, сприяє обміну думками та допомагає перевіряти різні гіпотези в режимі реального часу;

– цілодобова доступність ресурсів. Завдяки цифровому навчанню кожен здобувач може вибрати для навчання будь-який час дня. Студентам більше не потрібно навчатися в одному певному стилі, який базується на заздалегідь визначених інструкціях для кожної навчальної дисципліни. Вони можуть отримати доступ до відповідної інформації, яка цікавить їх, коли їм це найбільше потрібно. Це не тільки закриває прогалини в знаннях для студентів, але й сприяє їх творчості. Використання цифрових інструментів допомагає їм залишатися в курсі поточного навчального процесу протягом дня та негайно отримувати зворотний зв'язок від своїх викладачів. Перехід до самостійного навчання орієнтований на індивідуальні потреби кожного студента та допомагає їм вирішити, що найкраще підходить особисто для нього;

– нові джерела доходу для бізнесу. Нові технології вимагають створення нових інструментів, і діджиталізація освіти є яскравим прикладом, який демонструє зростання нового ринку. Звичайно, освітній ринок має давню історію, однак 2020 рік перевернув світ з ніг на голову, виявивши приховані можливості, які раніше не помічалися. Перехід до дистанційного навчання не тільки різко підвищив попит на нові технології електронного навчання, але й виявив застаріле обладнання, яке є сьогодні у багатьох навчальних закладах. Заклик до радикального покращення інфраструктури в поєднанні з необхідністю розробки нових цифрових освітніх систем сприяв розвитку ed-tech стартапів та ініціатив, таких як Karri Payments, EduTrac, ITEST, Teacherly тощо [2];

– освіта стає доступнішою. Інструменти онлайн-навчання руйнують бар'єри, роблячи освіту більш доступною для людей у всьому світі. Незалежно від економічного чи соціального статусу люди можуть отримати доступ до освітнього контенту зі своїх індивідуальних пристроїв. Цей тип цифрового капіталу надає людям недорогі можливості навчання. Діджиталізація у вищій школі розширила можливості для студентів, тому вони більше не прив'язані до навчального закладу і можуть отримувати якісну освіту незалежно від місця свого розташування.

Студенти, які мріють вступити до Каліфорнійського технологічного університету, наприклад, але стикаються з обмеженнями через своє місце знаходження, зможуть почати відвідувати університету онлайн. Попит на таку трансформацію став ще більш очевидним і логічним, якщо взяти до уваги жорсткі пандемічні обмеження, які вступають в дію з кожним днем. Цифрова платформа для освіти забезпечує безперервність навчального процесу навіть у випадках надзвичайних ситуацій (дефіцит коштів на опалення корпусів, карантин тощо) [3].

Завдяки цифровим інструментам та автоматизації викладачі за допомогою програмного забезпечення можуть відстежувати

відвідування, створювати записи та надсилати автоматизовані відповіді та нагадування студентам. Сучасні системи управління навчанням (LMS) допомагають викладачам переглядати подані домашні завдання, перевіряти тестові завдання, планувати майбутні заняття, виставляти оцінки тощо.

Попри очевидні переваги такої освіти, все ще існують певні недоліки прийняття цього підходу. Виклики діджиталізації освіти:

- технічні та апаратні обмеження. Навіть у той час, коли кожен носить мобільний телефон у кишені, доступ до технологій все ще обмежений. Багато людей покладаються на свої смартфони як на єдине джерело інформації, а деякі мають доступ до Wi-Fi, який обмежений тарифними планами. У найменш розвинених країнах люди навіть не мають можливості отримати доступ до електронних пристроїв, за даними ЮНЕСКО 3,6 мільярда людей у всьому світі не мають доступу до Інтернету, а 250 мільйонів дітей взагалі не мають доступу до освіти [4];

- відсутність цілеспрямованості та мотивації з боку студентів. Велика частина студентів бореться з самодисципліною, коли справа доходить до традиційної класної кімнати, цю проблему можна пом'якшити завдяки контрольованому середовищу. Однак, коли справа доходить до онлайн-занять, студенти, як правило, залишаються на розсуд власних гаджетів, які для деяких можуть стати досить складними. Відсутність інтересу може призвести до того, що студенти будуть приділяти низьку увагу заняттям або навіть не розуміти того, чому їх навчають. У поєднанні з погано розробленими курсами та поширеними помилковими уявленнями про онлайн-освіту (наприклад, багато батьків і студентів вважають онлайн-курси чимось таким, що не може замінити традиційну освіту), це може значно знизити мотивацію учнів і навіть спокусити їх пропустити онлайн-заняття. Розв'язання цієї проблеми полягає в чіткому організованому процесі навчання, який дотримується єдиного технологічного підходу для всіх курсів. Інформаційні панелі онлайн, які допомагають студентам стежити за їхнім успіхом, і спільні календарі, які нагадують їм про терміни, допомагають підтримувати зацікавленість студентів;

- труднощі з опануванням певних навичок. З усіма перевагами, які приносить цифрова ера, технології все ще не можуть замінити людей. Хоча добре структурований навчальний контент допомагає швидше засвоювати й обробляти інформацію, немає способу допомогти студентам розвинути конкретні навички, які зазвичай набувають під час мозкових штурмів або спілкування віч-на-віч;

- опір змінам і боротьба за впровадження нових технологій. Нові технології завжди приходять зі змінами, і не всі люди готові прийняти ці зміни. Викладачі повинні першими засвоювати новітні технології. Щоб

це сталося, вони повинні мати у своєму розпорядженні всю інформацію, яка показує їм, як використання сучасних цифрових інструментів принесе користь їхнім студентам [5];

– відсутність єдиних стандартизованих протоколів для вищих навчальних закладів. Як і традиційний підхід, онлайн-освіта вимагає стандартизованих протоколів і процедур, які повинні бути запроваджені урядом. Відсутність загальних рекомендацій робить освітній сектор непередбачуваним і складним для аналізу. Коли чітких правил не встановлено, кожна сторона намагається придумати своє, або просто копіює те, що добре вийшло для інших. Це може призвести до великої плутанини, коли кожен навчальний заклад окремо вирішує, як діджиталізувати свої процеси, відстежувати прогрес, залучати учнів, вирішувати, яке програмне забезпечення використовувати тощо.

З одного боку, величезна різноманітність цифрових інструментів і підходів сприяє процвітанню освітнього ринку. З іншого це ускладнює сам процес і навіть може поставити під сумнів його ефективність, оскільки в цьому відношенні не встановлено чітких критеріїв чи стандартів. Необхідно створити стратегію з урахуванням потреб користувачів, включаючи найманих спеціалістів з ІТ-технологій та визначення відповідних інструментів.

Таким чином, діджиталізація – це напрямок розвитку, який фактично є обов'язковим для вищих навчальних закладів. Він допомагає зміцнити зв'язки між адміністрацією, викладачами та студентами та сприяє кращому використанню наявних ресурсів.

Література:

1. Digital transformations in higher education. URL: https://en-unesco.org.translate.goog/themes/higher-education/digital?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=ru&_x_tr_hl=ru&_x_tr_pto=sc
2. What Does Digitalization of Education Mean for Business and How can you Keep up With It? URL: <https://fayrix.com/blog/what-digitalization-of-education-mean-for-business>.
3. Digitalization of Modern Education: Problems and Solutions. URL: <https://online-journals.org/index.php/i-jet/article/view/18203>
4. Digitalization of Education in Modern Scientific Discourse: New Trends and Risks Analysis. URL: <https://eric.ed.gov/?id=EJ1262557>
5. Digitalization in Schools: Five Tips for Implementation. URL: <https://otrs.com/otrsmag/digitalization-in-schools-five-tips-for-implementation/>

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ТА ЦИФРОВІЗАЦІЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ: НАПРЯМИ РОЗВИТКУ

Бородіна О. А.

*кандидат наук з державного управління, докторантка
Інституту економіки промисловості
Національної академії наук України*

Smart-спеціалізація – амбітний європейський експеримент в області інновацій та промислового розвитку, що демонструє тенденцію формування інноваційної системи ЄС як сукупності регіональних систем, координація роботи над якими здійснюється наднаціональною й національною владою. Саме регіональний рівень розглядався як цільовий фокус при розробці та впровадженні стратегії розумної спеціалізації в Європі, базуючись на ключових принципах:

- smart-спеціалізація – підхід, що використовує наявні переваги даного регіону для виявлення унікальних можливостей та ефективного зростання;

- держави та регіони повинні підтримувати обмежену кількість пріоритетів для інвестицій на основі інновацій і знань (методологія S3);

- ранжування пріоритетів не може здійснюватися зверху вниз. Це має бути інклюзивний процес залучення зацікавлених сторін (стейкхолдерів), зосереджений на «підприємницьких відкриттях» (процес EDP);

- широкий погляд на інновації, надійну систему моніторингу [1].

Для України, в рамках реалізації Угоди про асоціацію з ЄС, економічної інтеграції до ринку ЄС, включення у глобальні ланцюги формування доданої вартості, вагомою є реалізація підходів smart-спеціалізації для формування ефективної політики регіонального розвитку.

Українське суспільство зацікавлене в інтеграції в європейський цифровий простір, адже від цього залежить розвиток економіки, приплив інвестицій, поява нових робочих місць, розвиток малого та середнього бізнесу, потенційна робота у глобальних спільних європейських та світових проектах [2].

У Постанові Кабінету Міністрів України від 11.11.2015 р. № 932 «Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів» визначено, що не менше ніж одна стратегічна ціль регіональної стратегії визначається на засадах smart-спеціалізації,

підвищення рівня конкурентоспроможності регіону. Зазначений підхід є визнаним і апробованим у Європейському Союзі [3].

Європейська цифрова ініціатива EU4DIGITAL, яка спрямована на розширення Єдиного цифрового ринку Європейського Союзу Digital Single Market Strategy (DSM) на Східні країни-сусіди ЄС, у 2019–2022 рр. фінансує трирічну програму «EU4Digital: Підтримка цифрової економіки і суспільства в Східному партнерстві». Програма надає підтримку в шести ключових областях економічного та соціального розвитку: правила телекомунікацій, довіра та безпека, електронна торгівля, інновації в сфері ІКТ, електронна охорона здоров'я та електронні навички. Вона має на меті гармонізацію цифрових ринків, та, як показав Саміт Східного партнерства, поєднує таких стейкхолдерів, як державні адміністрації, професійні та промислові асоціації, регулюючі органи, громадянське суспільство і фінансові інститути [4].

Відповідно до Стратегії DSM, держава встановлює стратегічні цілі щодо «модернізації державного управління, досягнення транскордонної функціональної сумісності та полегшення взаємодії з громадянами».

Ідея «smart-спеціалізації» (RIS3, Research and innovation strategies for smart-specialization, S3), що має наукове обґрунтування, довела свою ефективність у подоланні наслідків кризи глобальної фінансової системи, зокрема єврозони, і, як наслідок, швидко набула популярності у європейських політиків. RIS3 стала частиною стратегії «Європа 2020» та відповідає усім трьом її принципам: розумному, сталому та інклюзивному зростанню.

Відзначається значний інтерес до питання розробки та впровадження регіональних дослідницьких та інноваційних стратегій smart-спеціалізації на рівні суб'єктів державотворення в ЄС. Їх роль на сучасному етапі в європейській регіональній політиці зростає настільки, що наявність стратегії RIS3 розглядається як обов'язкова умова отримання регіонами коштів від Європейського структурного та інвестиційного фонду (European Structural and Investment Fund, ESIF) для створення нових робочих місць і стимулювання економічного зростання.

Європейські практики демонструють, що smart-спеціалізація визначає регіональні інтереси як основну складову загальнонаціональних пріоритетів за рахунок вертикально орієнтованого підходу до вибору галузей або сфер державної підтримки, передбачає формування регіональної спеціалізації за рахунок консолідації зусиль усіх суб'єктів регіону на конкретних бізнес-функціях і процесах.

Вітчизняні дослідники, вважають, що smart-спеціалізація є стратегічним підходом до розробки політики максимізації інноваційного потенціалу регіону, незалежно від того, чи є регіон економічно сильним або слабким та чи пов'язано це з високотехнологічними інноваціями.

В Україні на державному рівні закріплена необхідність формування цифрової економіки, а цифрові технології розглядаються ключовим драйвером сталого розвитку. Але, розбудова цифрової економіки актуалізує питання державної регіональної політики, які необхідно не лише чітко ставити, але й системно вирішувати. Реалізація в Україні форсованого сценарію розвитку, в тому числі у сфері публічного управління, вимагає від держави декілька важливих функцій:

- вивчення попереднього досвіду та впровадження провідних експериментальних розробок в IT-сфері;
- регуляція та захист цифрових інновацій;
- популяризація цифрових інновацій.

Саме регіони та інноваційна складова їх розвитку є фокусом уваги у Стратегії «*Europe 2020*». Регіонам рекомендується розробляти регіональні стратегії інтелектуальної спеціалізації в галузі інновацій, щоб сприяти внутрішньому розвитку. У рамках **RIS3** процеси підприємницького відкриття (**EDP- Entrepreneurial Discovery Process**) є ключем до інновацій на місцях, об'єднуючи державні органи, інститути знань, бізнес і громадянське суспільство для створення нових ідей і практик.

Слід зазначити, що досвід впровадження інструментів EDP в країнах ЄС не завжди відзначався легкістю. Так, платформа **S3** спирається на значні консультації з *територіальними стейкхолдерами* у формі процесу відкриття підприємництва (**EDP**). *Останній* був використаний для ідентифікації та спільної розробки пріоритетів для **S3** і спрямування їх в процесі реалізації.

За даними Проєкту «Україна – 2030 Е» наша країна значно відстає у сфері цифрових трансформацій (рис. 1)

Рис. 1. Розподіл заходів з цифровізації українського суспільства

Джерело: [5]

Основними принципами, на яких базується розвиток економіки регіону на основі смарт-спеціалізації, є:

- економічне зростання і створення нових компаній шляхом виходу на ринок нових гравців, диверсифікації компаній, а також їх агломерації в межах інноваційних кластерів, що в підсумку стимулює економічне зростання регіону;

- інновації, які з'являються у відповідь на ті чи інші виклики та виступають рушійною силою структурних змін у певних галузях економіки і сегментах ринку;

- спеціалізація, яка дозволяє більш ефективно використовувати обмежені ресурси, а за рахунок економії від масштабу – знижувати ціни для споживачів;

- підприємницький пошук, при якому підприємці активно взаємодіють з університетською наукою, отримуючи від неї нові ідеї; стимулюють у своїх компаніях організаційні та маркетингові інновації, виробляють продукцію, що користується попитом у державному секторі (через систему держзамовлень);

- використання технологій загального призначення;

- відкритість, що є ключовою властивістю всіх суб'єктів, які задіяні у реалізації політики розумної спеціалізації;

- моніторинг та оцінювання, допомагають політикам уникнути помилок при визначенні пріоритетів, а також дослідити «інноваційний клімат» у регіоні.

В період економічних викликів, наприклад, тих, з якими стикнувся світ в раках пандемії COVID-19, масових трансформації економічних регіональних інфраструктур (промислові, аграрні, та, в першу чергу, підприємницькі виклики), спроможність кожного регіону країни здатна підтримати локальні ринки та населення.

Регіональні інфраструктури практично в усіх областях України мають унікальні об'єкти (промислові або соціальні). Поверхневі опитування мешканців демонструють їх переконання, що роботу наведених вище об'єктів потрібно відновити, і тоді територія «неодмінно розквітне». Здебільшого ці висновки конструюють пам'ять та уява, а не прагматичні економічні розрахунки.

В той же час, для об'єктивного та повного визначення наявного потенціалу регіону, проводиться кількісний та якісний аналіз економічного, інноваційного та наукового потенціалу галузей економіки. Саме його результати лягають в основу для процесу підприємницького відкриття EDP – обговорення та визначення пріоритетів інноваційного розвитку території місцевими представниками бізнесу, науки, громадськості та влади.

Тобто, фінальне рішення щодо провідної спеціалізації приймається залученими в життєдіяльність регіону учасниками, кожен з яких досконало знає свій напрям, розуміє потреби та перспективи.

Література:

1. Платформа розумної спеціалізації в ЄС. URL: <https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/>
2. Амоша О., Лях О., Солдак М., Череватський Д. Інституційні детермінанти впровадження концепції смарт-спеціалізації: приклад старопромислових регіонів України. *Журнал європейської економіки*. 2018. Т. 17. № 3(66). С. 310–344.
3. Постанова Кабінет Міністрів України від 11.11.2015 р. № 932 «Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2015-%D0%BF#Text>
4. Офіційний портал EU4DIGITAL. URL: <https://eufordigital.eu/uk/discover-eu/the-eu4digital-initiative/>
5. Проект «Україна – 2030 Е». URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html>

СОЦІАЛЬНІ ІННОВАЦІЇ: ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ В ТЕНДЕНЦІЯХ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Буй Ю. В.

*аспірантка кафедри прикладної економіки
Івано-Франківського національного технічного університету
нафти і газу*

Згідно «Стратегії сталого розвитку: Україна» на період до 2030 сучасні тенденції розвитку освіти в Україні базуються на радикальних перетвореннях освітнього простору, різноманітності доступу до інформаційних джерел, використанні новітніх способів та методів навчання. Якість життя і освітній потенціал українського суспільства багато в чому визначається рівнем освіти та культури населення, його світоглядною орієнтацією і духовним розвитком, а також наявними можливостями що забезпечують систематичний доступ до необхідної для навчання інформації. Ці чинники впливають на ступінь включеності українського суспільства в національні і світові загальнолюдські процеси прогресивного розвитку. Освіта, що відповідає сучасним потребам суспільства і ринку праці, виступає могутнім адаптивним потенціалом у швидкоплинному трансформуючому суспільстві відповідно до сучасних

соціоекономічних реалій, що стає найважливішою умовою успішного і сталого суспільного розвитку [1, с. 65].

Розвиток якісної освіти в Україні відповідає розробленій низці завдань та показників, що відображені у Стратегії сталого розвитку України на період до 2030 та висвітлені у Національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна» 2030. Соціальний вектор сталого (збалансованого) розвитку освіти відображено у четвертій цілі, яка передбачає забезпечення всеохоплюючої, справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх. Одним із напрямів реалізації даної цілі є процеси генерування, продукування та впровадження соціальних інновацій у системі забезпечення якісної освіти в Україні.

Науковці Д. Мулган, С. Такер, Р. Алі та Б. Сандерс серед десяти найбільших соціальних інновацій, які стали причиною якісних суспільних змін у житті суспільства виокремили відкритий університет (*The Open University*) – прототип багатьох моделей дистанційного навчання, які відкрили освіту в новому форматі в усьому світі [2, с. 47]. До найбільш значимих соціальних інновацій, які якісно змінюють систему освіти в сучасній Україні можна віднести створення у школах сучасних умов навчання, включаючи інклюзивне, на основі інноваційних підходів.

Аналізуючи досягнення щодо результативності впровадження четвертої Цілі сталого розвитку, зокрема: «якісна освіта за напрямом використання комп'ютерів в освітньому процесі в закладах загальної середньої освіти у сільській місцевості» показало, що протягом 2015-2020 рр. частка доступності дітей до комп'ютерів зросла на 27% у 2020 р. порівняно з базовим 2015 р. (рис. 1).

Також протягом п'яти років відбулася позитивна динаміка щодо частки денних закладів загальної середньої освіти у яких організовано інклюзивне навчання (рис. 2). Згідно вищезначеної Цілі 4 протягом 2019-2020 рр. дані відображають приріст даного показника у сільській місцевості та в містах. Зростання кількості закладів у яких організовано інклюзивне навчання у сільській місцевості дещо відстає порівняно з аналогічним показником у містах. Проте динаміка даного показника є позитивною, так зростання у містах протягом 2019-2020 рр. становить – 7,9%, а в сільській місцевості – 7,1%.

Розвиток інклюзивного навчання в Україні протягом 2016–2021 рр. мав суттєву тенденцію до зростання за всіма показниками (табл. 1), зокрема відносно відхилення кількості учнів, охоплених інклюзивним навчанням складає – 4,99%, кількості асистентів учителя – 8,43%, кількості інклюзивних класів – 5,88%, а обсяги субвенції на надання підтримки особам із особливими освітніми потребами – 1,41%.

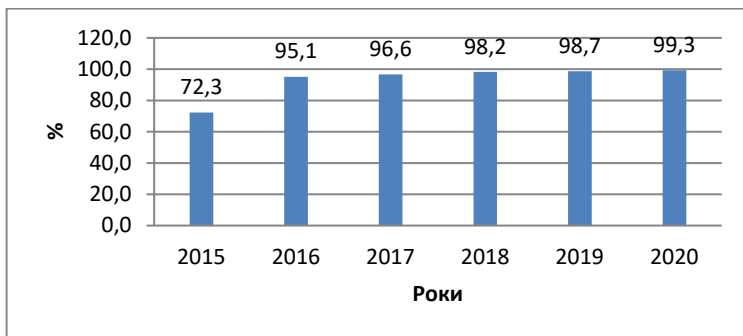

Рис. 1. Частка закладів загальної середньої освіти у сільській місцевості, в яких комп'ютери використовуються в освітньому процесі, %

Джерело: складено автором на основі [4]

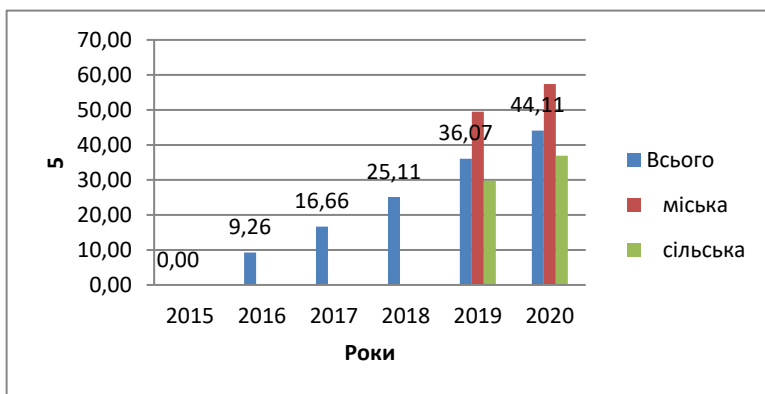

Рис. 2. Частка денних закладів загальної середньої освіти, у яких організовано інклюзивне навчання, %

Джерело: складено автором на основі [4]

Пріоритетними напрямками загальнодержавного розвитку інклюзивної освіти в Україні є [3]:

- забезпечення якісної освіти та підвищення якості інклюзивного навчання для осіб з особливими освітніми потребами відповідно до їх потреб, можливостей та інтересів;

- забезпечення якісних та доступних послуг інклюзивно-ресурсних центрів, та збільшення кількості закладів освіти, де організовано інклюзивне навчання;

Таблиця 1

Розвиток інклюзивного навчання в Україні протягом 2016–2021 рр.

Показники	Роки		Абсолютне відхилення
	2016/2017	2020/2021	2020/2021–2016/2017
<i>Кількість учнів, охоплених інклюзивним навчанням, учнів</i>	4180	25078	+20898
<i>Кількість асистентів учителя, асистентів</i>	1825	17215	+15390
<i>Кількість інклюзивних класів</i>	2715	18681	+15966
<i>Обсяги субвенцій на надання підтримки особам із особливими освітніми потребами, млн грн.</i>	209,46	504,4	+294,94

Джерело: складено автором на основі [3]

– збільшення чисельності асистентів вихователя для закладів дошкільної освіти, асистентів вчителя для закладів загальної середньої освіти та організація системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників різних рівнів освіти, що в подальшому працюватимуть з дітьми, які мають особливі освітні потреби;

– розбудова сучасного, безпечного, інклюзивного й комфортного освітнього середовища в закладах освіти та створення нового освітнього простору відповідно до принципів мотивувального та креативного дизайну, технологічності та інклюзивності.

Підсумовуючи вищенаведений аналіз розвитку соціальних інновацій в сучасних тенденціях розвитку освіти в Україні через забезпечення інклюзивного навчання, доцільно зазначити, що впровадження даних соціально орієнтованих змін показало їх доцільність та актуальність. Підтвердженням даної тези є значні обсяги зростання показників розвитку інклюзивного навчання в Україні протягом 2016–2021 рр. Ефективність розвитку соціальних інновацій на локальних рівнях визначається загальнодержавною та інституційною їх підтримкою. Реформування системи освіти на загальнодержавному рівні, яке спрямоване на розвиток інклюзивного навчання є прийнятнішим для дітей з особливими потребами, такий підхід м'яко адаптує їх до життя у суспільстві. Подальші напрями дослідження ефективності інклюзивного навчання повинні базуватися не лише на кількості залучених учнів з особливими потребами до інноваційного процесу, але й проведенням ґрунтовної рефлексії освітнього процесу для даної категорії дітей.

Література:

1. Сірий Є. В. Інноваційний розвиток освіти в Україні: розгортання проблеми та засадницькі орієнтири. URL: <http://www.socd.univ.kiev.ua/sites/default/files/library/elopen/aktprob.11.65.pdf>
2. Mulgan G. Social innovation what it is, why it matters and how it can be accelerated / G. Mulgan, S. Tucker, R. Ali, B. Sanders. Sand Business School University of Oxford Park End Street Oxford, United Kingdom. 52 p.
3. Офіційний сайт Міністерства освіти України. URL: <https://mon.gov.ua>
4. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Вітер С. А.

кандидат педагогічних наук,

*доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту
Поліського національного університету, м. Житомир*

Підготовка фахівців, які б відповідали сучасним вимогам стейкхолдерів повинна бути спрямована на діджиталізацію, а здобувачі вищої освіти під час навчання мають бути адаптовані до цього [3, с. 197]. Зокрема, швидкісний розвиток цифровізації вітчизняної податкової системи формує потребу у нових фахівцях, здатних працювати в умовах інформаційно-насиченого середовища, готових до самонавчання та максимального використання потенціалу інноваційних цифрових технологій, швидкого адаптування у професійному середовищі, соціальної та фахової мобільності. Тому у процесі підготовки майбутніх фахівців з обліку і оподаткування є важливим підвищувати обізнаність про нові ІТ інструменти, впроваджені у практичну діяльність податкової служби з метою отримання умінь працювати з електронними сервісами для пошуку чинної податкової інформації, можливостей надсилання податкової е-звітності, формування платіжних документів щодо сплати податків, реєстрації електронних податкових та акцизних накладних, замовлення адміністративних онлайн-послуг тощо.

Стандарти вищої освіти України бакалаврського та магістерського рівнів спеціальності «Облік і оподаткування» передбачають у переліку компетентностей випускника навички використання сучасних

інформаційних систем і комунікаційних технологій. Згідно Концепції розвитку цифрових компетентностей, схваленої у березні 2021 року Кабміном [5], цифровою компетентністю є динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, інших особистих якостей у сфері інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність із використанням таких технологій.

Виходячи з цього цифрову компетентність майбутнього фахівця ми розглядаємо як здатність володіти певними знаннями, вміннями і навичками щодо використання ІКТ та цифрових технологій у професійній діяльності.

Вміння застосовувати цифрові технології формуються не лише на заняттях з інформаційних комп'ютеризованих програм та спеціалізованих систем. Для набуття навичок пошуку та опрацювання найактуальнішої інформації у процесі вивчення фахових дисциплін пропонуємо використовувати одну із методик активного навчання – веб-квести, яка передбачає самостійну пізнавальну діяльність студентів та активне використання мережі Інтернет.

Наприклад, під час аудиторних занять в рамках навчальної дисципліни «Податкова відповідальність бізнесу», включеної в освітньо-професійну програму підготовки бакалаврів спеціальності «Облік і оподаткування» пропонується виконати проєкту роботу з теми «Адміністративна відповідальність за податкові правопорушення», надаючи відповідний план, що складається із серії питань, на які потрібно знайти відповідь, прописується проблема, яку потрібно вирішити та посилання на потрібні для виконання завдань Internet-ресурси. Студенти об'єднуються у підгрупи, створюючи команду, у якій розподіляються ролі істориків, теоретиків і практиків. Далі складають чіткий план роботи, добирають та упорядковують інформацію, узагальнюють її у формі буклету, відео звіту, створення Інтернет-сторінки або презентації за допомогою MS PowerPoint.

Таким заняттям притаманне поєднання індивідуальної та групової роботи, висловлення своєї творчості студентами через цифрові засоби, виявлення ставлення до досліджуваної проблеми, спираючись на критичне мислення у ході аргументації думок, вміння підтримати інших під час обговорення і дискусії, розвиток комунікативних здібностей та можливостей саморефлексії тощо.

Звернемо увагу, що існує різноманіття сервісів для створення мультимедійних презентацій навчального контенту Thinglink, Buncsee, Canva, Slides, Prezi, VisualBee, Projeqt, Slidrocket, Showpad кожен з яких має певні особливості. Так, Showpad сервіс містить інструменти для

візуалізації інформації у форматі інфографіки. Його використання зручне тоді, коли необхідно донести інформацію, насичену багатьма фактами. За допомогою інструментів цього сайту вигідно демонструвати статистичні дані, результати опитування, графіки, карти, таблиці тощо. У SlideDog – сервісі, можливо створювати цілий плейлист з різних матеріалів – слайдів Power Point, сторінок PDF, фото та зображень, відео, посилань на цікаві сторінки в Інтернеті тощо – обрати потрібний порядок відтворення та презентувати аудиторії. Додавати відео до презентацій дозволяє Zentation – сервіс, (з YouTube або власні, завантажені на YouTube), які демонструються одразу поруч зі слайдами презентації створеної в Power Point. [4]. Також його використовують не лише для проектної діяльності, а й для створення вебінарів, він містить багато шаблонів для створення анімацій, можливості додавання музики чи запису власного голосового супроводу до зображень.

Окрім веб-квестів можливе використання інших форм веб-занять: конференції, семінари, ділові ігри, практикуми й інші форми занять, проведені за допомогою засобів телекомунікацій. Для цього використовуються спеціалізовані освітні веб-форуми – форма роботи користувачів по певній темі або проблемі за допомогою записів, що залишаються на одному із сайтів із установленою на ньому відповідною програмою.

На сьогодні у роботі ДПС використовуються сучасні методи роз'яснювальної роботи, які можливо використовувати під час проведення веб-занять, які дають змогу забезпечити діалоговий режим: відеоролики семінарів, прес-конференцій, відео-інструкції, тематичні форуми, коментарі до публікацій в інтернет-виданнях, повідомлення на веб-порталі. Загальнодоступний інформаційно-довідковий ресурс ДПС [1] дозволяє у форматі запитань-відповідей отримати актуальну інформацію за багатьма напрямками, є глосарій понять та довідники, щоденна підбірка відповідей на актуальні запитання, податковий календар, у якому міститься систематизована інформація про терміни сплати податків, подання звітності до органів ДПС, можна ознайомитися зі змінами в податковому законодавстві з можливістю підписки на отримання таких змін на електронну адресу та інше.

Слід пам'ятати, що навчання, яке базується на ІКТ має свою специфіку, оскільки інтернет-ресурси впливають на способи відбору і структуризації змісту, а також способи реалізації тих чи інших методів і організаційних форм навчання.

У 2016 році Європейською Комісією було розроблено нову програму розвитку цифрових компетентностей та навичок для Європи (цифрову адженду). У документі представлено низку дій та ініціатив, що спрямовані на нівелювання дефіциту цифрових компетентностей та

навичок у Європі. Серед плану дій щодо цифрової освіти зазначено відкриті наукові навички (відкрита освіта) – спрямованість на сприяння розвитку цифрових компетентностей та відкритих наукових навичок у вищій освіті з метою залучення до співпраці студентів ЗВО, викладачів, дослідників та працівників, що дасть їм змогу спільно розробляти та створювати програми, які вирішують суспільні та технологічні проблеми [2, с. 136]. В основі такого процесу є цілеспрямована та контрольована самостійна робота студентів, які можуть навчатися за індивідуальним графіком дистанційно, використовуючи можливості цифрових технологій.

Отже, використання інтерактивних методик сприяє особистісному, креативному та інтелектуальному розвитку студентів на основі зменшення частки репродуктивної діяльності, їх підготовки до самостійної продуктивної та дослідницької діяльності в умовах цифровізації суспільства.

У процесі підготовки майбутніх фахівців з обліку і оподаткування з метою реалізації соціального замовлення слід поглиблювати інтеграцію навчальних закладів зі стейкхолдерами, в даному разі з територіальними органами державної податкової служби для впровадження у навчальний процес передового практичного досвіду, участі у спільних проєктах та створення баз практик. Така інтеграція сприятиме розробленню гнучких підходів до надання та отримання освіти, забезпечити кожному студенту можливість навчання за оптимальною індивідуальною програмою.

Література:

1. Державний сайт України: Загальнодоступний інформаційно-довідковий ресурс ДПС України. URL: <https://zir.tax.gov.ua/>
2. Карташова Л.А., Пліш І.В. Цифровий порядок денний розвитку освіти: спрямованість на формування цифрових компетентностей. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія»*. Вип. 1(11). 2020. С. 139-139. URL: https://lib.iitta.gov.ua/722674/1/Карташова_Пліш_Цифровий_порядок_денний_2020.pdf
3. Колісник О.П. Сучасні виклики у підготовці фахівців з обліку і оподаткування. *Нові інформаційні технології управління бізнесом*: збірник тез IV Всеукр. наук.-практ. конф. Київ : Спілка автоматизаторів бізнесу, 2021. С. 197–199. URL: http://www.andriystav.cc.ua/Downloads/Articles/T_051.pdf
4. Організація дистанційного навчання в школі: методичні рекомендації. Травень, 2020. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2020/metodichni%20recomendazii-dustanciyna%20osvita-2020.pdf>
5. Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації: розпорядження КМУ № 167-р від 03.03.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text>

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ДІЛОВИХ ІГОР У ВИКЛАДАННІ ОБЛІКОВИХ ДИСЦИПЛІН

Голуб Н. О.

*кандидатка економічних наук, доцентка,
доцентка кафедри фінансів, обліку і оподаткування
Таврійського державного університету імені Дмитра Моторного*

У сучасних публікаціях аргументується, що якість навчального процесу залежить від «синергетичного набору» – «педагогічна майстерність» + «професійні знання». Тому в багатьох зарубіжних публікаціях акцентованим виступає твердження про те, що професійні знання викладачів закладів вищої освіти повинні бути підкріплені педагогічними знаннями (університетська педагогіка), обґрунтовуючи «необхідність розвитку педагогічної підготовки викладачів університетів» [3].

Багато науковців стверджують, що «інноваціями в освіті є впровадження нових методів, форм і підходів до передачі знань, формування вмінь і навичок у здобувачів вищої освіти [1].

Навчальний процес – це система організації навчально-виховної діяльності, в основу якої покладено єдність і взаємозв'язок діяльності викладача і здобувача вищої освіти, спрямованих на досягнення цілей навчання, розвитку особистості здобувача вищої освіти, його підготовки до професійної діяльності.

Ефективність освітнього процесу багато в чому визначається методикою викладання. Широке застосування уніфікованих методів і перехід на виключно письмовий контроль за оволодінням здобувачами предметів вивчення формально знижує роль викладача у процесі навчання. Між тим рівень підготовки й ефективність навчання знаходяться у прямій залежності від взаємодії ланки «викладач – здобувач».

Одна із найбільш простих методик розвитку мотивації у навчальній діяльності – це створення зацікавленості занять.

Правильна освіта починається з викладача, який пізнав свою сутність і тому мислить нестандартно. Якщо викладач не отримав правильної освіти, то максимум на що він здатний прокоментувати підручник, оскільки він не знає інших методів викладання.

Кожен викладач намагається знайти баланс між вивченням теоретичних основ і практичним життям, між тим, як навчати й чому навчати. Якщо здобувачі вищої освіти зрозуміють цілі предмета і місце навчального матеріалу в ньому, вони засвоюватимуть матеріал

ефективніше. Усвідомлення цілей курсу, що вивчається, полегшується, коли викладач навчає не тільки змісту, а й методам добування фактів, їх систематизації, описуванню в системі понять. Навчання здобувачів вищої освіти культурі визначення – важливий елемент культури самого викладача. Якщо здобувач вищої освіти навчиться замінити поняття визначеннями, він почне розуміти значення визначень як форми абстрактного мислення.

Інноваційно-зорієнтована професійна підготовка бухгалтерів являє собою педагогічну систему, спрямовану на підготовку майбутнього фахівця з обліку, аудиту та оподаткування до інноваційної діяльності. Основною відмінною ознакою такої моделі є її цільова зорієнтованість на підготовку майбутнього фахівця до життя в умовах сучасного, динамічного суспільства, що забезпечує його становлення як активного суб'єкта змін та інновацій, здатного до самостійної ініціації та реалізації інноваційної діяльності. Такий підхід особливо актуальний для економістів-обліковців, оскільки вони працюють в умовах постійних змін законодавства, методичних підходів в обліку, впровадження міжнародних стандартів обліку та звітності тощо. Реалізація даної моделі потребує розробки комплексної стратегії інноваційного розвитку, яка буде забезпечувати розвиток особистості як суб'єкту інноваційної діяльності на рівні діяльнісного, особистісного та соціального компонентів. На рівні діяльнісного компоненту має бути забезпечене максимальна реалізація у навчальному процесі інноваційної діяльності, надання навчальному процесу та процесу професійної підготовки творчого, інноваційного характеру.

Важливими у процесах набуття фахових компетенцій визнаються інтерактивні методи навчання, які мають конкретну, передбачувану мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність [2].

У поняття активних методів навчання входять управлінські та навчальні ігри, соціально-психологічні, педагогічні й інші тренінги, комп'ютерні ігри – все те, що забезпечує максимальну спільну активність викладача й здобувачів вищої освіти – педагогіку співпраці.

Гра – це школа людських взаємовідносин. У грі немає особи, яка навчає. Процес навчання ведеться мовою дій, учасники гри вчаться і вчать через активні спільні контакти. Гра – це школа соціального досвіду, й досвіду набагато ширшого, ніж сюжет конкретних ігор. Оволодіння методикою навчання шляхом використання навчальних ігор є в певному розумінні вершиною методичної майстерності викладача.

Активні методи навчання класифікують за різними підходами, найбільш поширеним із яких є їх поділ за характером навчально-пізнавальної та ігрової діяльності.

У межах цієї класифікації вирізняють імітаційні методи (імітація різних аспектів професійної діяльності), які за змістом і характером поділяються на ігрові та неігрові. Упровадження в навчальний процес методів першої групи забезпечують ігрові процедури і прийоми, ігрові ситуації, дидактична або навчальна гра, ділові ігри. У різних комбінаціях їх використовують під час вивчення предметів «Викладання обліково-економічних дисциплін: інноваційні технології» та предмета з вибіркового блоку «Обліковоаналітичне забезпечення менеджменту». Неігрові методи в навчальному процесі використовують для формування навичок аналізу практичних ситуацій. У теорії добре сформульовані і на практиці апробовані такі методи, як аналіз конфліктів, аналіз проблемних ситуацій, аукціон ідей, імітаційні вправи, диспути, мозкова атака, метод Case Studies, опорні сигнали, методи «Снігова куля», «Коло ідей», «Карусель», аналіз конкретних ситуацій та ін. Неімітаційні методи включають стажування на робочому місці, програмоване навчання, проблемну лекцію тощо.

У ситуації, що склалася, особливого значення набувають форми дистанційного навчання, використовують лекції-конференції, лекції прес-конференції, лекції-брифінги, лекції «круглий стіл». Очевидною є ефективність такого виду навчальних занять, як лекції-бесіди, лекції візуалізації, лекції-екскурсії, лекції із застосуванням техніки зворотного зв'язку (інтерактивні), бінарні лекції. Вони вважаються такими, що забезпечують більш ефективний підхід до передачі та сприйняття навчального матеріалу. На основі вже апробованих форм виділимо лекції проблемного характеру, на яких здобувачі вищої освіти знаходяться в постійному процесі «співмислення» з лектором, і зрештою стають співавторами у вирішенні проблемних завдань. Практика їх упровадження показує, що лекції такого типу сприяють активному засвоєнню, глибшому запам'ятовуванню, розвитку творчого мислення (перенесення в інші ситуації), підвищення інтересу до змістового викладання обліково-економічних дисциплін. Для набуття навичок здобувачами вищої освіти цієї спеціальності здатності формувати адекватну обліково-економічну інформацію для прийняття ефективних управлінських рішень доцільно проводити тематичні ділові ігри.

Матеріали дослідження вказують на різноманітність підходів як до самого змісту сучасних інноваційних педагогічних технологій, так і способів, форм їх упровадження в навчальний процес.

Інноваційні методи навчання об'єктивно сприяють підвищенню рівня засвоєння знань, вони розширюють пізнавальні можливостей здобувачів вищої освіти, забезпечують їх активну участь у процесі навчання, підвищуючи мотивацію, спрощують та пришвидшують процес контролю знань, забезпечують партнерство між викладачем та

здобувачем вищої освіти. Упровадження таких методів у навчальний процес забезпечує набуття комунікативних умінь та здатності організовувати обліковий процес і роботу його виконавців, знайти адекватні теоретичні, методологічні та практичні підходи для контролю, планування й оптимізації обліково-аналітичної роботи, уміння швидко, оперативно та правильно орієнтуватися в змінах обліково-податкового законодавства.

Отже, найважливішим принципом і передумовою активізації пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти є наближення освітнього процесу до завдань майбутньої практичної облікової діяльності на базі сучасної комп'ютерної техніки. У практиці облікової освіти найбільш відомі: ділові ігри, тренінги, аналіз ситуацій, розробка колективних проєктів у малих групах, методика колективного планування курсу, організаційно-діяльнісні ігри тощо. Широкі можливості ігор як практичних моделей взаємодій людей дозволили включити ігри у навчання. Виникли методи активного навчання на базі імітаційних ігор, які є управлінськими, або діловими.

Сучасному обліковцю недостатньо формальних знань, умінь та навичок. Йому необхідні якості керівника виробництва і колективу, соціальна компетентність. Вміння працювати з людьми, домагатись здійснення запропонованих соціально-економічних заходів є однією з найцінніших якостей обліковця. На формування цих умінь мають бути спрямовані форми активізації навчання.

Література:

1. Барабась Д., Джафаров Д., Шпак І. Освітні інновації та їх імплементація в Україні. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2016. № 3. С. 35–54.
2. Варзацька Л. Інтерактивні методи навчання: лінгводидактичні засади. *Дивослово*. 2005. № 2. С. 5–9.
3. Paisey C., Paisey N.J. An analysis of accounting education research in Accounting Education an international journal. *Accounting Education*. 2004. № 13(1). P. 69–99.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Губарєв О. О.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту та соціальних технологій
Харківської державної академії культури*

Освіта належить до базових потреб сучасної людини та є «основою інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства, об'єднаного суспільними цінностями і культурою, та держави» (преамбула Закону України «Про освіту» [1]). Освіта в Україні є «державним пріоритетом, що забезпечує інноваційний, соціально-економічний і культурний розвиток суспільства. Фінансування освіти є інвестицією в людський потенціал, сталий розвиток суспільства» (п. 1 ст. 5 ЗУ «Про освіту»), держава гарантує усім громадянам України та іншим особам, які перебувають в Україні на законних підставах, право на «якісну та доступну освіту» (п. 1 ст. 3 ЗУ «Про освіту»). Вона є складною системою, яка складається з таких компонентів як: освітній процес, освітні установи, освітні програми, а результатом освіти є освіти виступає освітній продукт, або освітня послуга.

Згідно Закону України «Про освіту», освітня послуга – комплекс визначених законодавством, освітньою програмою та/або договором дій суб'єкта освітньої діяльності, що мають визначену вартість та спрямовані на досягнення здобувачем освіти очікуваних результатів навчання [1].

Групою авторів на чолі з Т. Неровнею під ринком освітніх послуг розуміється «сукупність соціально-економічних інститутів, які організовують структурні та легітимні господарські відносини, що виникають між економічними агентами в процесі виробництва, обміну і споживання освітніх послуг» [2]. У зв'язку з цим виділяються наступні складові ринку:

– основні суб'єкти: індивіди, домогосподарства, підприємства, держави, що визначають обсяг і характер попиту на освітні послуги і їх пропозицію різними освітніми установами;

– нормативно-правові акти, що регулюють відносини у сфері освіти;
– система неформальних інституційних структур (відносно традицій, культури, релігії, недержавні інститути як приватні репетитори, приватні бізнес-школи тощо);

– професійна і трудова мобільність суб'єктів ринку освітніх послуг.

Т. Майборода [3] до основних структурних елементів ринку освітніх послуг відносить: споживачів освітніх послуг (фізичні особи-здобувачі освіти (безпосередньо); домогосподарства, суб'єкти господарювання та держава (опосередковано); постачальників освітніх послуг (освітні провайдери державної та недержавної форми власності, громадські організації); посередники надання освітніх послуг (Служба зайнятості, біржа, органи реєстрації, ліцензування та акредитації для освітніх провайдерів, освітні центри тощо); особливості надання (на безоплатній основі, на платній основі); джерела фінансового забезпечення освітньої послуги (бюджетні кошти, позабюджетні кошти).

Нормативно-правові акти, що регулюють відносини у сфері освіти представимо у виді ієрархічної моделі:

1. Законодавчо-нормотворчі акти міжнародного та загальнонаціонального змісту. Так, право на освіту для кожної людини регламентовано на міжнародному рівні в Декларації прав людини (ст. 26), Міжнародному пакті про економічні, соціальні і культурні права ООН, Конвенції про боротьбу з дискримінацією у сфері освіти тощо.

2. Конституція України. Право на освіту задекларовано в Конституції України (ст. 53), де також визнано обов'язковість повної загальної середньої освіти та основні державні зобов'язання в цьому контексті: «держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних закладах освіти; розвиток дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної, вищої і післядипломної освіти, різних форм навчання; надання державних стипендій та пільг учням і здобувачам освіти» [4].

3. Стратегічні документи. До стратегічних документів, що визначають напрями розвитку освітньої галузі необхідно віднести такі: Національна доктрина розвитку освіти [5], а також визначена нею Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [6].

4. Основоположні нормативно-правові акти у сфері освітнього простору України. Закон України «Про освіту» [1], який був кардинально видозмінений в 2017 році та розкриває основні положення щодо змісту, структури, основних провайдерів та суб'єктів освіти, стандартів та систем якості, суб'єктів управління та контролю і їх повноважень тощо. Більш детальні положення залежно від освітнього рівня наведені в законах «Про дошкільну освіту», «Про загальну середню освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про вищу освіту», «Про позашкільну освіту», «Про зайнятість» тощо.

5. Нормативно-правові акти Кабінету міністрів України, міністерств та інших органів влади, які в межах свої компетенції на основі чинного

законодавства розробляють відомчі нормативні акти: накази, інструкції, положення.

6. Локальні нормативні акти. Норми, які встановлюють освітні заклади та інші освітні провайдери для регулювання власної діяльності (положення, інструкції, укази, розпорядчі документи тощо). В умовах посилення автономії для закладів освіти, цей рівень визначає особливості організації освітнього процесу в конкретному закладі.

Сформовано ієрархічну модель системи нормативно-правових актів, що регулюють освітні послуги в Україні, яка складається з 6 рівнів: законодавчо-нормотворчі акти міжнародного та загальнонаціонального змісту; Конституція України; стратегічні документи; основоположні нормативно-правові акти у сфері освітнього простору України, нормативно-правові акти Кабінету міністрів України, міністерств та інших органів влади; локальні нормативні акти.

Література:

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

2. Неровня Т.Н., Корчинский А.А., Гречко М.В. Рынок образовательных услуг: институциональная характеристика, структура, основные детерминанты. *Экономический Вестник Южного федерального университета*. 2012. № 3. Ч. 2. С. 17–20.

3. Майборода Т.М. Особливості регулювання освітньої сфери в системі національного господарства. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/13270/1/V133_P030-040.pdf

4. Конституція України : Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Дата оновлення: 21.02.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

5. Про Національну доктрину розвитку освіти : Указ Президента України від 17.04.2002 р. № 347/2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>

6. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: Указ Президента України від 25.06.2013 № 344/2013. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>

EOCS ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ВІДКРИТИХ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ВЧЕНИХ

Гуржій Н. М.

*доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри підприємництва,
менеджменту організацій та логістики
Запорізького національного університету*

Цифрові технології кардинально змінюють практику проведення наукових досліджень та поширення їх результатів.

Ухвалення Євросоюзом концепції відкритих інновацій супроводжується переосмисленням підходу до проблеми відкритості науки, а також результатів наукових досліджень. Поняття «відкрита наука» було сформульовано М. Нільсеном у книзі «Нове відкриття: нова ера мережевої науки» [1].

Ця концепція вже тривалий час перебуває в центрі уваги Єврокомісії, а її експерти усвідомлюють, що наука в 2030 році докорінно відрізнятиметься від сьогоденної. За визначенням Єврокомісії відкрита наука – це підхід до наукового процесу, який заснований на кооперації та нових методах дифузії знань із використанням цифрових технологій та нових інструментів взаємодії [2]. Нова парадигма «відкритої науки», прийнята в ЄС як основний принцип розвитку наукового пошуку, включає відкритий доступ до наукових журналів, дослідницьких даних та відкрити співпрацю завдяки цифровим технологіям. Паралельно нові технології дозволяють проводити міждисциплінарний аналіз та вирішувати раніше недоступні наукові завдання.

Однією із елементів цифрової економіки мають стати пакети неперсоніфікованих даних, що надходять від держав, бізнесу та інших корпоративних партнерів. ЄС буде поступово відкриває такі дані як самодостатній ресурс для інновацій та для пошуку нових ринкових рішень.

В кінці 2018 року Європейська комісія створила Європейську відкриту наукову хмару, яка забезпечила створення надійної інфраструктури для зберігання, обробки і поширення наукових даних. Вона забезпечує дослідників та інших європейських наукових, освітніх і технологічних фахівців віртуальною оболонкою для відкритого прямого доступу до послуг зберігання, управління, аналізу і повторного використання даних, які пов'язані з науково-дослідницькою діяльністю міждисциплінарного характеру.

Європейська відкрита наукова хмара (EOSC) – це середовище для розміщення та обробки даних досліджень на підтримку науки ЄС [3].

Мета EOSC – надати європейським дослідникам, новаторам, компаніям та громадянам федеративне та відкрите міждисциплінарне середовище, в якому вони можуть публікувати, знаходити та повторно використовувати дані, інструменти та послуги для досліджень та інновацій. та в освітніх цілях. Це середовище працює у чітко визначених умовах для забезпечення довіри та захисту суспільних інтересів [3].

EOSC дозволяє різко змінити наукові спільноти та дослідницьку інфраструктуру у напрямі безперешкодного доступу. Кінцева мета EOSC – створення мережі даних та послуг для науки в Європі, на якій можна побудувати широкий спектр додаткових послуг від візуалізації та аналітики до довгострокового зберігання інформації або моніторингу запровадження відкритих наукових практик. Використання EOSC забезпечує підвищення продуктивності досліджень, нових відкриттів та інновацій, а також підвищення відтворюваності результатів та довіри до науки.

Таким чином, ЄС задовольняє зростаючу потребу наукового товариства для розширення доступу до даних і збільшення їх повторного використання, а також знизити вартість їх зберігання і переробки за рахунок збільшення використання призначених виробничих потужностей і агрегування попиту. Вже очевидно, що наукові дослідження стають більш глобальнішими, мережевими і відкритим.

Науковці ЄС можуть зберігати і системно аналізувати всю наявну наукову інформацію щодо отриманих результатів проведених досліджень за допомогою Європейської відкритої наукової хмари.

Всі молоді європейські вчені отримують необхідну кваліфіковану підтримку, щоб стати «відкритими вченими». Всі дослідження в ЄС фінансуються державою за умови їх відповідності стандартам «відкритої науки» та узгодженості інтересів всіх зацікавлених сторін.

Відкритість світу є одним з компонент нових стратегічних цілей Європейського Союзу, який спрямований на розвиток міжнародного співробітництва ЄС в галузі досліджень та інновацій. Стратегія була схвалена Європейською Радою та Європейським парламентом до 2027 року.

Важливе значення надається політичному діалогу в процесі укладення міжнародних угод в галузі науково-інноваційного співробітництва, спрямованого на стимулювання і надання підтримки країнам-партнерам у створенні механізмів спільного фінансування проєктів рамкових програм спільноти. Ініціативи щодо впровадження концепції «глобального дослідницького простору» не слід розглядати як спонсорство або філантропію. Розвиваючи міжнародне співробітництво в інноваційній сфері, Євросоюз має насамперед власні інтереси, головні

з яких – підвищення конкурентоспроможності регіону, забезпечення доступу до нових джерел знань, що дозволяють розвивати прогресивні технології, а також можливість вирішувати глобальні проблеми спільними зусиллями.

Відкритість інноваційного процесу, співучасть у ньому представників всіх верств суспільства, довіра між його членами, що представляють всі компоненти національних та регіональних інноваційних систем, є одними з головних об'єктивних вимог формування нової інноваційної парадигми.

Література:

1. Nielsen M. (2011) Reinventing Discovery – The New Era of Networked Science Publisher: Princeton University Press. Available at: https://www.researchgate.net/publication/271503413_Reinventing_Discovery_-_The_New_Era_of_Networked_Science

2. Ahn J., Minshall T., Mortara L. (2015) Open innovation: a new classification and its impact on firm performance in innovative SMEs. Journal of Innovation Management JIM, 3, 2 pp. 33–54. Available at: <https://core.ac.uk/download/pdf/77409554.pdf>

3. *EOSC Portal a gateway to information and resources in EOSC*. Available at: <https://eosc-portal.eu/about/eosc>

ПРОЄКТНИЙ МЕТОД НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Гут Л. В.

*кандидатка економічних наук, доцентка,
доцентка кафедри фінансів та банківської справи
Чернівецького торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету*

У сучасних умовах при проведенні навчання з фахових дисциплін у закладах вищої освіти все більшого розповсюдження набуває проєктний метод навчання, першочерговим завданням якого є формування ділових компетенцій майбутнього фахівця. Він дозволяє більш детально систематизувати та упорядкувати набуті компетентності та сприяє посиленню фахової мотивації.

Проєкт – це індивідуальна чи групова творча робота студентів, що забезпечує втілення теорії у практику під час вирішення поставленого розумового завдання. Освітні проєкти спрямовані на оволодіння різними

способами творчої, дослідницької діяльності, духовне та професійне становлення особистості через активні дії й створення суб'єктом власної стратегії освіти [1, с. 48]. В основу проектного методу покладена ідея, яка спрямована на результат, якого можна досягти шляхом вирішення поставленої практичної або теоретичної проблеми. Для досягнення результату викладач економічних дисциплін спрямовує свою роботу на навчання студентів самостійно мислити, визначення гіпотези, застосування багатоваріантивного підходу до пошуку шляхів вирішування проблеми, залучення для цієї мети знань з маркетингу, менеджменту, обліку та оподаткування, вміння визначати можливі наслідки різних варіантів рішень, вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між показниками і бізнес-процесами в економічному середовищі. Проектний метод зорієнтований на самостійну діяльність студентів (індивідуальну або групову), яку вони виконують за встановленим викладачем графіком.

Викладачі ЧТЕІ КНТЕУ при викладанні дисциплін: «Економіка торгівлі», «Економіка і фінанси підприємства», «Економіка готелів і ресторанів», «Фінансовий менеджмент» практикують впровадження в навчальний процес проектного методу шляхом:

- участі студентів у підготовці міні-проектів з зазначеної проблематики на практичних заняттях;

- участі студентів у Буковинському студентському фестивалю науки ЧТЕІ КНТЕУ з подальшою участю переможців фестивалю у фіналі Всеукраїнського студентського конкурсу бізнес-проектів «Бізнес-трамплін» у КНТЕУ;

- обґрунтуванні бізнес-проектів при написанні курсових робіт ОС «бакалавр» та випускових кваліфікаційних робіт ОС «магістр».

У відповідності з робочою програмою дисципліни викладач визначає проекти, підготовка яких виноситься на самостійну роботу студентів з подальшим їх захистом на практичному занятті. В тематиці проектів передбачені такі напрямки досліджень: масштабування бізнесу, управління матеріальними, фінансовими і трудовими ресурсами підприємства, управління змінами, управління результативністю роботи підприємства, вирішення фінансових проблем на підприємстві, впровадження антикризових заходів при банкрутстві підприємства.

Використання проектного методу передбачає певну послідовність дій: визначення викладачем теми й мети задач дослідження проблеми, визначення джерел, засобів збору, методів аналізу інформації, засобів представлення результатів; встановлення критеріїв оцінки результату й процесу дослідження; визначення гіпотези, вирішення завдань, обговорення методів дослідження (використання «методу мозкової атаки», «круглого столу», статистичних, експериментальних

спостережень, анкетування, обстеження), обговорення способів оформлення кінцевих результатів (презентації, звіту), підведення підсумків, оформлення результатів та їх презентація, формулювання висновків, та постановка нових проблем дослідження, оцінка результатів проведеного дослідження) [2, с. 154–155]. При обґрунтуванні бізнес-проєкту студенти формують таблиці, рисунки, схеми застосовують табличний процесор Excel. при підготовці презентації – обирають Power Point.

Досвід застосування проєктного методу у освітньому процесі дозволяє визначити його переваги і недоліки.

Перевагами проєктного методу навчання є:

- розвиток навичок самоосвіти і самоконтролю – бажання кожного студента до самореалізації в майбутньому і накопичення практичних навиків;

- розвиток навичок групової діяльності – стимулює застосування колективних форм спілкування:

- підвищення інформаційної культури – розвиток навичок пошуку, збору, презентації інформації, вдосконаленню когнітивних здібностей;

- підвищення мотивації – кращі знання і практичні вміння студента позитивно впливають на успішне працевлаштуванні випускників ЗВО;

- розвиток творчих здібностей та інтеграція знань з різних дисциплін;

- викладач виступає в ролі організатора пізнавальної діяльності студентів.

До недоліків проєктного методу доцільно віднести:

- проблему суб'єктивної оцінки творчої роботи студентів за умови оцінювання проєктного дослідження одним викладачем;

- технічні накладки, які можуть вплинути як на процес роботи, так і на кінцевий результат.

Дев'ятий рік поспіль ЧТЕІ КНТЕУ провів у 2022 році Буковинський студентський фестиваль науки, який спрямований на створення умов для пошуку та реалізації наукових ініціатив молоді, що мають підприємницький потенціал, отримання навичок генерації наукових ідей з підприємницьким потенціалом та їх презентації.

Основними завданнями Буковинському студентському фестивалю науки ЧТЕІ КНТЕУ є:

- пошук, виявлення та розкриття наукового та підприємницького потенціалу молоді, її підтримка, сприяння самореалізації та розвитку творчого потенціалу;

- отримання навичок трансформування наукових ідей у комерційно успішні бізнес-моделі, стартапи тощо;

- підвищення конкурентоспроможності молоді на ринку праці через інтеграцію підприємницьких моделей і системи вищої освіти;

– популяризація досягнень науки, інноваційних технологій у ЗМІ, соціальних мережах.

Проведення Буковинського студентського фестивалю науки ЧТЕІ КНТЕУ здійснюється у двох напрямках:

– проведення наукового дослідження у вигляді представлення наукової роботи;

– обґрунтування комерційних бізнес-проектів та соціальних проектів.

При підготовці наукового дослідження студент обирає актуальну наукову ідею або економічну проблему, і спрямовує дослідження на пошук реалістичних шляхів її вирішення шляхом залучення фактичного матеріалу: статистичних даних, розрахунків, рисунків, графіків, схем, діаграм, побудови трендів та прогнозів економічних показників тощо.

При розробці бізнес-проектів студенти демонструють інноваційність бізнес-ідеї в цілому та продукту як результату даної бізнес-ідеї, підприємницький потенціал запропонованого продукту, обґрунтування потреби в трудових, фінансових і матеріальних ресурсах, реалістичність практичної реалізації бізнес-ідеї, оцінка ефективності інвестицій. Кожен бізнес-проект включає такі елементи: короткий опис проекту (резюме), опис продукту, короткий аналіз ринку, аналіз конкурентів, вплив макроекономічних факторів, план продажів (маркетинг-план), опис команди (менеджмент-план), оцінка ризиків проекту, фінансово-інвестиційний план (сума інвестицій, рентабельність проекту та інвестицій, термін окупності).

Організаційний комітет фестивалю науки проводить для студентів, які виявили бажання розробляти бізнес-проекти під власну ідею, тренінги з метою надання фахових консультацій щодо формування бізнес-плану. Члени журі фестивалю науки, до складу якого входять стейкхолдери – фахівці-практики, враховують такі основні критерії:

– при оцінюванні наукового дослідження: актуальність, наукоємність, глибина аналізу, практична корисність, самостійність ідеї та нестандартність підходів у дослідженні;

– при оцінці бізнес-проекту: комерційний (або соціальний) потенціал, прикладна корисність, можливість реалізації, залучення місцевих ресурсів, наявність обґрунтованих фінансових розрахунків.

Визначення кращих проектів здійснюється за результатами публічного захисту та оцінки журі за такими критеріями: оригінальність та новаторство; актуальність та перспективність реалізації; практична значущість.

Учасникам фестивалю науки видаються сертифікати для заохочення за заохочувальними номінаціями, а переможці фестивалю (1, 2, 3 місця) нагороджуються дипломами, цінними призами та надають

рекомендацію для участі у фіналі Всеукраїнського студентського конкурсу бізнес-проектів «Бізнес-трамплін» у КНТЕУ.

Основні положення бізнес-проекту студенти мають можливість розкрити і обґрунтувати при виконанні курсової роботи та випускної кваліфікаційної роботи. Слід зазначити, що на кафедрі фінансів та банківської справи є приклади практичної реалізації бізнес-проектів переможців фестивалю – стартапів, які успішно функціонують на регіональному ринку.

Отже, застосування проектного методу навчання у закладах вищої освіти сприяє інтенсифікації освітнього процесу, підвищенню його ефективності та якості результатів навчання студентів; системній інтеграції міждисциплінарних зв'язків та розвитку вмінь експериментально-дослідницької діяльності студентів.

Література:

1. Кузнецова О. В., Лигус О. Ф. Упровадження проектних технологій навчання у освітній процес вищого навчального закладу. *Stav, problemy a perspektivy pedagogickeho studia a socoalnej prace* : Міжнар. наук.-практ. конф. (Словенська Республіка, 28-29 жовтня 2016 р.) : Словенська Республіка, 2016. С. 47–50.

2. Пехота О. М., Кіктенко А. З., Любарська О. М. Освітні технології : Навч.-метод. посіб. / За заг. ред. О. М. Пехоти. Київ : А.С.К., 2001. URL: <https://soc.univ.kiev.ua/en/library/osvitni-tehnologiyi-navch-metodposib-ompiehota-azkiktenko-omlyubarska-ta-za-zagred-ompiehota>?page=11

3. Метод проектов в университетском образовании : сб. науч. метод. статей Вып. 6 / Сост Ю. Э. Краснов; редкол.: М. Г. Богова [и др.]; под общ. редакцией М. А. Гусаковского. Минск : БГУ, 2008. 244 с. (Современные технологии университетского образования).

РОЛЬ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЯКІСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Запірченко Л. Д.

*кандидатка економічних наук, доцентка,
доцентка кафедри економіки та підприємництва
Центральноукраїнського національного технічного університету*

Поширення використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій у суспільстві пов'язане не лише через пандемію, а й загалом через глобалізаційні процеси та загальнодержавну політику щодо впровадження цифрової трансформації держави. В результаті цих процесів, активно впроваджуються інноваційні технології і у вищій школі,

оскільки сучасне інформаційне суспільство потребує принципово нових підходів до здобуття якісної освіти. Існує безліч онлайн-інструментів, які використовуються для підготовки висококваліфікованих спеціалістів, які володітимуть основами цифрової грамотності та будуть здатні до розробки, впровадження та поширення цифрової освіти.

Оскільки більшість університетів перейшли на дистанційний режим навчання, цінність якісної освіти зростає. Завдяки використанню інноваційних технологій можна забезпечити якісний освітній процес та підвищити ефективність навчання майбутніх фахівців у вищій школі, підвищити їх конкурентоспроможність на ринку праці. При цьому не слід повністю відмовлятися від найпоширеніших традиційних технологій навчання, оскільки комп'ютерні технології є лише допоміжним засобом навчання.

Суть традиційних технологій навчання полягає у вивченні студентами нового матеріалу, який дає викладач, його закріпленні, контролі й оцінюванні. Основними етапами при цьому є викладання, засвоєння і відтворення навчального матеріалу – репродуктивне навчання. Ефективність такого навчання залежить, головним чином, від методів і прийомів діяльності викладача, у зв'язку з чим основну увагу приділяють пошукові й обґрунтуванню ефективних методів викладання.

Засоби навчання за традиційних технологій поділяються на шість категорій: 1) підручники та інші друковані текстові засоби (навчальні посібники, довідники, спеціальна література, методичні рекомендації тощо); 2) прості візуальні засоби (моделі, діаграми, графіки тощо); 3) механічні візуальні засоби (діаскопи, телескопи тощо); 4) аудіозасоби (магнітофони і тощо); 5) аудіовізуальні (відеокамери тощо); 6) засоби, що автоматизують процес навчання (тренажери, комп'ютери тощо) [2].

Серед недоліків традиційних технологій навчання слід виділити: 1) перевантаження пам'яті студента фактологічним матеріалом зі зростаючим обсягом; 2) обмаль самостійної творчої пізнавальної діяльності; 3) не враховуються індивідуальні особливості студентів; 4) застосовуються репродуктивні методи навчання.

Стратегічним напрямом подолання вищеперерахованих недоліків є підтримання концепції реформи освіти, в центрі якої знаходяться передові інноваційні технології. За таких трансформацій навчальний процес має бути спрямований у напрямку індивідуалізації освітньої взаємодії, інноваційного навчання, формування творчого мислення і збільшення самостійної роботи студентів. Головна ідея полягає в ефективності навчання та формуванні навчально-пізнавальних умінь у студентів вищої школи завдяки проєктуванню та впровадженню інноваційних освітніх систем і технологій.

Перспективнішим на сьогодні вважають такий тип освітніх інновацій, що дасть змогу не тільки оновити сам процес навчання, але й

навчити студентів самостійно реалізовувати інноваційну діяльність, розвивати їхнє творче мислення, мотивувати до пошуку нових рішень, запроваджувати нові ідеї, тобто, забезпечувати інтенсивний розвиток особистості студента, його самостійність та ініціативність.

Найбільш характерні відмінності традиційного та інноваційного підходів до навчання дослідили вітчизняні вчені М.В. Артюшина та М.І. Радченко, які згрупували їх наступним чином (таблиця 1).

Таблиця 1

Особливості традиційного та інноваційного підходів до навчання

Складові процесу навчання	Традиційний підхід	Інноваційний підхід
Мета	передача знань, ознайомлення з культурою, засвоєння соціального досвіду	сприяння самореалізації і самоствердженню особистості, культурний обмін
Зміст	знання, вміння, навички, розрізнені предмети	цінності, компетенції, інтегровані курси, модулі
Форми і методи	індивідуальна чи фронтальна робота, репродуктивні, пояснювально-ілюстративні методи	різноманітні форми спільної діяльності, самостійна робота, продуктивні, творчо-пошукові, дослідницькі методи
Управління	студент – об'єкт виховних впливів, учитель – службовець, транслятор знань; авторитарно-репресивний стиль управління	студент – суб'єкт навчання, вчитель – друг, гуманіст, помічник; демократичний, заохочувальний стиль управління
Контроль	переважно зовнішній, операційний	переважно внутрішній, цілісний
Результати	безініціативна, малоактивна, мало адаптована до життя особистість з окремими уривками знань	активна, ініціативна, розвинена, розкута, впевнена в собі, життєстійка особистість, що довіряє собі та оточуючим

Джерело: [1]

Особливостями нової технології навчання є:

– сучасність – постійне прагнення до нововведень і неперервне вдосконалення змісту предмета з урахуванням зменшення розриву між найновішими досягненнями в науці та виробництві;

– оптимальність – спроба досягти поставлених навчально-виховних цілей за найменших, по можливості, витрат зусиль, часу та засобів, завдяки високій якості, ефективності та результативності навчання;

– інтегральність – синтез одержаних знань не тільки з одного предмета, але й з інших предметів;

– науковість – відмова від інтуїтивного визначення змісту, методів і форм навчання й перехід до максимально повного аналізу, ґрунтованого на найновіших досягненнях психолого-педагогічних наук;

– відтворення процесу навчання та його результатів;

– програмування діяльності викладачів та студентів;

– масштабне використання сучасних технічних і дидактичних засобів навчання, які активізують діяльність студентів;

– оптимальність матеріально-технічної бази;

– якісна та кількісна оцінка результатів навчання [2].

Нові технології не тільки створюють сприятливі умови для творчості студента, але насамперед висувають нові вимоги до викладача, який повинен:

– діагностувати цілі навчання, виховання та особистісного розвитку;

– глибше володіти навчальним предметом;

– моделювати професійну діяльність майбутнього фахівця за умов професійного навчання;

– визначати й цілісно прогнозувати структуру навчального процесу;

– організувати самостійну та самоосвітню роботу студентів для підготовки до лекцій, семінарів, лабораторних та практичних занять;

– розробляти опорні конспекти та структурно-логічні схеми для ефективно побудови лекцій;

– створювати принципово нові різновиди наочних засобів (раціональної наочності);

– вільно володіти методами проблемного розвивального навчання (активними методами);

– знати та вміти диференціювати групову роботу або індивідуальні заняття з використанням комп'ютерів тощо [2].

Отже, традиційне навчання – зорієнтоване на збереження та відтворення культури, забезпечує стабільність у соціумі за рахунок переважно репродуктивної діяльності учня, формування виконавчих здібностей, розвиток уваги та пам'яті, а інноваційне навчання – стимулює новаторські зміни в культурі, соціальному середовищі; зорієнтоване на формування готовності особистості до динамічних змін у соціумі за рахунок розвитку творчих здібностей, різноманітних форм логічного та образного мислення, а також здатності до співробітництва з іншими людьми.

Література:

1. Артюшина М.В., Радченко М.І. Умови запровадження інноваційного навчання. *Формування психолого-педагогічної компетентності вчителів: тренінг-курс для викладачів вищих навчальних закладів* / За ред. Л.О. Савенової, І.М. Романової. Київ : НТЕУ, 2011. С. 129–143.

2. Інноваційні технології навчання : навч. посібн. для студ. вищих технічних навчальних закладів / кол. авторів: Х.Ш Бахтіярова (відп. ред.) та ін.; А.В. Арістова (наук. ред.); С.В. Волобуєва (упорядн. Словника). Київ : НТУ, 2017. 172 с.

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Зіньцьо Ю. В.

*кандидатка економічних наук, доцентка кафедри маркетингу
Львівського національного університету імені Івана Франка*

Щодня в усьому світі все більшого поширення набуває Інтернет та різні інструменти його використання. Станом на сьогодні, цей процес поширений в глобальних масштабах, не лише в Україні. Однією з причин такого бурхливого розвитку стала епідеміологічна ситуація спричинена пандемією COVID-19. Коли людство зустрілося з новими викликами, пов'язаними з карантинном, самоізоляцією, роботою на віддалі, дистанційного навчання. Перехід суб'єктів господарювання в інтернет стало життєвою умовою для усіх сфер національної економіки.

Спостерігається зростання кількості вітчизняних користувачів Інтернету, яке становило – 70,1 % населення в 2019 році, та 77,3% в 2020 році. А станом на початок 2021 року інтернет-аудиторія становила вже близько 30 млн. інтернет-користувачів, з них 47 % чоловіки і 53 % жінки.

Дистанційне навчання базується на використанні комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, які забезпечуються передачею відео-, аудіо, графічної та текстової інформації у синхронному або асинхронному режимах.

Заняття відбуваються дистанційно на платформах ZOOM чи Microsoft Teams. Крім того, можна користуватись Skype чи влаштувати групові чати дзвінки-конференції в месенджерах типу Viber, Telegram та інших.

Для дистанційного навчання на відміну від традиційного використовується в навчальному процесі інші моделі викладання, що передбачають проведення конференцій, самостійну роботу студентів з різними банками знань, проектні роботи, тренінги й інші види діяльності з комп'ютерними та нетрадиційними технологіями.

Варто розглянути переваги та недоліки такого навчання. До переваг віднесемо найважливіші з них, як:

- економія часу;
- висока мобільність;
- доступність усіх навчальних матеріалів в електронному вигляді;

- можливість навчатися в будь якому місці;
- економічність (транспорт, проживання в гуртожитку, оренда житла);

- сумісництво навчання та роботи та інше [1].

Стосовно недоліків дистанційної освіти, то сюди можна віднести:

- труднощі в ідентифікації роботи окремого студента та факту індивідуального (самостійного) виконання того чи іншого завдання чи проекту;

- недостатність комунікації викладача та студента, так як під час проведення занять в аудиторії;

- збільшення часу роботи за комп'ютером чи смартфоном, що може призвести до погіршення стану здоров'я (зір, спина).

- якість та повільна швидкість Інтернету та інше [1].

Отже, головним каналом комунікації зі споживачем в 2021 році, як і в попередніх роках став – Інтернет. Загалом, в дистанційному навчанні важливе значення набуває самоорганізація та самомотивація студента щодо свого навчання, бо саме самоосвіта є основою дистанційного навчання.

Література:

1. Організація навчання в режимі онлайн: переваги і недоліки. URL: <https://www.pdau.edu.ua/content/organizaciya-navchannya-v-rezhymi-onlayn-perevagy-i-nedoliky>

ЩОДО ІННОВАЦІЙНИХ ПРИОРИТЕТІВ В ОСВІТІ

Клімович І. М.

*викладач циклової комісії економіки, управління та адміністрування
Харківського торговельно-економічного коледжу*

Київського національного торговельно-економічного університету

Інновації в освіті самі по собі не виникають, вони є результатом наукових пошуків передового педагогічного досвіду викладачів та педагогічного колективу.

Окремі аспекти проблеми інновації займалися в основному зарубіжні вчені. Аналіз наукової економічної літератури свідчить, що не всі питання інноваційних процесів сучасної економічної освіти досліджені не в повному обсязі. Існує проблема створення уніфікованого інтегрованого інформаційного простору для забезпечення стратегічного управління в сфері економічної освіти та науки. Пріоритетне значення

фундаментальної науки в розвитку інноваційних процесів визначається тим, що вона виступає генератором ідей, відкриває шляхи в нові сфери науки.

Збільшення кількості вступників, скорочення державного фінансування, поширення нової політики державного управління і зміна вимог, які висуває суспільство до вищих навчальних закладів, призвели до перегляду підходів до управління у сфері вищої освіти України [2].

Орієнтація на ринок з урахуванням рівня конкурентоспроможності вищого навчального закладу є якість навчальних і дослідницьких послуг. Потрібен аналіз переваг і недоліків системи вищої освіти й поступове формування нової системи вищої освіти під наші вимоги, інтегрованої до світової системи.

В науці існують два підходи великих учених до механізму інноваційної діяльності: перший підхід представлений в дослідженнях Г. Менша, А. Кляйхнехта. Суть його – погіршення стану фірми породжує стимул до інновації; другий підхід – у дослідженнях Х. Фрімена, Дж. Кларка, Л. Суте. Суть його – саме процвітаюча фірма виявляє підвищену інноваційну активність [3].

Науково обгрунтована класифікація інновацій дозволяє чітко визначити місце кожної інновації в їх загальній системі та особливі характеристики даної інновації. Цим самим створюється можливість для ефективного використання певних способів управління інновацією – способів, які відповідають тільки даній групі інновацій. П. Друкер (Drucker Peter Ferdinand (1909 Австрія – 2005 США) виділяє сім джерел інноваційних ідей: несподівана подія для організації або галузі – несподіваний успіх, несподівана невдача, несподіване зовнішня подія; не конгруентні – невідповідність між реальністю (яка вона є насправді) і нашими уявленнями про неї (якою вона має бути); нововведення, засновані на потреби процесу (під потребою процесу слід мати на увазі ті його недоліки і слабкі місця, які можуть і повинні бути усунені); раптові зміни в структурі галузі або ринку; демографічні зміни; зміни в сприйняттях, настроях і ціннісних установках; нові знання (як наукові, так і ненаукові) [3].

Провідну роль у науково-технічній революції, яку переживає світова економіка нині, відіграє саме наука. Техніка орієнтується на наукові відкриття, які стають вихідною базою для створення нових галузей виробництва. У самому виробництві розвиваються наукові дослідження, виникла творча співдружність учених, інженерів, робітників, спеціалістів, а самі підприємства переростають у науково-промислові комплекси різних видів. В економіці цей тип розвитку визначається як інноваційний. Він ґрунтується на використанні принципово нових прогресивних технологій, організаційно-управлінських систем.

Нова модель сучасної економічної освіти та науки ґрунтується на інноваційному типі розвитку, передбачає зміну самого поняття науково-технічного прогресу і науково-технічного розвитку. З'явилися нові пріоритети: інтелектуалізація виробничої діяльності, екологічність, використання високих технологій тощо. Ця модель потребує нової державної інноваційної політики ефективного стимулювання інновацій, розвитку наукомістких та скорочення неефективних галузей.

Інноваційний розвиток здійснюється закономірно під впливом певних причин, які спричинили його і які лежать у його основі. Проте на його перебіг впливає багато інших чинників, різноманітних обставин. Інноваційний розвиток має циклічний характер. В економічній літературі визнання циклічності розвитку – поширений факт, про що свідчать численні публікації [3].

Таким чином, для того, щоб досягти намічених цілей і отримати монопольний надприбуток від інноваційної діяльності, організації необхідно дотримуватися деяких умов і відповідати певним вимогам:

У сучасних умовах поліпшення якості підготовки фахівців, неможливо без таких кроків:

- розширення джерел фінансування діяльності науки та освіти;
- створення тренінгів;
- розвиток науково-виробничої діяльності, налагодження тісного зв'язку з практикою;
- створення контрольованих умов змагальності між викладачами за студентами.

Також потрібні інноваційні форми співпраці сфери освіти і ринку праці та нові форми організації навчального процесу, які б дозволяли поєднати різноманітні вимоги до фахівців.

Для проведення практик, в міру можливостей, підтримується належний рівень матеріально-технічної бази, методичного, організаційного та кадрового забезпечення, впроваджуються нові засоби навчання, електронні та мережеві технології.

У цих умовах можливо говорити про розвиток засобів дистанційної освіти, їх впровадження дасть можливість проводити всі форми занять у режимі електронного навчання, полишити можливість доступу до методичних ресурсів кафедри, факультету.

Дистанційна форма навчання через Інтернет є ефективною і зручною формою отримання нових знань та компетенції, підвищення рівня професійності. Організація дистанційного навчання базується на тому, що інформаційні технології в дистанційній освіті дозволяють використовувати Інтернет-технології та технології локальних і глобальних обчислювальних мереж. При цьому інформаційні технології в дистанційній освіті використовують Інтернет для забезпечення

студентів навчально-методичним матеріалом, а також для інтерактивної взаємодії між викладачем та студентами.

Серед інноваційних технологій, на основі яких у вищому навчальному закладі повинно створюватися нове навчальне середовище, де студенти можуть отримати доступ до навчальних матеріалів у будь-який час і в будь-якому місці, є технології електронного (дистанційного, мобільного) навчання, використання яких зробить навчальний процес більш привабливим, демократичним, комфортним і стимулюватиме студентів до самоосвіти та навчання протягом усього життя [1].

Але основною рушійною силою, здатною об'єднати усі складові навчального процесу і надати йому максимальної результативності, є колектив кафедри. Створення такого колективу і забезпечення умов для його плінної діяльності передбачає щоденну працю.

Створення сучасних віртуальних лабораторій дасть випускникам можливість вийти на сегменти ринку праці, зміцнить контакти з підприємствами.

Із цих позицій перспективним вважаємо: розширення переліку додаткових світних послуг, підвищення кваліфікації і підготовки майбутніх фахівців, вихід на світовий ринок вищої освіти, розширення форм роботи з іноземними студентами, викладання англійською та іншими іноземними мовами.

Література:

1. Закон України «Про пріоритетні напрямки інноваційної діяльності» від 16.01.2003 р. URL: <http://www.rada.kiev.ua>
2. Постанова Верховної Ради України «Про Концепцію науково-технічного та інноваційного розвитку України» від 13.07.1999 р. URL: <http://www.rada.kiev.ua>
3. Стойко І. І. Управління інноваціями : навч.-метод. посібник. Тернопіль : ТНТУ імені Івана Пулюя, 2018. 200 с.

СУЧАСНИЙ ДОСВІД ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ОСВІТИ

Клочко В. М.

*кандидат економічних наук, доцент,
викладач циклової комісії економіки, управління та адміністрування
Харківського торговельно-економічного коледжу
Київського національного торговельно-економічного університету*

Універсального рецепту для виживання в світі майбутнього не існує. Повинно прийти розуміння: майбутнє настає так швидко, що якщо ми не будемо трансформуватися і змінюватися, то для декого воно не настане.

За версією Джеймі Касапа, який в компанії Google відповідає за освіту, найкорисніші навички в майбутньому: здатність вирішувати проблеми; вміння працювати в команді; комунікабельність; критичне мислення; креативність; грамотність; цифрова грамотність; лідерство; знання іноземних мов; розвинений емоційний інтелект [1].

За останні роки у сфері світової освіти спостерігається:

1. Вихід освіти за стіни університетів. Найголовніше, що може дати освіта – концентрований новий досвід, який змінює уявлення про себе.

2. Загострення конкуренції на ринку освіти. Університети поступово втрачають свій монополізм – новими гравцями на ринку стають не тільки тренінгові компанії і корпоративні університети, але навіть консалтингові компанії, що запускають освітні програми та успішні онлайн-проекти.

3. Багато що змінює онлайн-освіта: воно стане не конкурентом, а доповненням до традиційної освіти. Комбінація онлайн- і традиційних форм передбачає більшу гнучкість при плануванні навчального процесу, до того ж дозволяє подолати географічні кордони для бажаючих отримати освіту.

4. Розширення пропозиції різних форм і напрямків освіти. З'являються можливості для поглибленого вивчення якихось конкретних дисциплін. Студенти все частіше хочуть програми, які мають пряме відношення саме до їх способу життя.

5. Майбутнє за системами взаємного навчання на базі креативності, спілкування, критичного мислення та ініціативності студентів. Технології змінюють наш світ: компанії поступово переходять на цифровий формат, а домогтися успіху в цьому вимірі допомагає спільна робота і критичне мислення, що дозволяє вирішувати реальні проблеми.

6. В майбутньому сама інфраструктура навчальних закладів буде будуватися не на контролі, а на забезпеченні можливостей.

7. На даний момент різні рівні освіти зливаються: університети починають працювати зі школою, школа працює з додатковою освітою, при цьому жоден університет не може вважати себе передовим і прогресивним без цифрових технологій.

Міжнародна експертна група The New Media Consortium опублікувала доповідь [2] про те, як нові технології найближчим часом змінять вищу освіту в світі. До них відносять:

1. «Перевернуті класи» – ця модель, коли всі необхідні знання студент отримує вдома, а не на лекції, а в класі вирішує домашнє завдання або розробляє груповий проект.

2. «Makerspaces» – організація просторів для практичного навчання. Студенти можуть зустрічатися, ділитися своїми знаннями, вільно експериментувати і створювати щось нове. Подібні простору можуть бути обладнані 3D-принтерами і 3D-сканерами.

3. Натільні технології. На сьогоднішній день подібні пристрої в більшій мірі застосовуються при заняттях спортом. Експерти відзначають, що вже зараз університети не тільки працюють над впровадженням натільних технологій в навчальні програми, але і експериментують зі створенням принципово нових технологій.

4. Технології адаптивного навчання – освітні програми і платформи, що враховують індивідуальні потреби студентів. Впровадження індивідуальних програм під запити і здатності окремого студента.

5. Інтернет речей – це екосистема, яка об'єднує технології для мережевої комунікації між гаджетами і людьми. Використання інтернету речей в університетах дозволить студентам отримувати безліч необхідної інформації безпосередньо з навколишнього середовища.

В рамках правильно обраної стратегії будь-яка тактична задача обов'язково буде вирішена.

Використовувати досвід інноваційного розвитку світової освіти в Україні можливо за наступними напрямками:

1. Вчити швидко.

2. Йти в цифрові технології, там існують великі перспективи зростання.

3. Створення персоналізованої освітньої стратегії під кожного студента за допомогою цифрових технологій.

4. Застосовувати змішане навчання (аудиторне та онлайн).

5. Передбачити стипендії для талановитих, але незабезпечених студентів.

6. Продумати як закласти студентам найкорисніші навички в майбутньому: здатність вирішувати проблеми; вміння працювати в

команді; комунікабельність; критичне мислення; креативність; грамотність; цифрова грамотність; лідерство; знання іноземних мов; розвинений емоційний інтелект.

Література:

1. Почему нужно менять образование: мнение экспертов EdCrunch. *Учеба.Ру*. 2016. URL: <https://www.ucheba.ru/article/3415.html> (дата звернення: 08.12.2021).

2. New Media Consortium (NMC), EDUCAUSE (ELI). Доклад «Отчет NMC Horizon: высшее образование – 2015». URL: <https://www.enu.kz/downloads/nauka/otchetNMC.pdf> (дата звернення: 10.12.2021).

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ

Кожевнікова В. О.

кандидат технічних наук,

доцент кафедри готельно-ресторанного бізнесу

Одеського національного технологічного університету

Навчання фахівців галузі готельно-ресторанного бізнесу неможливо уявити без формування навичок і умінь комунікації. Навички спілкування є необхідними для подальшої професійної діяльності в сфері гостинності. І одним з найважливіших інструментів є для успішної комунікації різного рівня та спрямованості є іншомовна компетентність [1, с. 233].

Володіння іноземною мовою традиційно відноситься до базових кваліфікацій спеціалістів готельно-ресторанного і туристичного бізнесу, адже достатній рівень володіння іноземною мовою справляє приємне враження на закордонних гостей і ділових партнерів, позитивно впливає на продуктивність роботи [2, с. 251]. Власники та менеджери закладів гостинності все частіше підкреслюють важливість вивчення іноземних мов та визнають необхідність покращення іншомовної політики, адже при недостатньому рівні навчання можуть виникати труднощі в роботі з іноземними туристами, неправильне розуміння потреб гостей та міжкультурні непорозуміння, що призводить до втрати гостей та негативної реклами [3, с. 93].

Майбутні фахівці готельно-ресторанної справи повинні вміти не тільки створювати в процесі комунікації психологічний комфорт, встановлювати міжособистісні та ділові контакти, коригувати стосунки

із співрозмовником, але й добре усвідомлювати особливості іншомовного спілкування, ментальну своєрідність та норми мовленнєвого етикету носія мови [4, с. 100]. Тому для досягнення високого рівня володіння іноземними мовами, окрім традиційних методів навчання, необхідно звернути увагу на сучасні тенденції у навчанні іноземних мов, які є особливо важливими та ефективними саме для майбутніх фахівців готельно-ресторанного бізнесу [5, с. 208].

Основним методом навчання іноземної мови є метод комунікативно-ситуативного навчання, що передбачає моделювання комунікативних ситуацій, які максимально наближені до реальних. Доцільно також використовувати компетентнісний підхід, де увага спрямовується на особливі мовні навички, потрібні для функціонування в професійному контексті [6, с. 120–121]. Ще одним ефективним методом навчання є рольова гра – імітація професійної діяльності, яка сприяє розвитку навичок спонтанного мовлення, організаційних навичок, подоланню бар'єру між вивченням мови та її практичним застосуванням [7, с. 148–149].

Однак для набуття навичок з міжкультурної комунікації, які необхідні фахівцям сфери гостинності, надзвичайно важливим є інтерактивний контакт з носіями іноземної мови. Одним з ефективних варіантів покращення навичок іншомовної та міжкультурної комунікації є використання інтернет-ресурсів для участі у вебінарах, інтернет-конференціях, навчальних курсах, що проводяться іноземною мовою. Навіть неформальне спілкування з іноземними колегами через програмні месенджери, чати та інші засоби комунікації сприяє формуванню комунікативної компетентності здобувачів освіти [7, с. 147].

Але найбільш ефективним для формування навичок міжкультурного спілкування залишається перебування закордоном в процесі освіти при проходженні міжнародної практики або участі у програмах академічної мобільності. Це надає здобувачам унікальну можливість ознайомитися з інфраструктурою, культурою, традиціями та звичаями інших країн, а тривале перебування в іншомовному середовищі позитивно впливає на розвиток іншомовної комунікативної компетентності.

Комбінування цих методів навчання в іншомовній професійній підготовці майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи є найбільш ефективним засобом індивідуалізації навчання, мотивації здобувачів освіти та формування необхідних комунікативних компетентностей.

Література:

1. Мединська С.І. Формування іншомовної компетентності як компонента професійної підготовки фахівців у галузі туризму. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»*. 2016. № 2(12). С. 233–237.

2. Сарновська Н. Формування іншомовної комунікативної компетентності у майбутніх фахівців сфери туристичного бізнесу. *Науковий вісник МНУ імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. 2018. № 2(61). С. 251–256.

3. Tziora N., Giovanis N., Papacharalabous C. The role of foreign languages in hospitality management. *International Journal of Language, Translation and Intercultural Communication*. 2016. Vol. 4. P. 89–97.

4. Василишина Н.М. Сучасна актуальність іншомовної підготовки фахівців сфери туризму в міжкультурній взаємодії. *Диалог культур у Європейському освітньому просторі : матеріали V Міжнародної конференції*. Київ : КНУТД, 2020. С. 99–104.

5. Кан О.Ю. Сучасні тренди навчання іноземної мови для студентів спеціальності «Готельно-ресторанна справа» у закладах вищої освіти. *Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасний стан та потенціал розвитку індустрії гостинності в Україні»*. Херсон : ХДАЕУ, 2021. С. 208–210.

6. Старинець О.А. Використання методу ситуативного навчання у викладанні іноземної мови за професійним спрямуванням. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія : Педагогіка, Психологія*. 2016. Вип. 8. С. 120–125.

7. Івасів Н.С. Організаційний компонент формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців із туризмознавства в процесі іншомовної підготовки. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 22. Т. 1. С. 146–149.

ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ: СПРЯМОВАНІСТЬ, МЕТОДИ ТА СТРАТЕГІЇ

Кулинич Т. В.

*кандидатка економічних наук,
викладачка циклової комісії економіки, управління та адміністрування
Харківського торговельно-економічного коледжу
Київського національного торговельно-економічного університету*

Проблеми сучасної освіти мають негативний вплив на суспільство та його розвиток. Для будь-якої держави, націленої на економічний розвиток, зниження соціальної напруги в суспільстві, поліпшення добробуту населення, посилення ролі науки, пріоритетним є впровадження інновацій в освіту.

Інновації в освіті – це впровадження нових методологій та заміна застарілих стандартів.

На думку Бистрової Ю.В., освітні інновації характеризуються цілеспрямованим процесом часткових змін, що ведуть до модифікації мети, змісту, методів, форм навчання, способів і стилю діяльності,

адаптації освітнього процесу до сучасних вимог часу і соціальних запитів ринку праці [1, с. 28].

Як зазначає Полянська А.С., навчальний процес у вищій школі – це система організації навчально-виховної діяльності, в основу якої покладено органічну єдність і взаємозв'язок викладання (діяльність викладача) і учіння (діяльність студента), спрямованих на досягнення цілей навчання, розвитку особистості студента, його підготовки до професійної діяльності [3].

Саме майбутня професійна діяльність має стати пріоритетом в сучасній освіті, оскільки дуже часто молоді фахівці стикаються з висловлюваннями роботодавців: «Забудь все те, чому тебе навчали в інституті, тоді це не стане в нагоді».

Якщо конкретизувати інновації в методах навчання, наведемо їх порівняльну характеристику (табл. 1).

Для якісної підготовки студента до майбутньої професійної діяльності, на наш погляд, більш доцільно використовувати модель контекстного навчання, що формує компетентності майбутнього фахівця розв'язувати важливі завдання професійної діяльності, особливо для майбутніх економістів.

Модель імітаційного навчання в поєднанні з проблемним доцільно використовувати для формування компетентності майбутніх фахівців, наприклад, з менеджменту та маркетингу.

Модульне навчання стимулює студентів до активної регулярної роботи протягом семестру, але накопичені бали не завжди правильно відображають рівень знань, оскільки в більшій мірі характеризують активність студента.

Моделі повного засвоєння знань та дистанційного навчання дають можливість викладачу застосувати різні параметри умов навчання з врахуванням здібностей студентів. Але дистанційна освіта не дає гарантії, що студент самостійно виконує всі завдання, викладач не має змоги контролювати час, витрачений на виконання завдання.

Крім зазначених, Запухляк І.Б. виділила сучасні інноваційні стратегії навчання, які потребують більшого практичного поширення: перехресне навчання (Crossover Learning) – навчання в неформальних умовах, наприклад, таких як музеї, кіно, театр, інші громадські заклади, підприємства, установи, організації, що може пов'язувати навчальний зміст з проблемами, які мають значення для студентів у їхньому житті; навчання через аргументацію (Learning Through Argumentation) – під час якого студенти можуть просунути своє розуміння науки, сперечаючись способами, схожими на ті, що відбуваються у професійному та реальному житті; випадкове навчання (Incidental Learning) – як незаплановане або ненавмисне навчання, яке відбувається, на перший погляд,

Таблиця 1

Порівняльна характеристика інноваційних методів навчання

Інноваційні моделі навчання	Ключові особливості	Характеристика традиційної моделі, що розвивається
Контекстне навчання	Інтеграція різних видів діяльності студентів: навчальної, наукової, практичної. Створення умов, максимально наближених до реальних	Збільшення частки практичної роботи студента (з акцентом на прикладну)
Імітаційне навчання	Використання ігрових та імітаційних форм навчання	Збільшення частки активних методів навчання (імітації й імітаційні ігри)
Проблемне навчання	Ініціювання самостійного пошуку (студентом) знань через проблематизацію (викладачем) навчального матеріалу	Зміна характеру навчального завдання і навчальної праці (з репродуктивного на продуктивний, творчий)
Модульне навчання	Зміст навчального матеріалу жорстко структурується з метою максимально повного його засвоєння, супроводжуючись обов'язковими блоками вправ і контролю за кожним фрагментом	Специфічна організація навчального матеріалу в найбільш стислому і зрозумілому студенту вигляді
Повне засвоєння знань	Розроблення варіантів досягнення навчальних результатів (на основі зміни параметрів умов навчання) для учнів з різними здібностями	Увага на фіксації результатів навчання
Дистанційне навчання	Широкий доступ до освітніх ресурсів, гранично опосередкована роль викладача та самостійна й автономна роль студента	Використання новітніх інформаційно-комунікаційних засобів і технологій

Джерело: [4, с. 120]

окремо від основного навчання, проте передбачає навчання у щоденних процедурах на своїх робочих місцях; обчислювальне мислення (Computational Thinking) – як потужний підхід до мислення та вирішення проблем, метою якого є навчити студентів структурувати проблеми, щоб уможливити їх вирішення, заохотити студентів оволодіти мистецтвом мислення, яке дасть їм змогу вирішувати складні виклики у всіх аспектах їхнього життя; навчання займаючись наукою (з дистанційними лабораторіями) (Learning By Doing Science (with remote labs)) – залучення автентичних наукових інструментів та практик, що може сформувати навички наукових досліджень, поліпшити концептуальне розуміння та підвищити мотивацію до навчання; втілене навчання (Embodied Learning)

– передбачає самосвідомість організму, що взаємодіє з реальним або імітованим світом для підтримки процесу навчання та має на меті сформувати можливості, щоб розум і тіло працювали разом, щоб фізичний зворотній зв'язок і дії підсилювали процес навчання [2].

Крім того, впровадження й утвердження нового в освітній практиці зумовлене позитивними трансформаціями, а отже, має стати засобом вирішення актуальних завдань конкретного навчального закладу і витримати експериментальну перевірку для остаточного застосування інновацій. Передусім, це має полягати в сучасному моделюванні, організації нестандартних лекційно-практичних, семінарських занять; індивідуалізації засобів навчання; кабінетного, групового і додаткового навчання; факультативного, за вибором студентів, поглиблення знань; проблемно-орієнтованого навчання; науково-експериментального при вивченні нового матеріалу; розробці нової системи контролю оцінки знань; застосуванні комп'ютерних, мультимедійних технологій; навчально-методичної продукції нового покоління [1, с. 28].

Таким чином, впровадження інноваційних методів та стратегій передбачає удосконалення всієї системи освіти, особливо посилення практичної складової навчання. Інновації повинні розповсюджуватись у виховній, навчальній, перекваліфікаційній галузях. Тому регулювання процесу інновацій в освіті має на меті не тільки підвищення якості викладання, а й формування кінцевого результату – висококваліфікованого фахівця, здатного вирішувати складні професійні завдання.

Література:

1. Бистрова Ю.В. Інноваційні методи навчання у вищій школі України. *Право та інноваційне суспільство*. 2015. № 1(4). С. 27–33. URL: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2015/04/Bystrova.pdf> (дата звернення: 22.12.2021).

2. Запухляк І.Б. Сучасні інноваційні стратегії навчання. Матеріали круглого столу: Інноваційні методи викладання у вищій школі: обмін досвідом та кращі практики / за ред. д.е.н., професора Полянської А.С. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2020. С. 8. URL: https://nung.edu.ua/sites/default/files/2020-10/kruglyu_stil_20.02.2020.pdf (дата звернення: 21.12.2021).

3. Полянська А.С. Елементи диджиталізації в навчальному процесі. Матеріали круглого столу: Інноваційні методи викладання у вищій школі: обмін досвідом та кращі практики / за ред. д.е.н., професора Полянської А.С. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2020. С. 5. URL: https://nung.edu.ua/sites/default/files/2020-10/kruglyu_stil_20.02.2020.pdf (дата звернення: 21.12.2021)

4. Шестопалюк О.В. Інноваційні моделі навчання в діяльності вищих навчальних закладів. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2013. № 3. С. 118–124. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILEA=&2_S21STR=Tipuss_2013_3_18 (дата звернення: 20.12.2021).

ЦИФРОВІ КОМПЕТЕНЦІЇ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ

Легошина О. Л.

*кандидатка економічних наук, викладач спеціальних дисциплін
Прилуцького агротехнічного коледжу*

Швидкий розвиток сучасного суспільства, цифрових технологій та інноваційних засобів навчання, вимагають від майбутніх фахівців нових професійних знань та вмінь, перегляду підходів щодо формування їх професійної компетентності.

Активне використання цифрових технологій в освіті сприяє ефективності освітнього процесу на всіх його рівнях і формуванню професійних компетентностей майбутніх фахівців. Формування компетентностей нерозривно пов'язане з інформатизацією освіти [2].

В інформатизованому суспільстві виникла потреба у фахівцях, які не лише є носіями знань, умінь і навичок, але, які б володіли інформаційною компетентністю і мали здатність до самонавчання протягом життя. Ці обставини зумовили перехід до нової моделі освіти, в якій ключовим орієнтиром є компетентність [4].

Важливою складовою професійної компетентності майбутніх фахівців економічного профілю, визначено цифрову компетентність, яка передбачає здатність та вміння логічного та системного використання інформаційних технологій. Цифрова компетентність дозволяє людині бути успішною в сучасному інформаційному просторі, керувати інформацією, оперативно приймати рішення, формувати важливі життєві компетенції [2].

Цифрова компетентність являє собою набір знань, умінь, ставлень (включаючи здатності, стратегії, цінності та обізнаність), що необхідні для використання інформаційно-комунікаційних технологій та цифрових медіа з метою виконання завдань; вирішення проблем; спілкування; управління інформацією [1].

Виділяють три складники цифрової компетентності майбутніх економістів: загальний, професійний та спеціальний.

Розглянемо детальніше ці складники. До загальної цифрової компетентності можна віднести інформаційну грамотність, навички комунікації та співпраці, створення цифрового контенту, безпеку. Професійна цифрова компетентність являє собою навички пошуку, обробки, систематизації, візуалізації та зберігання даних економічного характеру, роботи з програмними середовищами для автоматизації процесів обробки економічних даних, створення та використання баз

даних, систем управління базами даних, сховищ даних; створення та використання економіко-математичних методів та моделей, діагностичних методик контролю й оцінки рівня економічного росту за допомогою засобів автоматизації на базі інформаційно-комунікаційних технологій; моделювання та прогнозування економічних процесів з використанням сучасних цифрових технологій. І, нарешті, спеціальна цифрова компетентність передбачає здатність проектувати бази даних, інформаційні системи, алгоритми та інструменти збору даних, розробляти моделі для прийняття рішень [3].

Для успішного розвитку цифрової компетентності фахівців економічного профілю важливо на рівні освітнього закладу організувати вивчення сучасних цифрових технологій для розв'язування прикладних проблем, завдань з курсу, організації самостійної роботи.

Сьогодні сучасний економіст повинен працювати з даними різного формату; здійснювати ефективну комунікацію з використанням сучасних сервісів; працювати з текстовими і табличними процесорами, засобами створення презентацій, базами даних, працювати з веб- і хмарними сервісами для розподіленого зберігання, обміну даними та роботи з ними, працювати з прикладним програмним забезпеченням професійного призначення; дотримуватися правил кібербезпеки і здоров'язбереження при роботі з цифровими засобами; добирати і використовувати різні цифрові засоби і сервіси для ефективного вирішення професійних задач; добирати електронні освітні ресурси для постійного фахового саморозвитку, підвищення рівня професійної компетентності [5].

На сьогоднішній день постає гостра необхідність модернізації професійної підготовки майбутніх фахівців економічного профілю. Це зумовлене тим, що науково-методичне забезпечення професійного навчання не встигає за швидким розвитком інформаційно-комунікаційних технологій у сфері економічної діяльності та освіти.

Саме тому, пріоритетом підготовки майбутніх фахівців економічного профілю в умовах становлення інформаційного суспільства в Україні має стати не лише формування їхньої підприємливості, мобільності, потреби у сталому професійному саморозвитку, а й здатності до орієнтування в інформаційних потоках, використання сучасних методів обробки даних, оптимізації діяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Література:

1. Биков В.Ю. Сучасні завдання інформатизації освіти. Інформаційні технології і засоби навчання : електронне наукове фахове видання URL: <http://appsychology.org.ua/data/jrn/v8/i10/7.pdf>

2. Генсерук Г.Р. Цифрова компетентність як одна із професійно значущих компетентностей майбутніх учителів. URL:http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&_S21P03=FILE=&2_S21STR=oeemu_2019_6_4

3. Глазунова О., Столярчук І., Саяпіна Т. Формування професійної цифрової компетентності у майбутніх економістів на VII Міжнар. наук.-практ. конф. *Глобальні та регіональні проблеми інформатизації в суспільстві і природокористуванні*. Київ, 2019. С. 223–225.

4. Ковальова К.В. Розвиток інформаційної компетентності студентів економічних спеціальностей. URL: <http://repository.vsau.org/getfile.php/23714.pdf>

5. Плаксієнко В.Я., Дорогань-Писаренко Л.О., Прийдак Т.Б. та ін. Прокрутування рамки цифрової компетентності майбутніх економістів. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/9607/1/3885-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-18394-1-10-20201229.pdf>

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ІНСТРУМЕНТІВ І ТЕХНОЛОГІЙ ЦИФРОВОГО МАРКЕТИНГУ

Лифар В. В.

*докторка економічних наук, професорка,
завідувачка кафедри маркетингу та логістики
Національного університету «Запорізька політехніка»*

Прискорення глобалізаційних процесів в сучасному світі, формування та розвиток інформаційного суспільства, інформаційної економіки, інтенсивна динаміка обсягів ділової інформації стали підставою для використання цифрового маркетингу. В умовах цифровізації традиційні маркетингові технології виявляються вже недостатньо ефективними і потребують нових каналів просування товарів та послуг. При цьому сама парадигма цифрового маркетингу постійно змінюється, обумовлюючи зміну його форм, методів та інструментів. Зокрема, інноваційні технології цифрового маркетингу сприяли появі та динамічному розвитку нових методів та інструментів аналізу поведінки споживачів.

Термін «цифровий маркетинг» вперше був використаний у 1990-х рр. і почав розвиватися з появою Інтернету та платформи Web 1.0. Враховуючи погляди вчених-маркетологів [1, с. 81; 2, с. 366; 3, с. 177; 4, с. 119], можна запропонувати наступне визначення: цифровий маркетинг – це вид маркетингової діяльності, який комплексно сприяє

просуванню компанії, її продуктів та послуг, здійснює адресну взаємодію з цільовою аудиторією у віртуальному та реальному середовищах. В той же час цифровий маркетинг передбачає інтеграцію різних технологій (соціальні, мобільні, веб-, CRM-системи тощо) з продажами та клієнтським сервісом. Основою цифрового маркетингу виступає інтернет-маркетинг. Однак, на відміну від інтернет-маркетингу, який використовує тільки один канал розповсюдження – Інтернет, цифровий маркетинг використовує значно більшу кількість каналів, яка в майбутньому буде тільки зростати. На рис.1 представлено основні види та інструменти цифрового маркетингу.

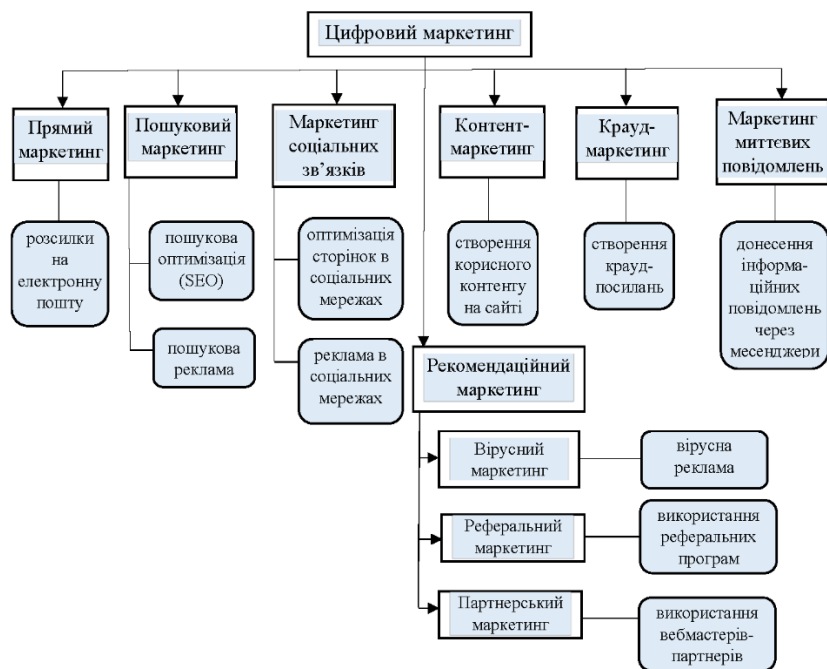

Рис. 1. Основні види та інструменти цифрового маркетингу

Впровадження технологій та інструментів цифрового маркетингу надає численні можливості для бізнесу: формування бази лояльних клієнтів, швидке розповсюдження необхідної інформації серед цільових груп споживачів, можливість швидкого зворотного зв'язку зі споживачами, економія коштів на рекламі, охоплення більшої аудиторії, більш ефективне обслуговування клієнтів, позитивний вплив на імідж

бренду, забезпечення впізнаваності товару/послуги у цільовій аудиторії, перехресні продажі та зростання прибутку.

Всі інструменти цифрового маркетингу у підсумку спрямовані на просування компанії, бренду, товарів та послуг. На даний час існує значна кількість інструментів для просування товарів та послуг цифровими каналами, однак для досягнення кращих результатів ці інструменти доцільно комбінувати, доповнювати один одним. Отже, на сьогоднішній день відбувається міксування інструментів всіх видів маркетингу, але слід враховувати й їх основні відмінності (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняльна характеристика технологій традиційного маркетингу, інтернет-маркетингу та цифрового маркетингу

Характеристика	Традиційний маркетинг	Інтернет-маркетинг	Цифровий маркетинг
Сфера впливу	офлайн-сфера	онлайн-сфера	офлайн-сфера, онлайн-сфера
Канали розповсюдження інформації	реклама в ЗМІ, на телебаченні, в періодичних виданнях, зовнішня реклама, рекламні листівки	Інтернет-канали	усі види цифрових каналів (інтернет, мобільні пристрої, цифрове телебачення)
Цільова аудиторія	офлайн-аудиторія на ринку	усі, хто має доступ до мережі Інтернет	усі, хто має доступ до мережі Інтернет та цифрових каналів зв'язку
Засоби комунікацій з аудиторією	традиційні мовні ЗМІ (телебачення, радіо), друковані ЗМІ	сайти, e-mail розсилки, лендінги, реклама (пошукова, банерна, таргетована, контекстна)	сайти, e-mail розсилки, лендінги, реклама (пошукова, банерна, контекстна, таргетована), цифрове телебачення, інформаційні повідомлення в мобільних додатках, месенджерах, інтер-активних терміналах, екранах

Таблиця 2

Інноваційні інструменти і технології цифрового маркетингу

Назва	Призначення
1	2
Google Trends	Інструмент, який допомагає слідкувати за трендами в інтернеті, дізнаватися про популярність будь-якого товару, послуги, компанії
Google Keyword Planner	Інструмент підбору ключових слів для створення нових рекламних кампаній, дозволяє шукати варіанти пошукових запитів і розглядати прогноз їх ефективності
Google Search Console	Інструмент, який дозволяє підприємству перевіряти статус індексації та оптимізувати видимість свого сайту, тобто надає дані про ефективність сайту
Google Analytics	Інструмент для створення детальної статистики відвідувачів сайту, дозволяє налаштувати статистику для проекту будь-якої складності
Сервіс Episerver	Платформа CMS та електронної комерції з інтегрованими розширеними інструментами персоналізації і маркетингу; керує змістом публікацій та редагуванням веб-сторінок
Buzzsumo	Маркетингова онлайн-платформа для аналітики медіа-каналів і збору даних для контент-маркетингу; здійснює моніторинг залученості споживачів на певний контент або веб-сайт
Social Mention	Інструмент для моніторингу соціальних мереж і веб-сайтів з позицій згадування імені, бренду, конкурентів та повідомлень про це
Хмарні технології (публічна хмара, приватна хмара, гібридна хмара)	Технології обробки цифрових даних, за допомогою яких комп'ютерні ресурси надаються інтернет-користувачу як онлайн-сервіс, передбачають віддалену обробку та зберігання даних
Smart Watch	Комп'ютеризований наручний годинник, поєднаний зі смартфонами
Google Glass	тобто, наприклад, рекламодавець сплачуватиме за погляд на рекламне повідомлення
Нейроінтерфейсна гарнітура MindWear Mobile	Нейроінтерфейсна система, яка базується на реєстрації у реальному часі нейроімпульсів одиночним електродом, розташованим на чолі людини. Референсний електрод кріпиться до мочки вуха. Гарнітура передає дані через Bluetooth для безпроводного зв'язку з будь-яким пристроєм (комп'ютер, мобільний телефон) на всіх популярних платформах (Win, Mac, Android) [5, с. 28]

Слід зазначити, що за останні два роки, під впливом карантинних обмежень через світову пандемію COVID-19, суттєво зросла кількість застосовуваних інноваційних інструментів і технологій цифрового маркетингу. Масштабний перехід цільової аудиторії в цифровий простір змусив підприємства відійти від технологій традиційного маркетингу і шукати нові засоби просування своєї продукції та послуг у цифровому просторі. В таблиці 2 представлено перелік інноваційних інструментів і технологій цифрового маркетингу, які підприємства вже успішно використовують в процесі роботи з цільовою аудиторією та просування своєї продукції у віртуальному просторі.

Отже, аналіз сучасних технологій та інструментів цифрового маркетингу показав, що цей вид маркетингу суттєво випереджає традиційний. Цифровий маркетинг відкриває нові можливості для бізнесу та комунікацій зі споживачами, відповідає актуальним потребам просування товарів та послуг.

Література:

1. Романенко Л.Ф. Цифровий маркетинг: сутність та тенденції розвитку. URL: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.3678906> (дата звернення: 21.12.2021).
2. Окландер М.А., Романенко О.О. Специфічні відмінності цифрового маркетингу від Інтернет-маркетингу. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2015. № 12. С. 362–371.
3. Карпіщенко О.О., Логінова Ю.Е. Цифровий маркетинг як інноваційний інструмент комунікацій. *Електронний архів Сумського державного університету*. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/28771/1/Karpishenko.%20Lohinova.pdf> (дата звернення: 21.12.2021).
4. Занора В.О. Інтернет та цифровий маркетинг: теоретичні основи. *Економіка та управління підприємствами*. 2018. Випуск 36. С. 117–120.
5. Ілляшенко С.М., Іванова Т.Є. Інструменти та методи просування продукції в Internet: аналітичний огляд. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2015. № 3. С. 20–32. URL: https://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi2015_3_20_32.pdf (дата звернення: 22.12.2021).

ГЕЙМІФІКАЦІЯ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ТРЕНД НАВЧАННЯ

Мендела І. Я.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри готельно-ресторанної та курортної справи
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника*

Зміни в системі сучасної освіти – це безперервний процес, який неможливо зупинити. Сучасні педагоги в закладах вищої освіти сьогодні змушені в своїй роботі використовувати нові методи навчання для студентів, постійно оновлювати інформацію. Необхідно з усією уважністю підходити до навчання молодого покоління. У навчальному процесі треба використовувати предмети, які необхідні для розуміння спеціальності. Сучасний студент вимагає індивідуального підходу і йому потрібно надати таку можливість.

До основних принципів, що стосуються навчального процесу в університеті, можна віднести наступні:

- гнучкість;
- адаптивність;
- креативність;
- динамічність;
- ітеративність;
- відкритість.

Такі принципи стосуються як викладачів, так і студентів. Це підвищує ефективність надання освітніх послуг у навчальних закладах, з одного боку, робить студента активним учасником освітнього процесу, з другого.

Чим складніший предмет в університеті, тим нижча мотивація його вивчати. Необхідно залучати його до вивчення обов'язкових дисциплін та сприяти зацікавленню вибіркоковими дисциплінами в університеті.

Найкраще, що до вподоби сучасним студентам, такий засіб підвищення ефективності навчання, як гейміфікація. Ігри – надзвичайно унікальне явище. Вони не просто мотивують грати, але й тривалий час підтримують цю мотивацію. Гейміфікація – це використання ігрових елементів як системи мотивування до навчального процесу, у той час як *game-based learning* – це навчання, яке повністю засноване на грі, в якій закладені певні мета, завдання та результати [3].

Психологи зазначають щодо важливості гри в навчанні та розвитку розумових здібностей. Під час гейміфікації студент краще засвоює будь-

яку інформацію, бо його увага більше зосереджена не на самому процесі, а на грі. Ця гра дає можливість отримати результат, але потрібно підготуватися не до предмету, а до гри. В цьому і полягає велика різниця для студента. Ігри ж не тільки надають миттєвий зв'язок, але й дарують можливість зіграти ще раз, щоб виправити попередні помилки [2]. Розглянемо і інші переваги гейміфікації в освітньому процесі:

- підвищена активізація гравців. Всі учасники максимально зосереджені на грі в емоційному та розумовому плані;
- багатофункціональність. В грі легко пояснити складні незрозумілі терміни чи поняття, навчити чомусь новому;
- додаткова мотивація. Гра мотивує проявляти ініціативу, наполегливість та цілеспрямованість;
- проста передача та засвоєння інформації. Студент стає учасником гри добровільно;
- невизначеність. Ніхто не захоче грати, якщо знатиме весь сценарій, якщо знатиме, хто виграє;
- емоційність. Студенти в процесі гри відчують безліч емоцій, бо кожен хоче відгадати завдання і виграти;
- проста і цікава форма. На протигагу навчальному процесу, грі не властива дисципліна, студенти самі зацікавлені в її підтриманні;
- прогрес. Необхідно показувати в процесі гри прогрес кожного студента, це стимулюватиме рухатись до кращого результату або зберігати стабільний;
- винагорода. В кожній грі є переможець. Студенти грають, щоб отримати бал. Вони розуміють цінність своєї перемоги.

Великими перевагами ігрових технологій є їх інтерактивність, творча реалізація та застосування різного спектру здобутих теоретичних знань в ігровій формі [1, с. 151].

Якщо подавати складну інформацію в розважальній формі, то це принесе успіх. Студенти легко засвоюють знання і розвивають навички в грі. Так, вона має складніший формат для того, щоб зацікавити їх. Тому необхідно врахувати такі моменти: наочність, самостійність, логіка.

Проте існують обмеження щодо гейміфікації в навчальному процесі:

- не варто організовувати гру в процесі опитування, якщо студенти не засвоїли тему;
- не варто застосовувати елементи гейміфікації під час заліково-екзаменаційної сесії;
- слід звернути увагу на студентів, які просто грають гру, не знаючи предмету зовсім, вимагаючи винагороди.

Отже, гейміфікація є одним із сучасних інструментів подання інформації студентам у вищих навчальних закладах. Також ігри можна використовувати під час опитування здобувачів вищої освіти. Як

показують результати, це покращує ефективність проведення занять та засвоєння матеріалу студентами, особливо важких предметів.

Література:

1. Огнев В. А., Чухно І.А. Ігрові технології як сучасний інструмент навчання в закладах вищої освіти. *Студентоцентрований навчальний процес, як запорука забезпечення якості вищої медичної освіти* : ЛІІІ навчально-методична конференція ХНМУ, Харків, 29 січня 2020 р. Міністерство охорони здоров'я України, Харківський національний медичний університет. Харків : ХНМУ, 2020. Вип. 10. С. 150–153.

2. Як ігри змінюють освіту. URL: <http://blog.ed-era.com/igry/> (дата звернення: 25.12.2021).

3. Як навчання на основі ігор розвиває навички 21-го століття. URL: <https://nus.org.ua/view/yak-navchannya-na-osnovi-igor-rozvyva-navychky-21-go-stolittya/> (дата звернення: 25.12.2021).

РОЗВИТОК SOFT SKILLS У СТУДЕНТІВ

Мендела Є. М.

*асистент кафедри готельно-ресторанної та курортної справи
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника*

У ХХІ столітті доктрина розвитку національної освіти України визначає головну мету, яка полягає у створенні умов для особистісного розвитку та творчої самореалізації кожного громадянина України, формування покоління, здатного до навчання впродовж життя, створення та розвитку громадянського суспільства, цінності та інше. Тому сучасним навчальним закладам необхідно впроваджувати нові методи навчання, щоб забезпечити розвиток у студентів необхідних здібностей. Поняття компетентності включає сукупність знань, умінь і ставлень, які дають змогу особам ефективно здійснювати діяльність, виконуючи суміжні функції.

Природні та соціальні зміни в процесі переходу від сучасної цивілізації до етапу інформатизації призвели до змін на ринку праці та нових вимог до робочої сили. Крім професійних здібностей, вона включає також ряд суперпрофесійних навичок, які називаються «soft skills». Серед значущих soft skills виділяють комунікативні навички, критичне мислення, навички вирішення проблем, креативність та багато ін.

Соціальні та технологічні зміни поставили перед освітою серйозні проблеми. В епоху цифровізації та глобальних змін викладання та

навчання змінюються. Після підписання Болонської декларації з'явилися нові плани та ініціативи, спрямовані на досягнення загальноєвропейського консенсусу щодо того, що випускники повинні мати можливість робити після закінчення навчання. Серед основних компетенцій *soft skills*, визначених Радою Європи та Європейською Комісією, іноземна мова та міжкультурна компетентність, посередництво та онлайн-комунікація визначають нові стандарти. З одного боку, визначаючи «м'які навички», дослідники наголошують на вміннях міжособистісного спілкування людини та її особистісних характеристиках. Наприклад, *soft skills* – це соціологічний термін, який позначає коефіцієнт EQ людини; набір рис особистості, соціальних навичок, комунікативних навичок, особистих звичок, доброзичливості та оптимізму [1].

З іншого боку, ряд авторів визначають *soft skills*, акцентуючи їх роль у розбудові професійної кар'єри. *Soft skills* – це риса особистості, яка може покращити здатність людини до взаємодії з іншими, здібності до роботи та перспективи кар'єрного зростання [3]. *Soft skills* – це особистісні якості, характеристики, таланти чи захоплення професійною діяльністю, які відрізняють цю людину від інших людей зі схожими навичками та здібностями [2].

Більшість українських вишів не приділили належної уваги підготовці «*soft skills*», але в навчальній програмі занадто багато предметів, які виховують «*hard skills*», тобто «твердих», пов'язаних з базовими та спеціальними предметними знаннями та практичними знаннями. Сучасна вища професійна освіта, як-от навчання, лише на порозі реформ, пов'язаних із напрямком підвищення кваліфікації та навчання, яке вимагає ринок праці.

Основою модернізації є інноваційна трансформація практично всіх компонентів системи освіти, включаючи безперервну освіту, онлайн-освіту, змішане навчання.

Слід розглянути основні методи розвитку *soft skills*:

1. Самостійне вивчення інформації про успішні моделі поведінки.
2. Відкрити протилежне їх успіхам у розвитку конкретного досвіду.
3. Вчитися на досвіді інших і співпрацювати з наставником
4. Фонові тренінги-вправи для розвитку певних здібностей.
5. Кейс-метод.
6. Поєднання навчання та професійної діяльності (дуальна освіта).

Практично всі країни розглядають питання формування потенціалу та відповідної трансформації освітньої системи на цьому етапі, тому можна сказати, що в цьому плані можна задіяти тенденцію побудови єдиного освітнього простору.

Отже, професійно сформовані *soft skills* протягом навчання у вищому закладі освіти допоможуть студентам критично мислити, бути

творчими, приймати рішення, оцінювати ситуацію, вміти працювати в команді, вести переговори і домовлятися, кваліфіковано і творчо виконувати поставлені завдання у подальшій професійній діяльності, стати конкурентоспроможними на сучасному ринку праці.

Література:

1. Длугунович Н.А. Soft skills як необхідна складова підготовки ІТ-фахівців. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2014. № 6. С. 239–242.
2. Коваль К. Розвиток «soft skills» у студентів – один із важливих чинників працевлаштування. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2015. № 2. С. 162–167.
3. «Soft Skills» – невід’ємні аспекти формування конкурентоспроможності студентів у XXI столітті. URL: <https://knute.edu.ua/file/NjY4NQ==/f5e21f8fa4b196951d084e7e586ab122.pdf> (дата звернення: 23.12.2021).

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ТА СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ В УКРАЇНІ

Мірясов Ю. О.

кандидат економічних наук,

*доцент кафедри економічної теорії та економічних методів управління
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*

Всі ми є свідками того, як сучасна інформаційно-мережева економіка сприяє проникненню новітніх технологій у буденне життя, формуючи цифрову повсякденність. Залишається все менше сфер життя людини, в які б не проникали і не стали невід’ємною її частиною інформаційні технології. Нова економічна і цифрова ідеологія змінює сприйняття людиною простору та часу, змушує вчитися по новому ними управляти. Нові сервіси, нові можливості для розвитку бізнесу, простіший доступ до товарів та послуг, спрощення розрахунків – це лише невелике коло впливу на життя людини сучасних мережевих комунікацій. Так само інформаційно-мережеві технології вторгаються і в процеси освіти.

Сучасні методики викладання як вищої так і середньої школи орієнтовані на традиційні форми викладання у вигляді очної форми спілкування із студентами або учнями. Тем не менш потребою часу стає впровадження нових форм та напрямків розвитку освіти, зокрема онлайн освіти та дистанційної освіти. Треба зауважити, що ці поняття не є синонімами. Об’єднує ці дві форми освітнього процесу лише те, що в обох випадках студент або учень фізично відсутній в учбовому закладі.

Але це майже єдина загальна риса. Онлайн-навчання можна розглядати як наслідок та продовження процесу очного навчання. Як і в очній формі тут присутні по перше, синхронність навчання відповідно до складеного плану-графіку занять. При цьому викладачі навіть одного і того ж структурного підрозділу можуть використовувати абсолютно різні технології навчання та платформи для проведення занять, як то ZOOM, Moodle, Google-class, Telegram, Viber. Тобто присутня технологічна суміш різних платформ відповідно до переваг та вподобань студента та/або викладача. По-друге, всі однотайно мають брати участь в процесі навчання, а викладач в режимі поточного часу має реагувати на запитання, приводити приклади або корегувати свій матеріал. По третє, така форма навчання передбачає відсутність технологічних проблем в режимі онлайн спілкування (наявність стійкого зв'язку, включність камери, впорядкованість входу та виходу на зв'язок). Емоційний контакт викладача та студентів так само присутній в онлайн режимі, хоча і в меншій мірі, ніж в процесі очного навчання. Сам процес он-лайн навчання передбачає що студент або учень є внутрішньо мотивованим брати участь в процесі навчання, не відволікається та сумлінно сприймає той матеріал, який отримує.

Дистанційне навчання – це зовсім інше навчальне середовище, нова інноваційна форма навчання, роль якої саме зараз стає все більш актуальною у зв'язку з поширенням інтернет технологій та сучасними глобальними викликами (пандемія COVID-19). Ця модель навчання заснована на методиці «перевернутого класу» (Flipped Class), розробленої Дж. Бергманом та С. Ханом у 2006 році. У порівнянні з традиційним сценарієм очного або он-лайн навчання теоретичний матеріал за цією методикою надається та вивчається самостійно з використанням різноманітних засобів та джерел, а під час безпосереднього спілкування відбувається закріплення матеріалу, застосування отриманих знань та навичок на практиці, їх практична реалізація. Така форма викладання на відміну від очного або он-лайн навчання завжди асинхронна і передбачає можливість роботи викладача і студента 24/7. Це означає, що в кожного студента є власна траєкторія навчання і його індивідуальний план-графік навчального процесу. Безумовно це є одним з головних факторів самовідповідальності і самоорганізації, який може напрацьовуватись в ході дистанційного навчання лише поступово. Чинником формування та сприяння відповідального підходу до навчання стає єдина ІТ-платформа навчання, за допомогою якої не тільки реалізується сам процес навчання, але і визначаються стандартизовані загальні вимоги та правила, чітко визначена корпоративна етика поведінки та спілкування.

Онлайн освіта	Дистанційна освіта
<ul style="list-style-type: none"> • загальний графік занять • синхронність навчання • множинність технологічних платформ • заняття за розкладом в реальному часі • миттєвий зворотний зв'язок • відсутність технологічних проблем в процесі навчання • емоційний контакт з викладачем 	<ul style="list-style-type: none"> • індивідуальний план-графік • асинхронність навчання • єдина технологічна платформа • заняття "за можливістю", 24/7 • зворотний зв'язок "за потребою" • навчання "за технологічною можливістю" • внутрішня система мотивації

Рис. 1. Дистанційна та онлайн освіта

Безумовно, дистанційне навчання є лише однією з сучасних форм освітнього процесу і має як свої переваги так і недоліки. Зокрема наявність підготовленого кадрового складу, освітян, які володіють хоча б на певному рівні навичками ІТ-комунікацій. Зазначимо, що для повноцінного дистанційного курсу необхідно використання подкастів, водкастів, пре-водкастинга із застосуванням систем управління контентом CMS (Content Management System) та систем дистанційного забезпечення LMS (Learning Management System). Так само проблемою впровадження дистанційної освіти стає значне збільшення обсягу роботи викладача. Отже трудомісткість цієї роботи має дві складові – технологічну і методичну. Саме тому більшість бюджетних організацій (вишів та шкіл) роблять акцент саме на змішаній формі освіти у вигляді онлайн викладання. Разом з тим це відкриває можливості для формування бізнес-моделей в сфері освіти. Одним з вдалих прикладів розвитку бізнесу в цьому напрямі є робота приватної Школи «Ангстрем» (м. Харків), яка здійснює освітній процес за груповою, індивідуальною, дистанційною та екстернатною формами навчання з використанням технологій дистанційного та очно-дистанційного навчання у вигляді вебінарів, онлайн форумів та конференцій, самостійної роботи учнів із застосуванням ІКТ, дослідницької, пошукової та проектної діяльності, індивідуальних консультацій та очних сесій на основі власної спеціально розробленої платформи «Евклід». Ця платформа є зв'язковою ланкою між учнями, вчителями та батьками. Персональний кабінет, щоденник, чати для спілкування з учнями та батьками та вдало організований учбовий процес дозволяють щороку збільшувати набори учнів (за п'ять років кількість учнів збільшилась більше ніж в 2,5 рази), розширювати географію охоплення до 12 країн та підтримувати ідею безперервної освіти, коли представники харківських вишів проводять вебінари та факультативні заняття для потенційних абітурієнтів.

Література:

1. Гриценко А.А. Иерархия и сети в институциональной архитектонике экономических систем : монография / Т.И. Артёмова, А.А. Гриценко, Т.А. Кричевская [и др.] / под ред. чл.-корр. НАН Украины А.А. Гриценко; НАН Украины, Ин-т экон. и прогнозир. – К., 2013. – 580 с.
2. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / М. Кастельс; Под ред. О.И. Шкаратана. – М.: ГУ ВШЭ, 2000. – 608 с.
3. Приходькіна Н.О. Використання технології «переверненого» навчання у професійній діяльності викладачів вищої школи / Н.О. Приходькіна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://qoo.by/2Vк>
4. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Випуск 43 / Редкол. – Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2015. – 471 с.
5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://angstremua.com/media/2021/04/plan_2019-2020.pdf
6. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://youtu.be/IOk99-Wtqws>

РОЛЬ ІННОВАЦІЙ В ОСВІТІ В УМОВАХ ДИДЖИТАЛІЗАЦІЇ ТА НАУКОВОГО-ТЕХНІЧНОГО ПРОГРЕСУ

Назаренко Н. В.

*викладач кафедри економічної кібернетики та прикладної економіки
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*

Сучасний етап розвитку світової економіки характеризується стрімкими змінами та прискоренням наукового-технічного прогресу, турбулентністю та невизначеністю. Дуже важливим фактором, який визначає можливості інноваційного розвитку будь-якої економічної системи, є система освіти.

В цих умовах важливим є актуальність знань та внесення змін в методи навчання та їх діджиталізація.

Основною проблемою вітчизняних вищих навчальних закладів є відсутність системи формування компетенцій використання високих технологій. Дана система повинна бути достатньо гнучкою для того, щоб забезпечити кадрами технологічні ринки, що набувають все більшого і більшого розвитку, випускаючи професіоналів з навичками підприємництва та командної проектної роботи.

Основні задачі вузів в умовах інноваційного розвитку економіки полягає в тому, щоб не лише передати студентам набір сучасних та затребуваних знань, не тільки випускати спеціалістів в якійсь конкретній професійній сфері, які будуть добре підготовлені та багато знати,

але й навчити студентів швидко та якісно отримувати актуальні знання із того об'єму інформації, що стрімко збільшується. Для цього необхідна глибока інтеграція навчальної та наукової сторін діяльності університетів, стимулювання у студентів інтересу до науки та творчості, розвиток їх креативних здібностей та аналітичного мислення.

Для вітчизняної вищої школи проблема інноваційності не вичерпується переліком відомих нововведень (рівні освіти, неперервність освіти, відкритість освіти та інше). Необхідні механізми та технології реалізації інноваційного мислення.

Головною метою інноваційної діяльності в освіті є підготовка людини до життя. Сутність такого навчання полягає в орієнтації навчального процесу на потенційні можливості людини та їхню реалізацію. Освіта має розвивати різні механізми інноваційної діяльності, знаходити різноманітні творчі способи вирішення життєво важливих проблем, сприяти перетворенню творчості та норму існування.

В інформаційному столітті ми спостерігаємо безпрецедентний попит на якість вищої освіти, яка грає дуже важливу роль для соціально-культурного та економічного розвитку країни.

Література:

1. Закон України «Про освіту». Документ 2145-VIII, чинний, поточна редакція – Прийняття від 05.09.2017. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
2. Коваль Т.І. Підготовка викладачів вищої школи: інформаційні технології у педагогічній діяльності : Навч.-метод. посібник. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2009. 380 с.
3. Мартинюк О.А. Інноваційні технології в системі управління підприємствами в умовах динамічного середовища : монографія. Миколаїв : ФОП Швець В.М., 2017. 540 с.

ВІРТУАЛІЗАЦІЯ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ

Одрехівський М. В.

*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва
Національного університету «Львівська політехніка»*

Зміст та якість вищої освіти сьогодні залежать від рівня її віртуалізації [1, с. 289–294], яка передбачає передачу знань за допомогою технічних середовищ-медіаторів (Інтернет-платформи дистанційного навчання, мультимедійні засоби та інші форми інформаційних і комунікаційних технологій). Системи віртуальної освіти в Україні в основному зорієнтовані на Інтернет-технології та об'єднання різних традиційних форм денної і дистанційної освіти з технологічними Інтернет-нововведеннями. Комп'ютеризація сьогодні, відповідно, охоплює лише частину освітнього процесу і не використовує усі позитивні сторони віртуалізації навчання, зокрема щодо можливості налагодження якісної імітації природничих, технологічних чи економічних процесів, взаємопов'язаного використання у навчанні віртуального та реального для відпрацювання професійних навичок, що особливо актуально для фундаментальних наук, природничих, технічних та економічних спеціальностей. Тут слід зауважити, що ріст обсягів інформації сьогодні також зумовлює зміну пріоритетів у системі підготовки та перепідготовки кадрів, використання новітніх форм та методик навчання, оскільки за даними експертної комісії ООН, людина запам'ятовує лише біля 10% прочитаного, 20% почутого, 30% побаченого. Якщо людина чує і бачить, то рівень запам'ятовування підвищується до 50%. Якщо ж вона чує, бачить і обговорює, то рівень запам'ятовування досягає 70%. Застосування аудіовізуальних засобів скорочує на 40% необхідний для навчання час, збільшує на 20% об'єм інформації, що засвоюється [2, с. 359]. Тому сучасним напрямом підвищення педагогічної ефективності у системі університетської освіти доцільно вважати інтелектуальну віртуалізацію навчання, здійснювану шляхом розроблення, впровадження та використання в університетах інтелектуальних віртуальних навчальних середовищ (ІВНС), які б включали сучасні технології навчання, зокрема [3]: інформаційні, проектні, інтерактивні, тренінгові, ігрові тощо.

ІВНС функціонують у діалоговому режимі та допомагають розв'язувати багато дидактичних завдань, сприяють забезпеченню організації навчання з високим рівнем індивідуалізації, створюють умови для систематичної перевірки засвоєння навчального матеріалу, обліку та

оцінювання знань, формування історій навчання та створення їхнього машинного архіву, встановлення у процесі навчання ефективного зворотного зв'язку, сприяють формалізації процесів оцінювання, аналізування та прогнозування ефективності навчання, оптимізування методик навчання. Тобто, ІВНС можуть здійснювати збирання, оброблення, оцінювання та аналізування навчальної інформації та, відповідно, підтримувати процес прийняття рішень щодо рівня навченості кожного учня та вибору оптимальної методики навчання.

Навчання загалом можна розглядати як систему, що складається з двох компонент, вчителя та учня, тобто систему «викладач – студент», охоплену двостороннім зв'язком (прямим та зворотним). Каналами прямого зв'язку студент отримує навчальну інформацію, а зворотнім каналом вихідна інформація надходить, по-перше, до викладача, що надає йому змогу оцінити рівень навченості учня, по-друге, до студента, для самооцінювання рівня навченості при реалізуванні самонавчання. Невідповідність вхідної та вихідної інформації що надходить до викладача, зумовлює його застосовувати коригуючі впливи і, таким чином, впливати на пізнавальну діяльність студента. Ефективне керування рівнем навченості у такій системі, становить головну мету управління. Тому для ефективного функціонування зазначених систем необхідно створювати такі системи управління навчанням, які б базувалися на принципах побудови систем управління загалом, реалізовували сучасні технології навчання та підтримували процеси прийняття оптимальних рішень.

Основними принципами організування роботи таких систем можна вважати: відбір та аналізування навчального матеріалу, розміщення його у логічній послідовності, відповідно до дидактичних правил; подання навчальної інформації у вигляді окремих, логічно завершених доз, з передбаченням перцептів та конструктів; поетапний контроль засвоєння зі зміною типів та форм перевірки; індивідуалізацію та оптимізацію темпу та якості навчання; створення історій навчання; застосування технічних засобів для подання інформації та контролю її засвоєння; підтримки прийняття рішень щодо керування та саморегулювання пізнавальною діяльністю студентів на основі постійного зворотного зв'язку; ведення та видання протоколів навчання.

Розроблення таких систем сьогодні можливе завдяки трансформації системи «викладач – студент» у систему «викладач – ІВНС – студент» (рис. 1) [2, с. 362], де викладачу відводиться роль творчої компоненти, яка приймає остаточні рішення та керує процесом взаємодії «ІВНС – студент». Моделювання навчання в ІВНС пропонується реалізовувати таким чином: моделювання змісту навчання (навчальні плани та програми); моделювання процесів формування компетентностей, навчання знанням та умінням; моделювання процесів контролювання компетентностей,

засвоєння знань та умінь; формування баз даних та баз знань; моделювання систем управління базами даних та базами знань; моделювання станів навчального процесу, дослідження їхньої динаміки; моделювання процесів підтримки прийняття та обґрунтування рішень, управління навчанням. Моделювання навчання, своєю чергою, зумовлює здійснення професійного, дидактичного та методичного аналізу навчального матеріалу.

Використання систем віртуальної реальності дозволяє включати в навчальний процес ігрові елементи, які роблять його цікавим та достатньо легким для засвоєння, відкритим. Опитування за допомогою комп'ютера, розв'язування задач, написання есе та пошук інформації і, навіть, оброблення результатів експериментів на екрані комп'ютера підвищує інтерес до навчання, оскільки сучасні студенти добре обізані та мають сформовані відповідні навички роботи з різними програмними засобами, технологіями та системами. Разом з тим, в епоху побудови інформаційного суспільства актуальним завданням є грамотна організація навчання та мінімізація негативного впливу комп'ютерної техніки на психосоматичне здоров'я студентів. Студенти мають усвідомити, що комп'ютер – це лише частина нашого життя, що допомагає глибше вивчати реальний світ, але не замінє його.

Актуальним сьогодні є дослідження психолого-педагогічних проблем взаємопов'язаного використання у навчанні віртуального та реального, їхнього впливу на формування у студентів ВЗО таких якостей, які б дозволяли їм успішно адаптуватися до умов зовнішнього середовища та впливали на розвиток їхніх інтелектуальних, творчих здібностей, працювати з різнофаховими джерелами інформації та набувати умінь щодо самостійного оволодіння новими знаннями.

Таким чином, сучасним напрямом підвищення ефективності навчання доцільно вважати розроблення, впровадження та використання ІВНС, які б включали інформаційні, проектні, інтерактивні, тренінгові, ігрові та інші технології навчання. Розроблення, впровадження та використання ІВНС трансформує не лише окремі дії, але й людську діяльність загалом, впливаючи на усі психічні процеси, оскільки відбувається опосередкована діяльність з новими знаковими системами та засобами, що вимагає від студентів додаткових психологічних зусиль, а від викладачів – використання нових методів та прийомів навчання, а взаємопов'язане і взаємозумовлене поєднання у процесі навчання реального та віртуального, з урахуванням психолого-педагогічних чинників, дозволить забезпечити ефективність нових моделей навчання, які передбачають випереджувальний характер становлення особистості. Тому проблеми інтелектуалізації університетських віртуальних навчальних середовищ та створення віртуальних університетів можуть визначати перспективи подальших досліджень.

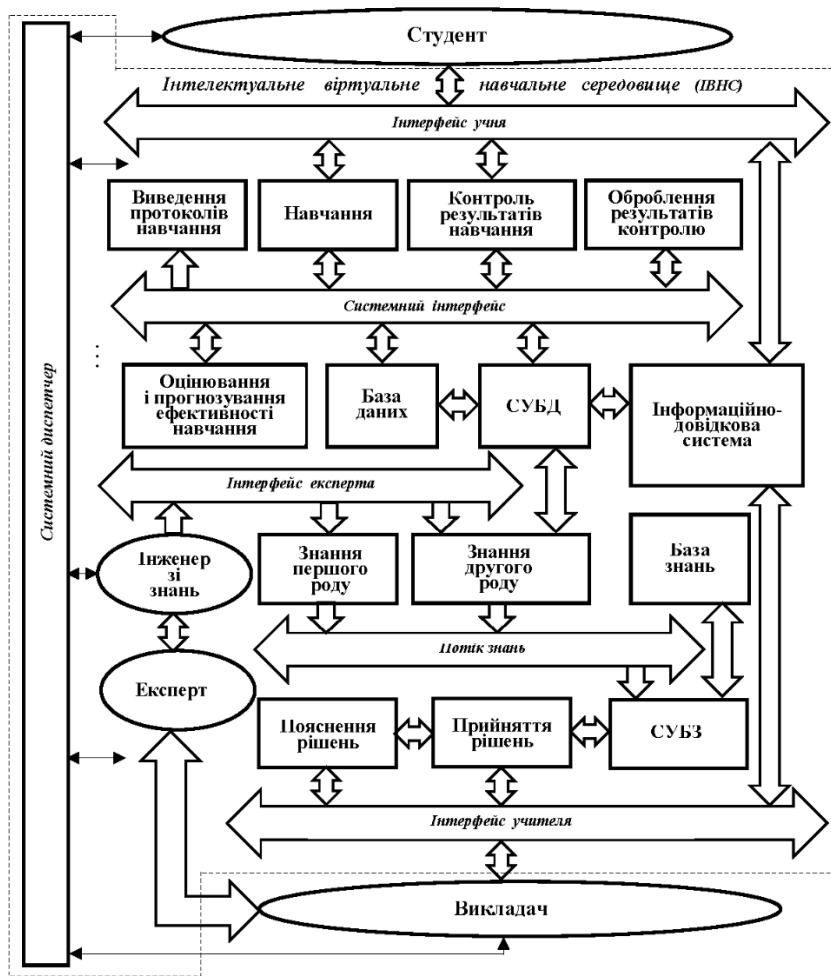

Рис. 1. Організаційна структура системи «студент-ІВНС-викладач»

Література:

1. Мурашко М., Назарко С. Віртуалізація ринку освітніх послуг. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 4(166). С. 289–294.
2. Problems of the Intelligent Virtual Learning Environment Development / Mykola Odrekhivskiy, Volodymyr Pasichnyk, Antonii Rzheuskiy, Vasyl Andrunyk, Mariia Nazaruk, Oksana Kunanets, Danylo Tabachyshyn // Emmerich, M., Lytvyn, V., Yevseyeva, I., Basto-Fernandes, V., Dosyn, D., Vysotska, V. (Eds.): *Modern Machine Learning Technologies and Data Science Workshop. Proc. 1 st International Workshop*

MoMLeT&DS 2019. Shatsk, Ukraine, June 2-4, 2019, CEUR-WS.org, online. Vol. 2386. P. 359–369. URL: <http://ceur-ws.org/Vol-2386/paper27.pdf>

3. Сисоева С. Інтерактивні технології навчання дорослих : навч.-метод. посібник. Київ : ВД «ЕКМО», 2011. 320 с.

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Остряніна С. В.

*кандидат економічних наук, доцентка,
доцентка кафедри менеджменту*

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Освіта – це один із базових елементів екосистеми (цифрових) інновацій та цифрової економіки загалом.

Н. Побірченко розглядає термін трансформації освіти, трансформації психологічних процесів у контексті освітології. На думку автора, «трансформація» – це творчий процес перенесення сутнісних ознак інноваційних досягнень певного профілю освіти на інший профіль освіти з метою їх об'єднання [2]. Серед характеристик терміну «освітніх трансформацій» виділимо наступні:

- вони є постійно діючим явищем, яке відбувається або стихійно, або організовано;

- вони є цілеспрямованим явищем;

- мають незалежну ціннісно-мотиваційну орієнтацію. Отже, можна зробити висновок, що зміст поняття «трансформація» включає в себе структурну, якісну переробку освітньої системи із впровадженням сутнісних інновацій [1].

Проте, для створення, залучення й утримання достатньої кількості спеціалістів, які володіють новими технологіями, потрібне для досягнення конкурентної переваги в цифровому світі. З появою нових технологій виникає попит на нові компетенції, саме цифрові компетенції – як сукупність знань, здібностей, особливостей характеру і поведінки, які необхідні для того, щоб людина могла використати ІКТ та цифрові технології для досягнення цілей у своєму особистому або професійному житті.

В останні роки зростає дефіцит кваліфікованих працівників, набуття цифрових навичок, що стає базовою потребою. Наприклад, нині саме брак кадрів є однією з основних перешкод розвитку AI: за даними WEF, у всьому світі сьогодні не більше 22 000 спеціалістів рівня PhD у цій сфері й лише у США налічують понад 10 000 відкритих вакансій. Дані

дослідження McKinsey свідчать про те, що в Європі до 2030 року робочий час, проведений із використанням інноваційних технологічних навичок, збільшиться на 20%, а з використанням базових технологічних компетенцій – на 65%. Відповідно до цього ж дослідження, за подальші 10 років 90% робочих місць потребуватимуть цифрових навичок.

Попит також зросте на працівників із соціальними й емоційними навичками – приблизно на 22% в усіх галузях промисловості Європи до 2030 року.

Дані OECD свідчать про потребу в розвитку «твердих» навичок, зокрема: розроблення програмного забезпечення, управління базами даних, машинне навчання, статистика, а також навички зі STEM-предметів. Також слід звернути увагу на розвиток «підприємницьких» навичок – управління бізнесом, маркетингу та фінансів, а також «м'яких» навичок, зокрема спілкування, комплексного розв'язання проблем, критичного мислення та креативності.

Освіта повинна бути неперервна й відбуватися впродовж усього життя людини – від початкової школи до виходу на пенсію. Для цього потрібно діяти у трьох напрямках: традиційна формальна освіта (від початкової школи до вишів), неформальна освіта й підвищення кваліфікації, а також перепідготовка. На рівні держави, крім забезпечення традиційної освіти, необхідно стимулювати приватний сектор надання неформальної освіти своїм працівникам.

У галузі формальної освіти на державному рівні доцільно поліпшити її якість і внести зміни до навчальних програм, а саме:

- налагодити співпрацю між Міністерством освіти і науки та індустрією інформаційних технологій для залучення до освітнього процесу фахівців-практиків у галузі ІТ;

- запустити платформу стратегічної комунікації й обміну інформацією між вишами та ІТ-галуззю для формування актуальної бази знань і запитів на фахівців;

- проводити хакатони та змагання стартапів у межах навчальних програм;

- вивчити кращі практики, розробити й запровадити курси за новими технологіями, зокрема: Data Science, AI, Robotics, IoT, Blockchain, Cybersecurity, AR, VR тощо;

- популяризувати серед майбутніх абітурієнтів спеціальності зі STEM-предметів;

- зацентувати більше уваги на розвитку підприємницьких навичок (інноваційний менеджмент, інвестиції, фінанси, маркетинг); підвищувати обізнаність про нові бізнес-можливості, які відкриває цифровий світ; розвивати «м'які» навички – лідерство, комунікації, критичне мислення, креативність тощо;

– запустити загальнонаціональну програму базової цифрової освіти в межах перекваліфікації та післядипломного навчання;

– сформувати центри трансферу технологій на базі університетів [3].

А отже, навчання за принципом «знати все» змінюється на принцип «знати, як навчатися протягом життя та стати самореалізованим та конкурентоздатним».

Робота з інформацією на принципах запам'ятовування поступово втрачає сенс через розвиток Інтернету як глобального джерела інформації.

Саме тому, цифрова трансформація в секторі вищої освіти має проходити у трьох напрямках: взаємодія з клієнтом (студентом, абітурієнтом), оптимізація процесів, зміна бізнес-моделі.

Швидкі зміни, які відбуваються у суспільстві, технологіях, знаннях вимагають у майбутньому від фахівців здатності до пристосування, опанування нових навичок, компетенцій, професій, креативності. Разом з тим, на викладача покладається функція у створенні зручного для навчання та управління середовища; постійне удосконалення та підтримка актуальності своїх знань, навичок, практичного досвіду і безперечно, застосування цифрових технологій.

Україна має просуватися вперед із сучасною національною програмою навчання загальних та професійних цифрових компетентностей та навичок як ключових компонентів цифрової економіки. Пріоритетом для уряду повинні стати створення та координація відповідних ініціатив та надання ресурсів.

Література:

1. Глушко О.З. Базові терміни з проблеми трансформацій в освіті: погляди вітчизняних вчених. URL: lib.iitta.gov.ua

2. Побірченко Н.А. Трансформація психологічних процесів в освітології. URL: <http://elibrary.kubq.edu.ua>

3. Україна 2030Е – країна з розвинутою цифровою економікою. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html>

РИНОК ПРАЦІ ТА РИНОК ОСВІТНІХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Пітел Н. С.

*кандидатка економічних наук, доцентка,
доцентка кафедри економіки, менеджменту
та комерційної діяльності*

Центральноукраїнського національного технічного університету

Реформування української економіки виявило гостру проблему невідповідності структури та рівня підготовки кадрів новим вимогам сучасного виробництва, яке намагається рухатися за траєкторією новоствореної вартості, технологічної модернізації замість тиражування старих процесів і продукції.

Проблеми ринку праці й освітніх послуг із урахуванням специфіки їх взаємодії та елементи державного регулювання зазначених ринків, досліджені у роботах багатьох сучасних учених. Зокрема, вагомий внесок у теорію та методологію регулювання ринків праці та освіти внесли такі вітчизняні вчені, як: О. Грішнова, А. Колот, В. Куденко, О. Левченко, Е. Лібанова, Л. Лісогор, І. Петрова, М. Семікіна, Л. Шаульська та ряд інших. Однак, наявні механізми адаптації в умовах інтеграційних трансформацій, напрацьовані різнорівневими закладами освіти, діють здебільшого за логікою теперішнього формування ринку освітніх послуг, слабо орієнтуючись на сигнали ринку праці. Ідеться, по суті, про явний дисонанс між ними впритул до протистояння, коли продукт ринку освітніх послуг відкидається ринком праці і, незважаючи на це, продовжує відтворюватися автономно від потреб кінцевих споживачів.

Як зазначають експерти, проблема взаємодії ринків праці та освіти «набула нових вимірів та значної актуальності у міру того, як сучасні економічні системи поставили вимогу від випускників постійно оновлювати свої знання, озброюватися новими навичками та набувати принципово нових компетенцій, що дозволятимуть не лише успішно працювати, а й самостійно створювати нові робочі місця» [2, с. 8].

Розглядаючи сучасний стан ринку праці і ринку освітніх послуг національної економіки можна виділити ряд проблем, а саме:

– недостатній рівень реформування трудової сфери, що призводить до неефективної зайнятості, концентрації робочої сили на збиткових підприємствах, низької ефективності праці і недостатнього рівня її оплати;

– втрата трудових навичок кваліфікованих і висококваліфікованих кадрів внаслідок закриття, реструктуризації промислових підприємств, зокрема їх збитковість;

– перехід висококваліфікованих фахівців у сферу неформальної зайнятості, що дає розширення кордонів тіньової економіки та міграційними процесам;

– погіршення якісних характеристик робочих місць та недостатнє введення в дію нових робочих місць або їх модернізація, що збільшує обсяги та рівень безробіття, тим самим знижуючи продуктивність праці і конкурентоспроможність виробництва на підприємствах;

– невідповідність між попитом і пропозицією робочої сили, незважаючи на ознаки стабілізації виробництва і поживлення інвестиційної активності;

– недоліки системи реформування державного професійного навчання і освіти, недосконалість структури і форм професійної підготовки і перепідготовки кадрів вимогам сучасного ринку праці в аспектах попиту на певні професії на мікро та макрорівнях;

– слабка зацікавленість роботодавців щодо працевлаштування окремих соціально-демографічних груп населення (молоді, інвалідів, звільнених військовослужбовців та ін.).

Важливо підкреслити, що ринок праці України останнім часом характеризується, по-перше, глибокою регіональною диференціацією, зокрема, таких показників як рівень напруги, безробіття, доходів і заробітної плати; по-друге, глибокою галузевою диференціацією (рівень оплати праці в різних сферах економічної діяльності, умови праці, кваліфікаційний потенціал працівників, якість робочого місця тощо). Саме безробіття є причиною трудової міграції та великих втрат внутрішнього валового продукту. Тому вкрай важливим на мікро та макрорівнях покращувати співпрацю закладів освіти, підприємств (організацій, установ) та органів місцевого самоврядування з метою комплексного розгляду проблеми взаємозв'язку ринку освітніх послуг та системи зайнятості з одного боку, а з іншого – для досягнення вагомих цілей.

Розвиток та вдосконалення ринкових відносин перетворюють суб'єкти освітніх послуг у суб'єкти ринку праці, де відповідно, заклади освіти виступають арбітром між клієнтом і споживачем. Інноваційні зміни, що впливають на науку, культуру, технології виробництво спонукають навчальні заклади до пошуку новітніх форм і методів передачі знань, які в перспективі позитивно позначатимуться на покращення якості навчання випускника. Як в національному, так і в регіональному розрізах з позиції якості робочої сили має розглядатися проблема професійного навчання як економічно активного, так і незайнятого населення, як ключової умови розвитку людських ресурсів.

У зв'язку з цим в розвинених регіонах України особливого значення набуває стратегія інтелектуальної праці, а тому питання створення ефективної системи освіти, навчання, самовдосконалення, саморозвитку набуває особливої пріоритетності протягом всього життя людини, як основи конкурентоспроможності економіки регіону, створеної на знаннях та інноваціях тощо. У контексті зазначеного, проілюструємо вплив системи освітніх послуг на ринку праці, який враховує потреби економіки країни (рис. 1). Аналізуючи запропоновану схему бачимо, вплив потреб розвитку економіки регіонів на розвиток системи освітніх послуг, що зумовлюють певний взаємозв'язок національного ринку праці і ринку освіти.

Зазначимо, що у реальний сектор економіки регіону входять як галузі матеріального виробництва, так і сфера виробництва нематеріальних благ та послуг. У результаті інноваційного розвитку, зростання продуктивності праці різко змінилося співвідношення між галузями матеріального виробництва і сферою послуг. Інформатизація економіки, породжуючи подальші структурні зрушення в реальному секторі, веде до появи нових галузей виробництва, зокрема до комп'ютеризації, розробки інформаційних технологій, появи системи нових комунікацій. Такі інновації змінюють уявлення про реальний сектор економіки, його потреби, включаючи розробку електронної інформації сектор економіки, його потреби, включаючи розробку електронної інформації, використання мережі телекомунікацій, Інтернету у господарчих процесах.

Фундаментом розвитку реального сектора є прямі капіталовкладення, що йдуть на технічне переозброєння та інші інновації, які стимулюють економічне зростання регіону. Такий розвиток реального сектору економіки висуває перед освітніми послугами їх нове бачення та розширення. Нових тенденцій набуває сімейне виховання в контексті модернізації освіти протягом усього життя людини. На наше переконання, підтримання традицій, сімейних цінностей, здоровий морально-психологічний клімат у родині є стимулами до активної трудової діяльності та відправним пунктом освітньо-професійного розвитку, кар'єрного зростання.

Із викладеного вище можна дійти висновку, що подолання диспропорцій, виявлених на ринку праці можливе за умови реалізації лише інноваційних принципів. Інноваційна складова в трудовій поведінці працюючих передбачає необхідність поліпшення професійно-кваліфікаційної структури персоналу, розширення номенклатури спеціальностей працюючих, зростання серед останніх фахівців з вищою освітою, а також з високим кваліфікаційним розрядом.

Генеральною метою збалансування взаємозв'язку системи освіти і ринку праці є прогресивний розвиток освітньої сфери шляхом досягнення високої якості освіти, що відповідає сучасним запитам інформаційного типу

суспільства і потребам економіки регіону в цілому. При цьому треба враховувати силу впливу ринку праці, що визначає основні стандарти якості освіти і виступає фактично індикатором потреб на спеціалістів тієї чи іншої кваліфікації, встановлює кількісні і якісні показники, які необхідно враховувати при плануванні обсягу пропозиції на ринку освітніх послуг.

Рис. 1. Ілюстрація впливу системи освітніх послуг на національний ринок праці

Джерело: доопрацьована автором на основі [1, с. 172]

Українська система вищої освіти досить потужна та розгалужена, тому це пріоритетна область для розвитку економіки знань – економіки нового типу, побудованого на інноваціях. Саме впровадження гнучких інноваційних методів системного навчання, перенавчання та підвищення кваліфікації, а також їх інтеграція з традиційною системою дозволяють наблизити націю до європейських освітніх і економічних стандартів.

Література:

1. Красножон Н.С. Інноваційні пріоритети розвитку сегментованого регіонального ринку праці : монографія. Кіровоград : ТОВ «Імекс-ЛТД», 2014. 212 с.
2. Policy Paper for Change and Development in Higher Education. Paris : UNESCO, 1995. 44 p.

РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАСАД ІДІ В МЕТОДИЦІ ВИКЛАДАННЯ МІКРО- ТА МАКРОЕКОНОМІКИ

Почерніна Н. В.

*кандидатка економічних наук, доцентка,
доцентка кафедри бізнес-консалтингу та міжнародного туризму
Таврійського державного агротехнологічного університету
імені Дмитра Моторного*

Розвиток сучасного суспільства здійснюється шляхом поступового втілення у практичну діяльність таких ознак, як: інноваційність, діджиталізація та інтеграція (ІДІ). У сфері господарювання впровадження цих засад є запорукою отримання конкурентних переваг як на мікро-, так і на макrorівні, тому для економічної освіти формування відповідних компетентностей є актуальним завданням.

Метою даного дослідження є виявлення напрямів введення засад ІДІ в методику викладання мікро- та макроекономіки.

З позицій складової «інноваційність» важливими є наступні акценти при викладанні дисциплін у розрізі дескрипторів Національної рамки кваліфікацій:

1) В мікроекономіці:

– *знання*: характеристика креативної економіки як сфери залучення інтелектуальних та творчих вхідних ресурсів; класифікація уречевлених та неуречевлених благ (нематеріальних активів, інтелектуальних продуктів) як вихідних результатів даної системи;

– *уміння / навички*: побудова моделей формування попиту споживачів на інноваційну продукцію за критерієм бюджетного обмеження;

– *комунікація*: взаємодія осіб з метою передавання інформації щодо індивідуальних уподобань споживачів інноваційної продукції (попит) та можливостей виробників (пропозиція) за умов господарювання в різних ринкових структурах;

– *автономія та відповідальність*: формування здатності виявляти можливості альтернативного використання ресурсів та їх оптимального поєднання для інноваційної діяльності в контексті максимізації прибутку / мінімізації збитків.

2) В макроекономіці:

– *знання*: формування стратегічного бачення переведення України на інноваційний шлях розвитку та основних засад нормативно-правового забезпечення інноваційної політики держави [1];

– *уміння / навички*: розрахунок індексів інноваційності для регіону та країни в цілому; здатність класифікувати показники, що характеризують інноваційну діяльність;

– *комунікація*: канали взаємодії між окремими ланками інноваційної системи регіону / країни; форми міжнародних економічних відносин в інноваційній сфері; шляхи залучення вітчизняних та іноземних інвесторів;

– *автономія та відповідальність*: розуміння переваг національної інноваційної екосистеми, підвищення інноваційної культури.

З позицій складової «діджиталізація» методика викладання мікро- та макроекономіки потребує наступних напрямів вдосконалення:

– розробка та запровадження дистанційних курсів;

– широке використання методів пошуку економічної інформації та її аналізу з використанням ІТ-технологій;

– позиціонування цифровізації як фактору зростання економіки [2], обчислення прямих та непрямих її переваг;

– запровадження практики презентацій результатів навчальних досягнень здобувачами вищої освіти у розрізі тем курсу;

– активізація наукових досліджень з елементами ІТ-технологій в рамках роботи наукових гуртків;

– ведення електронного журналу та вільний доступ до нього.

З позицій складової «інтеграція» акценти в методиці викладання теоретико-економічних дисциплін мають бути спрямовані на:

– характеристику європейської та євроатлантичної інтеграції України як ключовий орієнтир стратегії розвитку [3];

– виявлення резервів підвищення конкурентоспроможності через залучення інвестицій та отримання доступу до обмежених ресурсів за рахунок міжнародної інтеграції на макро- та метарівнях та за рахунок інтеграції мікрорівня у формі кластерів, спільних підприємств, корпорацій тощо;

– визначення потенціалу покращення фінансових результатів (зменшення боргових зобов'язань, отримання прибутку, доходів бюджету);

– аналіз взаємодії суб'єктів інтеграційних об'єднань в моделях «витрати-випуск», «витоки – ін'єкції», «заощадження – інвестиції»;

– опис зовнішніх ефектів інтеграції в контексті реалізації цілей сталого розвитку (зайнятості, екології, освіти, науки тощо), розвитку територіальних громад, реалізації економічної політики держави.

Визначені напрями імплементації засад ІДІ в методику викладання мікро- та макроекономіки забезпечать підвищення результатів навчання та набуття відповідних компетентностей та сприятимуть реалізації системного підходу в контексті уніфікації ціннісних орієнтирів для дисциплін вищої школи.

Література:

1. Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року : офіц. видання : текст схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text> (дата звернення: 22.12.2021).

2. Україна 2030 Е-країна з розвинутою цифровою економікою / Український інститут майбутнього. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoju.html#6-2-5> (дата звернення: 22.12.2021).

3. Національна економічна стратегія на період до 2030 року : офіц. видання : затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179> (дата звернення: 22.12.2021).

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄДИНОГО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСЛІДНИЦЬКОГО ПРОСТОРУ

Пушкар Т. А.

*кандидатка економічних наук, доцентка,
доцентка кафедри економіки*

*Харківського національного університету міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Розвиток науки і наукової діяльності в сучасному суспільстві невіддільно пов'язаний із формуванням інформаційного суспільства. Підвищення відкритості інформації, прискорення розповсюдження інформації та знань завдяки розвитку цифрового простору, що також активно сприяє підвищенню відкритості наукового знання, стає основою формування новітніх цифрових середовищ, основним завданням яких є організація співпраці в сфері науки та створення ефективних механізмів трансферу наукового знання.

Важливими інструментами трансферу наукового знання стають процеси інтеграції української науки до міжнародних наукових просторів зокрема до Європейського дослідницького простору та інших дослідницьких інфраструктур в рамках програми Horizon Europe. Європейська комісія надає своє бачення дослідницьких інфраструктур як об'єктів, які створюють ресурси та послуги для дослідницьких спільнот для проведення досліджень та сприяння інноваціям у своїх галузях [1].

Основними завданнями розвитку європейських дослідницьких структур на сучасному етапі визначені консолідація та розвиток

ландшафту європейських дослідницьких інфраструктур, їх відкриття, інтеграція та взаємозв'язок, посилення політики європейської дослідницької інфраструктури та міжнародного співробітництва, консолідація та розвиток інноваційного потенціалу та діяльності, що сприяє розвитку інновацій та навчання. На відкритті та прозорості наукової діяльності та інновацій все активніше робиться акцент в програмах міжнародного співробітництва і розвитку науки та освіти. Сучасний науковий світ як безумовний факт та реальність розвитку наукової діяльності сприймає її відкритість і формування саме таких структур, які забезпечують прозорість процесів дослідження, підвищують відкритість доступу до наукового знання і врахування прискорення трансферу знань і технологій в цифровому середовищі.

Європейський дослідницький простір (European Research Area, ERA) виступає єдиним дослідницьким та інноваційним простором, який відкрито для всього світу та заснованого на внутрішньому ринку, який забезпечує вільний обіг дослідників, наукових знань і технологій. Проголошуючи основні ідеї розвитку відкритої науки і формування на її засадах ERA, програма Horizon Europe окреслює одним із основних напрямків реалізації створення в Європі стійких дослідницьких інфраструктур, які є відкритими та доступними для найкращих дослідників з Європи та за її межами [1]. Серед таких інфраструктур та ініціатив, які спрямовані на сприяння становлення відкритої науки, необхідно виділити:

- база даних дослідницького проекту (CORDIS) – основний портал Комісії для результатів дослідницьких проектів, що фінансуються ЄС;

- NFFA – транснаціональний доступ до нанолaboratorій від нанохарактеристики до теорії та чисельного моделювання [2];

- Європейський стратегічний форум дослідницьких інфраструктур (ESFRI) – розробляє стратегічну дорожню карту, яка визначає інвестиційні пріоритети в європейські дослідницькі інфраструктури на наступні 10-20 років;

- Європейський консорціум дослідницької інфраструктури (ERIC) – спеціальна правова структура, яка полегшує створення та функціонування дослідницьких інфраструктур;

- EIROforum – Угода про співпрацю для об'єднання ресурсів, засобів та досвіду організацій-членів для підтримки європейської науки;

- Асоціація дослідницьких інфраструктур європейського рівня (ERF-AISBL) – некомерційна асоціація, яка сприяє розвитку та видимості європейської інфраструктури, що забезпечує доступ зовнішнім користувачам [1].

Основою співпраці науковців Європи і світу стають хмарні технології. Необхідність їх розвитку визнається Європейською комісією,

що знаходить свою реалізацію у створенні Європейської хмари науки (EOSC). Метою EOSC визначено забезпечення європейським дослідникам, новаторам, компаніям і громадянам об'єднаного та відкритого мультидисциплінарного середовища, де вони можуть публікувати, знаходити та повторно використовувати дані, інструменти та послуги для досліджень, інновацій та освітніх цілей. EOSC визнано Радою Європейського Союзу як пілотний захід для поглиблення нового Європейського дослідницького простору [3].

Прийнята в 2018 році Дорожня карта інтеграції України до Європейського дослідницького простору, визначаючи пріоритети інтеграції до європейських дослідницьких структур, серед пріоритетів також підкреслює необхідність розвитку хмарних технологій і відкритих дослідницьких структур. Розуміння об'єктивності процесів підвищення відкритості інформації, прискорення трансферу знань і технологій, скорочення циклів відтворення наукового знання, чому ще активніше буде сприяти подальше становлення цифрового середовища та формування інформаційного суспільства, на сучасному етапі розвитку наукової діяльності стає невід'ємною умовою обґрунтування дієвих механізмів підтримки наукової діяльності, а інтеграція України до дослідницьких інфраструктур Європи є важливим елементом їх ефективної реалізації.

Література:

1. Research Infrastructures: Policy, strategy, how to apply and work programmes. URL: https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/research-infrastructures_en
2. NFFA: офіційний сайт. URL: <https://www.nffa.eu/>
3. European Open Science Cloud (EOSC): What the cloud is, how it was developed and being implemented. URL: https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/strategy/strategy-2020-2024/our-digital-future/open-science/european-open-science-cloud-eosc_en

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ УДОСКОНАЛЕННЯ

Роїк О. Р.

*кандидат економічних наук, асистент кафедри туризму
Національного університету «Львівська політехніка»*

На сучасному етапі розвитку галузь освіти зазнає радикальних змін. Ці зміни спричинені низкою економічних, соціальних та технологічних зрушень. Збільшення темпів науково-технічного прогресу, глобалізація, постійний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та багато інших чинників викликають виникнення нових або модифікованих компетенцій фахівців всіх галузей економіки. За таких умов тільки ефективна система освіти, здатна швидко адаптуватись до світових тенденцій розвитку може забезпечити національну економіку висококласними фахівцями та задовольнити потреби економіки знань.

Формування компетентностей у фахівців, які ефективно працюють в інформаційному суспільстві має відбуватись з урахуванням наступних вимог [2]: вміння працювати в мультикультурному середовищі, володіння іноземними мовами; розуміння технологій і ринкової ситуації в різних суміжних і несуміжних галузях; навички управління проектами; уміння швидко приймати рішення, реагувати та адаптуватися до змін умов роботи; навички самоорганізації, ефективного управління своїм часом та оптимального розподілу ресурсів; здатність до творчості; системне мислення (вміння визначати і аналізувати складні системи); екологічне мислення, громадянська позиція, відповідальність.

Усвідомлення цих викликів вимагає нових моделей освіти, яка буде максимально ефективно використовувати новітні технології та зможе ефективно відповідати на запити економіки знань [1].

Суспільство та економіка в умовах глобалізації стають дедалі складнішими. Експерти визнають, що сучасні моделі економічного зростання здатні функціонувати за низького рівня зайнятості, що призводить до зростання безробіття та незахищеності зайнятості.

Викладання та одержання знань відбувається у суспільстві, науковому і технологічному просторі. Аналіз масштабних тенденцій є необхідним для прийняття рішень, що забезпечать побудову стійкого та готового до майбутнього середовища освіти. У своєму звіті 2019 р. ОЕСР наводить три мегатренди, що впливають на майбутнє освіти: глобалізація; цифровізація; старіння населення [3]:

– *Глобалізація.* Протягом найближчих десяти років більшість населення світу складатиметься з середнього класу. Прогнозується, що

спочатку це вплине саме на системи вищої освіти, оскільки їм доведеться докладати більше зусиль для залучення кращих студентів на набагато більш мобільному та конкурентному ринку. При цьому зазначається, що нерівність можливостей може призвести до відмінностей у добробуті та викликати політичні та соціальні заворушення.

– *Цифровізація*. Освіта наразі відстає від цифровізації, і необхідно докласти більше зусиль, щоб скористатися інструментами та сильними сторонами нових технологій, одночасно вирішуючи проблеми щодо можливих зловживань, таких як кібервтрутнення та проблеми конфіденційності.

– *Старіння населення*. За останні 45 років тривалість життя при народженні зросла в середньому від 70 до 80 років. Очікується, що частка людей віком від 65 років продовжить зростати. Працівники старшого віку зіткнуться із зростаючою невпевненістю на ринку праці, підвищуватиметься потреба у доступі до якісних можливостей перепідготовки та підвищення кваліфікації.

Для України є притаманним старіння населення, однак середня тривалість життя суттєво нижча, ніж у розвинених країнах світу. Щодо мегатренду, пов'язаного із цифровізацією, то має місце відставання від розвинених країн світу, що обумовлене, зокрема, значною диференціацією у доступі до мережі Інтернет у великих містах – обласних центрах, містах районного значення та сільській місцевості. Щодо глобальної тенденції зростання середнього класу, то Україна не відноситься до країн, де прогнозуються такі явища протягом найближчих десяти років [4].

Представлені Міжнародною платформою мегатренди здійснюють вплив на вищу освіту України. Окремі з них створюють загрозу для системи, такі як невідповідність навичок, що потребує ринок праці, тим, що пропонують навчальні заклади, бюджетний тиск тощо. Інші відкривають додаткові можливості. Суворіша імміграційна політика країн з високим рівнем доходів може бути використана на користь зростання іноземних студентів в українських закладах вищої освіти за умов запровадження ефективних підходів для їх залучення. Старіння населення в Україні, як і наведено вище для країн з високим рівнем доходів, потребує охоплення внутрішнього населення старшого за традиційний студентський вік.

Ключові тренди були ідентифіковані у рамках п'яти категорій [4]: соціальні (благополуччя та психічне здоров'я студентства, демографічні зміни; справедливі та чесні практики), технологічні (розвиток штучного інтелекту, формування цифрового навчального середовища наступного покоління, проблеми аналітики даних та питання конфіденційності), економічні (вартість вищої освіти, майбутня робота та навички, зміна

клімату), вищої освіти (зміни в чисельності студентів, альтернативні шляхи до освіти, онлайн-освіта); політичні (скорочення фінансування вищої освіти, цінність вищої освіти; політична поляризація).

Низка аспектів наведених глобальних трендів вже здійснюють істотний вплив на освітні процеси в Україні. По-перше, це демографічні зміни та потоки міграції населення, що ще раз підкреслює необхідність упровадження концепції освіти протягом життя та відповідних технологій, залучення іноземних студентів тощо. По-друге, в Україні також наразі гостро стоїть і питання задоволення потреб студентів в отриманні актуальних знань і навичок, затребуваних на сучасному ринку праці [5]. Актуальною є проблема державного фінансування вищої освіти. Сформульовані ж технологічні тренди здебільшого ще не є поширеними в Україні та потребуватимуть додаткової уваги у найближчому майбутньому.

За оцінками світових експертів, оприлюднених Forbes, BBC, Trade Schools Colleges, та експертів дослідницької групи «Digital Transformation» науково-дослідного інституту майбутніх трудових відносин (м. Бонн), найбільш затребуваними будуть фахівці, які можуть проектувати, впроваджувати нову техніку і технології з урахуванням викликів майбутнього, а також професії, пов'язані із забезпеченням життя та здоров'я людини [6]:

- технології майбутнього: архітектор територій; фахівець з робототехніки; інженер-проектувальник різного профілю; фахівець з 3Ддруку; розробник, диспетчер безпілотних апаратів; космогеолог;

- IT-технології і дані: проєктувальних «розумного середовища», «розумних будівель»; програміст; аналітик даних; фахівець, аналітик з кібербезпеки; розробник технологій блокчейн; розробник віртуальної, доповненої реальності; фахівець з цифрового контенту; цифровий лінгвіст;

- екологізація виробництва та життя: екоаналітик у будівництві; фахівець з альтернативної (сонячної, вітрової тощо) енергетики; біоетик; ресайклінг-дизайнер; фахівці з «сіті-фермерства»;

- здоров'я людини: біоенетик; біоінженер; біоінформатик; біофармаколог; телехірург, IT-лікар; медична сестра; фізіотерапевт; нейропсихолог.

Водночас професії, пов'язані із забезпеченням здоров'я, навчанням, наданням індивідуальних послуг, творчістю, залишаться актуальними, оскільки не можуть бути заміщені автоматизованими системами навіть із використанням штучного інтелекту. Таким чином, у майбутньому чисті гуманітарні спеціальності відійдуть на другий план, а технічні, інженерні, навпаки, будуть найбільш затребуваними. Водночас значною мірою будуть затребувані фахівці біологічного напрямку. Обидві

тенденції вимагають посилення природничо-наукової підготовки майбутніх фахівців разом із набуттям ними ІТ-навичок [6].

Впровадження в освітній процес підготовки фахівців з управління закладами освіти потребує впровадження інтегративних педагогічних технологій. Такі зміни в освіті зумовлені потребою суспільства та вимогами, що ставляться до майбутнього фахівця. Тому в світовому досвіді університетської освіти відбулися значні трансформації щодо її розуміння. Нині – вища школа це багатофункціональний соціальний інститут, який цілеспрямований на розвиток особистості та її індивідуальних і професійних потреб.

Відповідно подолання традиційно-сформованих суджень про професійну підготовку як освітню систему, яка чітко орієнтує магістрів з управління закладами освіти на конкретну професійну сферу соціогуманітарних знань, сприяє ефективному формуванню у них фахово-спрямованих компетентностей, котрі направлені на саморозвиток, вчинкову відповідальність, професійну самосвідомість та ін. Інтеграція педагогічних технологій здатна розв'язати проблеми вищої школи щодо професійної підготовки майбутніх управлінців закладів освіти, так як має змогу подужати низький рівень професійної мотивації та соціальної відповідальності [4, с. 112; 5, с. 35]. Вона спричинює формування внутрішньо-особистісної потреби в саморозвитку та самоосвіті, долає суперечності між високоякісною професійною освітою і вузькоспеціалізованою традиційною підготовкою, нівелює пасивність та жорстку регламентацію діяльності магістрів.

Література:

1. Бабенко А. Л. Сутність і зміст понять «інтеграція» та «інтеграційне заняття». *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер. : Педагогіка. Соціальна робота.* 2015. № 37. С. 9–12.
2. Козак Л. В. Дослідження інноваційних моделей навчання у вищій школі. URL: http://elibrary.kubg.edu.ua/4280/1/Kozak_LV_Doslidjennya_innov_mod_2014.pdf (дата звернення: 12.12.2021).
3. Коломієць Г. М., Помінова І. І. Вища освіта в механізмі відтворення інтелектуального капіталу: зміст і моделі. *Глобальні та національні проблеми економіки.* 2014. Вип. 2. С. 3–9.
4. Кремінь В. Г. Освіта в структурі цивілізаційних змін. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія : Педагогічні науки.* 2011. Вип. 1.33. С. 6–9.
5. Морозов В. Філософія впровадження інновацій у педагогічний процес. *Вища освіта України.* 2014. № 2. С. 36–39.
6. Шестопалюк О. В. Інноваційні моделі навчання в діяльності вищих навчальних закладів. *Теорія і практика управління соціальними системами.* 2013. № 3. С. 118–124.

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Рудь В. П.

*кандидат економічних наук, старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник лабораторії
інноваційно-інвестиційного розвитку овочевого ринку
та інтелектуальної власності
Інституту овочівництва і баготварництва
Національної академії аграрних наук України*

Якість життя українського суспільства напряму пов'язана із рівнем освіти і культури населення, його духовним і професійним розвитком. Для забезпечення повноти та ефективності сучасного освітнього процесу велике значення відводиться інформаційно-комунікативному забезпеченню, яке використовується як викладачами, так і студентами у своїй практичній діяльності [1, с. 38]. Сукупність інформаційних джерел та інформаційно-комунікативних методик є основою ефективного та успішного навчання, оскільки вони містять базові теоретичні положення, характеризують прикладні випадки та практичні ситуації, охоплюють фактичний обсяг аналітичного матеріалу, статистичні дані та висвітлюють отримані результати. Ефективний процес навчання повинен спрямовуватися за основними напрямками: прогнозування і планування – інформаційне забезпечення – аналітична діяльність – ефективна практична робота [2, с. 39]. Встановлено, що інформаційно-комунікативне забезпечення є важливим елементом для отримання освітньої інформації в процесі підготовки студентів в закладах вищої освіти [3].

В останній час, особливо в умовах пандемії, важливого значення набувають інформаційні комунікативні технології навчання, що мають стимулюючі та розвиваючі функції. Використання мобільних додатків, сучасних комп'ютерних програм та інших гаджетів для засвоєння дисциплін, де велику значимість мають наочність, точність передачі матеріалу (дистанційна освіта, персоналізація, гейміфікація, інтерактивні підручники, навчання через відеоігри та ін.).

Розвиток іміджу викладачів вищої школи у сучасних умовах вимагає пошуку нових стратегічних шляхів діяльності, що посилять об'єктивні та суб'єктивні передумови та умови їх практичної роботи, мінімізують ефект від дестабілізуючих факторів. Під таким кутом зору, у зв'язку із використанням інформаційного забезпечення у викладацькій діяльності, з'являється можливість спростити та активізувати процес навчання,

покращити засвоєння знань, вмінь, навичок та способів творчої діяльності студентів. Застосування комп'ютерних інтернет-технологій дозволяє розвивати раціональне, вербальне, логічне мислення студентів та розкривати їх творчі здібності. Сучасний освітній процес дозволяє майбутнім фахівцям як за допомогою викладача, так і самостійно освоювати лекційні, семінарські, практичні заняття та маючи постійний доступ до Інтернету – швидко моніторити необхідні теми завдань, швидко й якісно виконувати будь-яку віддалену електронну роботу (складати іспити, тести та інші необхідні завдання, у т. ч. в системі Whiteboard) [5, с. 76].

Робота в режимі «on-line» та «off-line», організація оптимального режиму індивідуальної взаємодії між викладачем та студентом з використанням електронної пошти, телеграм-повідомлень та інших інформаційно-комунікативних засобів мотивує та стимулює навчально-пізнавальну діяльність студентів за допомогою активних методів навчання, а також забезпечує контроль та корекцію результатів навчання. Крім того, зараз поширеною практикою є навчання у системах Moodle, Google Classroom з інтерактивними засобами проведення занять, Google Meet, Microsoft Teams, Zoom, Skype, створення он-лайн курсів навчальних дисциплін з використанням особистих кабінетів, чатів для студентів та викладачів, що значно активізує та полегшує процес навчання. Застосування ігрових технологій (ігрових вправ, ігрових дискусій, методу дебатів, методу мозкового штурму, рольових вправ, квестів, застосування круглих столів, занять – тренінгів, коучінгу та ін.), побудованих на засадах інтеграції теоретичного матеріалу та життєвих практичних ситуацій, дозволяють поглибити практичні навички студентів у ненав'язливих ігрових умовах, збільшити зацікавленість та мотивацію студентів.

Застосування сучасних інформаційних технологій та відповідного інформаційного забезпечення освітнього процесу дає змогу якісно та результативно підвищити ефективність професійної підготовки у закладах вищої освіти. Впровадження ігрових освітньо-технологічних інструментів при підготовці фахівців управлінського спрямування, є дієвим механізмом набуття фахових компетентностей та отримання комплексу практично-орієнтованих навичок.

Література:

1. Доброскок І. Інформаційне забезпечення освітнього середовища майбутніх соціальних педагогів як засіб активізації й інтенсифікації управління навчальним процесом у ВНЗ. *Рідна школа*. 2012. № 89. С. 37–41.
2. Rebukha, L., Kizuma, T., & Rysmennyi, V. Значимість інтерактивних та практико-зорієнтованих ігор у процесі викладання фінансової грамотності в

зкладах освіти. *Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology*. 2020. Vol. 8(4). P. 38–51.

3. Кізіма Т. О., Ребуха Л. З., Письменний В. В., Коваль С. Л. Методика викладання фінансової грамотності / За ред. д.е.н., професора Кізіми Т. О., д.пед.н., доцента Ребухи Л. З.; 2 вид., перероб. і доп. Тернопіль : Економічна думка, 2020. 220 с.

4. Багрій К. Л. Наочність у викладанні та її значення в навчальному процесі. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки*. 2016. Випуск. 1. С. 260–268.

5. Смалько О. А. Переваги використання комп'ютерних технологій тестування знань у вищій школі. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка* : збірник за підсумками звітної наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів: у 3-х томах. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2018. Випуск 17. Т. 2. С. 75–76.

ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙ В СФЕРІ ОСВІТИ

Рябоволик Т. Ф.

кандидатка економічних наук, доцентка,

доцентка кафедри економіки,

менеджменту та комерційної діяльності

Центральноукраїнського національного технічного університету

В даний час вирішальне значення в забезпеченні конкурентоспроможності будь-якої організації відіграють інновації.

Сам термін «інновація» походить від латинського «novatio», що означає «оновлення» (або «зміна»), та приставки «in», яка перекладається з латинської як «в напрямку». Якщо перекладати дослівно «Innovatio» – «у напрямку змін».

З погляду сучасної теорії, інновація означає кінцевий результат інноваційної діяльності у вигляді нового або вдосконаленого продукту, що реалізується на ринку, нового або вдосконаленого технологічного процесу, що використовується у практичній діяльності [2].

Залежно від галузі поширення та використання виділяють такі види інновацій: економічні; екологічні; організаційно-управлінські; виробничо-технологічні; політичні; правові; інновації у духовній сфері.

За формою втілення виділяють інновації, втілені в матеріалі (тверді («hard»), прикладами яких можуть бути нові машини, обладнання та ін.); інновації, не втілені у матеріалі (м'які («soft»), які у вигляді вдосконалення у системі науки, організації та управління, освіти тощо.).

За рівнем новизни прийнято розрізняти нововведення, оновлення та удосконалення.

Залежно від кордонів поширення інновації бувають світового масштабу; у межах країни; регіональні; локальні, в рамках окремого підприємства (фірми) [2].

Інноваційна економіка – тип економіки, заснованої на потоці інновацій, на постійному технологічному вдосконаленні, на виробництві та експорті високотехнологічної продукції з дуже високою додатковою вартістю та самих технологій.

Інноваційна економіка включає шість основних складових, які необхідно створювати та розвивати до конкурентоспроможного рівня за світовими критеріями:

- освіта;
- наука;
- людський капітал, включаючи високу якість життя та фахівців вищої кваліфікації;
- інноваційна система, яка включає законодавчу базу та матеріальні складові інноваційної системи (центри трансферу технологій, технопарки, технополіси, інноваційні центри, венчурний бізнес та ін.);
- інноваційна промисловість яка реалізує нововведення;
- сприятливе середовище функціонування людського капіталу.

В сучасних умовах сталого розвитку будь-якої економічної системи неможливе без

- адекватного стану та розвитку інноваційної економіки, досягнення високого рівня;
- функціонування якої неможливе без успішного розвитку освітнього комплексу.

У ході створення, освоєння та розповсюдження інновацій у сфері освіти формується нова, сучасна освітня система – глобальна система відкритого, гнучкого та індивідуалізованого знання, безперервної освіти людини протягом усього її життя.

Інновації у сфері освіти традиційно відігравали велику роль у розвитку національної економіки.

В умовах ринкової економіки сутність освітньої послуги має подвійний характер і розкривається у двох рівнозначних формах: як *суспільне*, що включає громадське та соціальне, і як *приватне* благо. Такий розподіл визначено різницею моделей поведінки споживачів, які вибирають ту чи іншу форму освітньої послуги в залежності від рівня благополуччя, майбутніх очікувань у професійній діяльності та інших факторів.

У вітчизняних освітніх системах інноваційні процеси реалізуються у таких напрямках:

- формування нового змісту освіти;
- створення нових економічних механізмів у сфері освіти – економічні інновації;
- створення нових організаційних структур та інституційних форм у галузі освіти – організаційних інновацій;
- створення нових видів навчальних закладів;
- розробка та впровадження нових освітніх та педагогічних технологій (технологічних та педагогічних інновацій), заснованих на сучасних комп'ютерних та телекомунікаційних технологіях. Важливою особливістю менеджменту сучасної освіти є те, що застосування освітніх та педагогічних технологій супроводжується радикальними змінами у педагогічних методах та прийомах, в організації праці викладачів та студентів.

Сучасний стан системи освіти у вузі характеризується інформаційною революцією та зростанням обсягу знань, ускладненням та розширенням навчального матеріалу. Традиційні методики поступово втрачають свою ефективність, тому необхідно впроваджувати в навчальний процес сучасні педагогічні технології. Їх перевага полягає у підвищенні пізнавальної активності учнів, вироблення інтересу до знань, розвитку творчої ініціативи.

Під *сучасними педагогічними технологіями* розуміють ті, що побудовані на нових підходах до навчання та розвитку підлітків та нових філософських, педагогічних та психологічних концепціях (навчання у співпраці, проектна методика тощо). Вони допомагають реалізувати особистісно-орієнтований підхід в навчанні, забезпечують індивідуалізацію та диференціацію навчання з урахуванням здібностей студентів, їхнього рівня навченості, схильностей і т. д. [1, с. 9].

До *сучасних педагогічних технологій* відносять :

- Навчання у співпраці (collaborative learning);
- Технологія кооперативного навчання (cooperative learning)
- Метод проектів;
- Індивідуальне та диференційоване навчання;
- Модульне навчання;
- Інтернет-орієнтоване навчання;

Слід зазначити, що у всіх зазначених технологіях приділяється підвищена увага проблемам використання *інформації* як нового ресурсу, та *перспективним інформаційним технологіям* як засобам впровадження цього ресурсу.

Як основні типи технологій, що використовуються в інноваційній освіті в даний час, можна виділити такі:

- друковані матеріали;
- аудіо- та відеокасети, відеодиски;

- телефон;
- радіо та телебачення;
- електронна пошта;
- комп'ютерні навчальні програми (зокрема гіпертекстові, мультимедійні, інтелектуальні та інших.).

Прорив у телекомунікаційних та комп'ютерних технологіях обробки, передачі, зберігання та відтворення інформації призвів до виникнення *міжнародного мережного інформаційного простору*. Сучасні інформаційні технології забезпечують тих, хто живе далеко від бібліотек та університетів, та дають унікальні можливості щодо доступу до світових сховищ знань.

Основні напрямки впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у сферу освіти поділяють на такі групи [3]:

- використання можливостей глобальної інформаційної мережі, проникнення методів та способів роботи в мережі технології навчання;
- нові форми пред'явлення знань: інтерактивні, мультимедійні, індивідуальні;
- забезпечення рівнодоступності та відкритості світових знань;
- використання можливостей семантичних систем та систем штучного інтелекту.

Слід наголосити, що в умовах модернізації освіти за умови застосування сучасних технологій, процес навчання стає більш ефективним та особистісно орієнтованим.

Література:

1. Артёмов І.В. Інновації у вищій освіті: вітчизняний і зарубіжний досвід : навчальний посібник. *Серія «Євроінтеграція: український вимір»*. Ужгород, 2015.
2. Третько В.В. Сучасні тенденції інноваційного розвитку системи вищої освіти в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. 2011. Вип. 23. С. 186–188. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuupe_d_2011_23_66 (дата звернення: 26.11.2021).
3. Микитюк П. П. Інноваційний менеджмент : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2007. 400 с.

ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВОГО МОДЕЛЮВАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Савко О. Я.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри прикладної економіки
Івано-Франківського національного технічного університету
нафти і газу*

Мельничук І. В.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри прикладної економіки
Івано-Франківського національного технічного університету
нафти і газу*

Сучасні динамічні зовнішні умови, які торкаються усіх сфер суспільного життя зумовлюють зміни не тільки в економічному, політичному, соціальному сьогоденні, а також і в освітньому. У повній мірі це стосується вищої освіти, адже здобувачі освіти після закінчення мають знайти своє місце на ринку праці показати свої знання, вміння, навички на відповідному практичному рівні при виконанні завдань. Тому важливим є розробка та використання інноваційних освітніх технологій впливу на особистість та формування способів їх ефективного й оптимального застосування у навчально-виховному процесі вищої школи. У ньому особливий акцент поставлено не тільки на сутності освітньої технології, її змісті, а й на можливості якісної передачі інформації, досвіду викладачем, тобто на володінні ним інноваційних технологій навчання та викладання навчального матеріалу. Саме освітні інноваційні технології навчання та викладання у вищих виступають одним із основних інструментів діяльності викладача, який окрім багатоаспектного знання свого предмету повинен вміти науково доступно та цікаво представити освітній матеріал для студентства [1, с. 171].

Так, для студентів економічних спеціальностей важливим є не тільки вміти правильно та швидко здійснити певні розрахунки завдань, а й обґрунтувати можливі варіанти прийнятих рішень та їх наслідки для певного підприємства чи бізнесу загалом. Тому досить ефективним та цікавим для студентів є ігрове моделювання, яке дає змогу використовувати знання з різних сфер діяльності, аналізувати, порівнювати, систематизувати, узагальнювати інформацію отриману здобувачами раніше, а також застосовувати свої мобільні гаджети для виконання таких завдань. Окрім того, ігрове моделювання

використовується для проектування реальних практичних ситуацій, що сприяє співпраці між студентами та побудові міжособистісної та групової взаємодії, їх спілкуванню, розподілі об'єму роботи між учасниками команди, умінню представити кожен етап роботи (за потреби), а також робота на спільний результат.

Цю ж думку підтверджує автор [2, с. 18], який зазначає, що ігрове моделювання, спираючись на методичні правила, а саме: партнерський стиль взаємодії між учасниками команди чи групи та часові обмеження щодо виконання етапів гри, має широкі можливості для формування усвідомленої мети і раціональної організації навчальних дій.

В основу ігрового моделювання покладені та успішно реалізуються наступні цілі:

- навчальні – формування умінь, навичок та їх застосування у подальшій професійній діяльності майбутніх економістів, розширення світогляду, активізація до пошуку необхідної інформації для виконання завдання;

- виховні – виховання чи вироблення самостійності, вміння поводити себе в соціумі (колективі), дотримання певних моральних, естетичних норм та цінностей;

- розвивальні – розвиток креативних здібностей, мислення, спілкування, вміння донести свою думку чітко, змістовно та лаконічно до слухача (викладача, студентів, колег чи партнерів);

- соціальні – адаптація до умов перебування в середовищі, розвиток комунікативних здібностей, навчання спілкуванню.

Таким чином, ігрова діяльність в модельованих практичних ситуаціях є чудовим підсиленням навчального процесу для здобувачів освіти економічного спрямування, оскільки дозволяє формувати не тільки фахові компетентності, професійні знання та уміння, але і розвивати кмітливість, креативність, взаємовідносини із учасниками команди чи групи їх комунікації, навички соціальної поведінки та поживає навчання загалом.

Література:

1. Sharko V.V., Savko O.Ja. External experience in realization of innovation educational programs in Ukraine. *Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky*. Kosice, Slovakia, 2018. Vol. 6. No 1/2018. P. 170–172.

2. Фониных М.В. Технология применения игрового моделирования в процессе развития педагогических способностей студентом профессионально-педагогического университета. Москва : Смысл, 2010. 59 с.

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ

Семенда О. В.

*кандидатка економічних наук, доцентка,
старша викладачка кафедри маркетингу*

Уманського національного університету садівництва

Нині ринок праці потребує працівників, які здатні мислити та діяти непередбачуваними способами. Для нової економіки, яка характеризується невідомими проблемами та невипробуваними рішеннями, старих знань недостатньо, а тому набуває цінності здатність творчо використовувати наявні знання. Працівники повинні бути здатними застосовувати критичне мислення для вирішення нових проблем більш високого рівня. Класична модель навчання, орієнтована на індустріальну епоху, надавала здобувачам вищої освіти досить обмежений набір навичок, які були потрібні для виконання визначених рутинних завдань та передбачали використання певного алгоритму. Нова модель навчання повинна бути орієнтована на вирішення складних питань, які потребують обґрунтованого судження. Вирішення таких питань неможливе без системного мислення. Використання наявних знань у нестандартних ситуаціях можливе завдяки навичкам критичного мислення. Застосування методів критичного мислення дає можливість бачити речі в новому світлі, приймати кращі рішення, творчо вирішувати проблеми та генерувати інноваційні ідеї.

Критичне мислення, як стверджує український дослідник С. Терно, – це «наукове мислення, суть якого полягає в ухваленні ретельно обміркованих та зважених рішень стосовно довіри до будь-якого твердження: чи мусимо ми його сприйняти, чи відкинути або відкласти, а також ступінь упевненості, з яким ми це робимо» [1, с. 6]. До основних рис критичного мислення науковець відносить такі вміння: робити логічні висновки, ухвалювати обґрунтовані рішення, давати оцінку отриманій інформації, спрямовуватися на результат тощо. Критичне мислення характеризується обґрунтованістю та цілеспрямованістю [2]. Окрім того, властивостями критичного мислення є усвідомленість, самостійність, рефлексивність, контрольованість, самоорганізованість [3]. Іншими словами, критичне мислення є процесом аналізу, синтезу та оцінки інформації, отриманої внаслідок роздумів, досвіду та спостережень [4]. Тобто це здатність змінювати свою позицію на основі фактів та знаходити альтернативи заради прийняття ефективних рішень. Це особлива пізнавальна діяльність, що забезпечує утворення наукових

понять на етапі переходу суб'єкта від уже засвоєних ним до нових знань шляхом виконання необхідних розумових операцій.

П. Пінтріч стверджує, що метакогнітивні знання включають знання про пізнання взагалі, його усвідомлення та знання про власне пізнання. На думку науковця, ключовим завданням викладача, є допомогти здобувачам вищої освіти стати більш обізнаними та відповідальними за рахунок пізнання та мислення [5, с. 224].

О. Пометун визначає критичне мислення як «окремий тип мислення, який характеризується активністю, цілеспрямованістю, самостійністю, дисциплінованістю та рефлексивністю та передбачає розвиток у процесі навчання здатності людини: визначати проблеми, аналізувати, синтезувати, оцінювати інформацію з будь-яких джерел, висувати альтернативи й оцінювати їх, вибрати спосіб розв'язання проблеми чи власну позицію щодо неї й обґрунтувати свої погляди, робити свідомий вибір і діяти» [6]. Розвивати критичне мислення означає розвивати навички аналізу, синтезу, пошуку та переосмислення інформації, знаходити нестандартні рішення [7].

У старій моделі навчання здобувачі вищої освіти запам'ятовували інформацію, інколи забуваючи її відразу після іспитів. У новій моделі студенти повинні підкріпляти свої роздуми причинами і доказами, а не виражати суб'єктивні сумнівні емоційні думки. Потрібно не лише спонукати студентів до активного критичного мислення, а й дати інструменти та моделі. Незалежно від досліджуваного предмета студенти повинні бути в змозі сформулювати послідовність інтелектуальних вимірів думки: «З якого погляду я повинен підходити до цієї проблеми? Що мається на увазі під цим графіком? Яка основна концепція? Як я можу перевірити точність цих даних? Чи є це надійним джерелом інформації?».

Вивчаючи певний предмет, студенту слід зрозуміти, яка основна мета його вивчення, чому він потрібний, які проблеми можуть бути вирішені за допомогою знань, отриманих у результаті вивчення цього предмета, як отримані знання можуть бути використані в повсякденному житті. Таким чином, щоб навчитися критично мислити, треба навчитися структурувати свої думки.

Критичне мислення особливо необхідне для студентів економічних спеціальностей, оскільки сприяє прийняттю ефективних управлінських рішень. Під час навчання необхідно націлювати студентів на критичне сприйняття інформації. Критичне мислення допомагає сприймати певні явища не як беззаперечний факт, а перевіряючи та оцінюючи інформацію на основі доказовості та аргументованості, сприймаючи певне явище системно та в контексті, аналізувати альтернативні варіанти вирішення економічної проблеми. Опанування навичок критичного

мислення формує вміння враховувати у своїй подальшій професійній діяльності зміни економічної ситуації в країні.

Найбільш ефективною для розвитку критичного мислення є командна робота. Працюючи в команді, студенти отримують можливість обмінюватися інформацією та ідеями, обговорювати протилежні точки зору та проводити «мозковий штурм». Також це сприяє розвитку комунікативних навичок та креативності: дискусії в малих групах, заохочення до захисту власної думки, розгляд проблеми в нових контекстах. Студенти вчаться обговорювати альтернативні варіанти вирішення проблем, які виникають.

Важливим інструментом, який використовується як під час навчання є дебати, написання портфоліо, проведення тематичних та практичних досліджень, написання автобіографічних історій, опис критичних подій, усні інтерв'ю, створення навчально-дослідницького середовища, написання есе, написання критичних оглядів.

Отже, технологія розвитку критичного мислення є засобом формування вмінь працювати з інформацією, вміння знаходити її, аналізувати, синтезувати, висувати гіпотези, робити свідомий вибір та вміти обґрунтувати його; орієнтуватися не так на запам'ятовування матеріалу, як на постановку проблеми та пошук її вирішення; знаходити докази, накопичувати знання та розширювати світогляд, навчитися думати позитивно й активно тощо.

Література:

1. Терно С. Критичне мислення – сучасний вимір суспільствознавчої освіти. Запоріжжя : Просвіта, 2009. 268 с.
2. Халперн Д. Психология критического мышления. Санкт-Петербург : Питер, 2000. 512 с. URL: https://www.e-reading.club/bookreader.php/110655/Halpern-Psihologiya_kriticheskogo_myshleniya.html
3. Козира В.М. Технологія розвитку критичного мислення у навчальному процесі : навчально-методичний посібник для вчителів. Тернопіль : ТОКІППО, 2017. 60 с. URL: <https://cutt.ly/pmtDVji>
4. Defining Critical Thinking. URL: <http://www.critical-thinking.org/pages/defining-critical-thinking/766>
5. Pintrich P. R. The Role of Metacognitive Knowledge in Learning, Teaching, and Assessing. Theory Into Practice. 2002. Vol. 41. Issue 4. P. 219–225.
6. Помегун О.І. Критичне мислення як педагогічний феномен. 2018. № 2. С. 89–98. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ukrpj_2018_2_14
7. Критичне мислення: ключові характеристики та вправи для його розвитку. URL: <http://etwinning.com.ua/content/files/659841.pdf>

ІННОВАЦІЇ У ВИЩІЙ ОСВІТІ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Третяк Д. Д.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри страхування,

банківської справи та ризик-менеджменту

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Одним із важливих показників соціально-економічного розвитку держави є рівень розвитку вищої освіти. У сучасних умовах формування та забезпечення належного функціонування механізмів державного регулювання інноваційного розвитку вищої освіти є обов'язковою умовою розвитку економіки України у напрямі техніко-технологічного та інноваційного зростання.

Вища освіта в Україні має необхідний потенціал для досягнення міжнародного рівня за умови опанування інноваційного шляху її розвитку.

Взагалі термін «інновація» походить від латинського слова «innovatio, novo» (змінювати, поновлювати, винаходити) й означає введення чогось нового.

У сучасній науковій літературі інновації розглядаються в цілому як нові форми організації праці й управління, нові види технологій, які охоплюють не тільки різноманітні установи та організації, але й певні галузі соціальної життєдіяльності людей. Так, англійські вчені Е. Роджерс і Р. Агарвала-Роджерс визначають інновацію як ідею, метод або об'єкт, що сприймаються індивідом як новий [4, с. 144].

Специфічність інновацій у вищій освіті пов'язана з тим, що вони, по-перше, завжди містять нове вирішення актуальної проблеми в галузі вищої школи; по-друге, їх використання приводить до якісно нових результатів освітньої діяльності, по-третє, їх упровадження викликає якісні зміни інших компонентів єдиної системи вищої освіти.

Педагогічні інновації різняться тими якостями, які закладаються в них ще при їх розробці. До цих якостей треба віднести такі:

- предмет змін, тобто той елемент системи вищої освіти, який може бути трансформований;
- глибину перетворень (ступінь радикальності змін, що передбачає застосування нововведень);
- масштаб перетворень у галузі вищої освіти;
- ресурсоемність нововведень;
- рівень розробленості [1].

Спираючись на зарубіжний досвід, можна представити такі види інновацій, адаптовані до освітнянського середовища:

- економічні інновації розділяються у залежності від того, які види продукту виробляє та впроваджує ЗВО. Інноваційна діяльність може бути спрямована на освітнянську діяльність – роботу науково-викладацького персоналу з створення нових програм, розробки нових курсів, відкриття нових спеціальностей, підвищення кваліфікації спеціалістів тощо. Але сфера інноваційної діяльності може поширюватися за рахунок впровадження новацій у наукову сферу та сферу освітніх послуг;

- технологічні інновації визначаються у створенні нових методик і технологій, спрямованих на удосконалення навчального процесу (ТВ-технології, Інтернет-технології, технології дистанційного навчання, кейс-технології);

- управлінські інновації спрямовані на організацію роботи обслуговуючого персоналу, визначення компетенції працівників, підвищення корпоративної культури;

- організаційні інновації пов'язані з удосконаленням організаційної структури ЗВО та його підрозділів, впровадженням нових систем управління. Такі новації спрямовані на формування нового типу управління адаптованого до сучасних умов розвитку освітньої галузі, а саме: створення технологічних парків, бізнес-інкубаторів, центрів сертифікації та управління якістю, захисту та оцінки інтелектуальної власності, служб маркетингу і реклами, лізингових компаній та інших інноваційних структур, що забезпечують прибуток;

- інформаційні пов'язані з оптимізацією інформаційних потоків щодо результатів діяльності окремих ЗВО, а також їх структурних підрозділів, підвищення достовірності та своєчасності одержаної інформації;

- соціальні направлені на покращання умов праці, відпочинку студентів і викладачів, підвищення оплати праці, соціальних виплат [2, с. 55].

Якщо говорити про інновації у методиках викладання то багато з них є відомими через те, що були вигадані саме у відомих вузах світу. Якщо Лондонський і Оксфордський університет – то це, пакетне і модульне навчання, яке запроваджено в багатьох країнах світу. Відомі «Гарвардський метод випадку» та Гарвардські «ситуаційні вправи на прийняття рішення». Оксфордські дебати – регламент, яких використовується у вітчизняних вузах, болгарські індивідуальні плани навчання, які допомагають розвивати здібності талановитих студентів. Цікавим, наприклад, є досвід роботи так званих «канікулярних академій» для талановитих студентів у Технічному університеті Мюнхена (Німеччина) [3].

Підсумовуючи, необхідно зазначити, що у сучасних умовах формування системи інновацій закладу вищої освіти стає необхідною умовою підвищення його конкурентоспроможності. Так як, її основною метою є визначення і реалізація перспективних напрямків діяльності у двох аспектах: по-перше, у розробці і впровадженні нових технологій освіти та удосконаленні процесу навчання; по-друге, у підвищенні ефективності наукової та науково-дослідної діяльності.

Література:

1. Климова Г.П. Інноваційний розвиток вищої освіти України: методологічний аспект аналізу. *Право та інноваційне суспільство*. 2013. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pric_2013_1_10
2. Телетов О.С., Провозін М.В. Рекламна діяльність вищого навчального закладу. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2011. № 2. С. 53–64.
3. Bradley J. Integrity in higher education marketing? A typology of misleading data-based claims in the university prospectus. *International Journal for Educational Integrity*. 2013. Vol. 9. No. 2. December. P. 74–88.
4. Rodzhers E. *Kommunikacii v organizacijah*: per. s angl. (Communication in organizations) [Tekst], E. Rodzhers, R. Agarvala-Rodzhers. М. : Ekonomika, 2000, 176 p.

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ ПРАКТИЧНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ

Фоменко Т. А.

викладач

Мелітопольського промислово-економічного фахового коледжу

Метою фахової освіти є формування спеціаліста, який здатний адаптуватися до реальних умов праці, бути ініціативною, активною особистістю, що саморозвивається, вміє застосовувати свої теоретичні знання на практиці. Тому професійна підготовка покликана стимулювати прагнення студентів до самовдосконалення та самореалізації.

В умовах формування ринку праці та його насиченості працівниками економічного напрямку, молодому фахівцю важко зайняти достойне місце у виробничих відносинах. Визначено, що основною такою причиною є недостатня практична підготовка студентів, яка б сформувала економічне мислення у майбутніх фахівців. Водночас,

ринок відчуває потребу у кваліфікованих фахівцях, обізнаних із сучасними науковими теоріями й законодавством та ознайомих з економічними аспектами практичної діяльності організації. А відтак, метою освітніх закладів має бути не стільки підготовка кадрів із ґрунтовними знаннями, скільки глибоко мотивованих спеціалістів з розвиненими професійними навичками, готових до виконання відповідних до фаху розумових чи фізичних дій; творчих особистостей, здатних аналізувати соціально-економічні зміни у суспільстві та розробляти перспективні програми розвитку як окремо взятого підприємства, так і галузі чи держави [2, с. 189].

Робота економіста безпосередньо пов'язана із практичною реалізацією набутих теоретичних знань, що підкріплюється розвиненими відповідними вміннями та навичками. Практична підготовка завжди була невід'ємною частиною навчального процесу. В першу чергу, практична підготовка студентів пов'язана з проходженням різних практик на підприємствах міста, що дозволяє їм занурювати в професійне середовище. Але не слід зменшувати значення практичних та лабораторних занять в придбанні професійних навичок.

На практичних заняттях відбувається поглиблення теоретичних знань здобутих раніше, формування вмінь та навичок, практичне їх застосування шляхом виконання практичних завдань. Але використання тільки традиційних методів навчання приводить до того, що у студентів виникають труднощі адаптації до реальних умов праці; не всі випускники володіють достатнім рівнем практичного використання економічних інструментів; деякі спеціалісти не орієнтуються в питаннях створення фірми, засадах податкової системи та економічного аналізу; не вміють узагальнювати здобуті знання та втілювати їх на практиці. Тому виникає необхідність покращення рівня фахової підготовки економістів через активізацію навчально-пізнавальної діяльності.

Для того, щоб активізувати зацікавленість студентів до практичних занять та сприяти їхній самореалізації, впроваджуються інноваційні технології навчання. Інноваційне навчання – це постійне прагнення до переоцінки цінностей, збереження тих із них, які мають незаперечне значення, і відкидання тих, що вже застаріли. Інновації у навчальній діяльності пов'язані з активним процесом створення, поширення нових методів і засобів (нововведень) для вирішення дидактичних завдань підготовки фахівців у гармонійному поєднанні класичних традиційних методик та результатів творчого пошуку, застосування нестандартних, прогресивних технологій, оригінальних дидактичних ідей і форм забезпечення освітнього процесу [1, с. 28].

Серед сучасних технологій навчання, які використовуються при проведенні практичних занять в коледжі, слід виділити мультимедійні

технології, елементи ділової гри, тренінгу, ситуаційних вправ, кейс-методи. Розроблені сценарії та навчально-методичні карти проведення ділових ігор «Облік та аналіз основних засобів», «Комплексний аналіз фінансового стану підприємства», «Аналіз фінансових результатів», «Планування заробітної плати», комбінованого заняття «Банківсько-фінансові розрахунки». Саме ділові ігри забезпечують організацію навчання через імітацію ситуацій професійного спрямування, в яких студенти можуть відчутти відповідальність за прийняті рішення та формують професійну компетентність майбутніх економістів. Також серед студентів набули популярності нетрадиційні форми занять, такі як економічний брейн-ринг, економічна олімпіада на звання «Кращий економіст року». Методи тренінгу, ситуаційних вправ, кейс-метод застосовуються при проведенні практичних занять з дисциплін «Логістика», «Менеджмент», «Управління витратами».

Важливе місце в навчальному процесі коледжу займає така форма проведення практичного заняття, як екскурсія на підприємство, бо дозволяє побачити виробничі об'єкти і процеси в природній обстановці. Такі екскурсії бувають загальнопізнавальними і тематичними. Загальноознайомча екскурсія проводиться, як правило, для студентів II курсу під час вивчення дисципліни «Економіка підприємства». Студенти знайомляться з виробничою та організаційною структурою підприємства, з технологіями вироблення продукції, робіт, послуг.

Завдання тематичних екскурсій – ознайомити студентів з виробничими процесами, методами організації виробництва, організацією праці. Такі екскурсії проводяться для студентів III курсу при вивченні дисциплін професійної підготовки: «Планування та організація діяльності підприємства», «Економіка і нормування праці». Поєднання аудиторних занять з екскурсіями дозволяє викладачу наочно пояснювати методи розв'язування практичних завдань.

Впровадження інтерактивних методів навчання в практичну підготовку майбутніх економістів дозволяє залучити до роботи всіх студентів аудиторії, сприяє виробленню соціально важливих навиків роботи в колективі.

Література:

1. Бистрова Ю. В. Інноваційні методи навчання у вищій школі України. *Право та інноваційне суспільство*. 2015. № 1(4). С. 27–32.
2. Шевчук Т. В., Сідельник О. П. Практична підготовка студентів вищих навчальних закладів як невід'ємна детермінанта формування їхніх професійних компетенцій. *Науковий вісник НЛТУ України. Серія економічна*. 2017. Вип. 27(2). С. 189–193.

ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З ВИКОРИСТАННЯМ ВАЛІДОВАНИХ І ФРАНЧАЙЗИНГОВИХ ПРОГРАМ: ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН

Чалюк Ю. О.

*кандидатка економічних наук, доцентка,
докторантка кафедри економічної теорії
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

У числі своїх пріоритетів Європейський Союз висунув завдання створення Європейського простору вищої освіти (ЄПВО) поряд з єдиним освітнім простором (European research area – ERA). Практичне створення ERA почалося з реалізації Шостої Рамкової програми 2002–2006 рр. Виходячи з вимог якої, всі напрями досліджень були підпорядковані головному завданню – об'єднання європейської науки, а методи виконання розроблені з метою надання максимальної підтримки бізнесу, академічним колам, науково дослідним інститутам, а також усунення перешкод, що обмежують мобільність учених країн ЄС. Формування єдиного Європейського освітнього простору здійснюється в рамках Болонського процесу. Нині учасниками Болонського процесу і декларації «Зона європейської вищої освіти» є 46 європейських країн, включно з Україною [1].

Європейський Союз є лідером у сфері міжнародних освітніх послуг, витримуючи жорстку конкуренцію з боку США, Австралії та Китаю. У країнах ЄС навчаються понад 40 % іноземних студентів. Тенденція до подальшого збільшення їх числа викликана інтеграційними процесами в сфері вищої освіти. Незважаючи на те, що в державних вузах багатьох країн ЄС (наприклад Франції та Німеччини) зберігається безкоштовна вища освіта, експорт освітніх послуг стає одним з найважливіших і високо прибуткових статей в структурі загального експорту європейських країн, особливо Великої Британії. Орієнтація на експорт і одержані від нього значні фінансові кошти сприяють модернізації системи вищої освіти.

Важливим положенням Болонської декларації є можливість отримання студентами одночасно двох дипломів різних країн (*подвійні дипломи*). Відповідно до рекомендацій Ради Європи під спільним дипломом слід розуміти такий, що видається не менш як двома ВНЗ на основі спільної освітньої програми, яка може виконуватися студентом як на території обох сторін угоди про спільний диплом, так і без виїзду в іншу країну [2, с. 25–27]. Такі угоди називають ще Договором про

мережеву форму реалізації освітніх програм. Для спільної діяльності Болонським процесом передбачені валідовані і франчайзингові програми. Сутність *валідованої програми* полягає у визнанні одним ВНЗ еквівалентності програм іншого навчального закладу з можливою видачею власного диплома випускникам ВНЗ-партнера. *Франчайзингові програми* передбачають передачу права реалізації своєї освітньої програми іншому ВНЗ з правом контролю якості навчання. Високим освітнім стандартам відповідають акредитовані програми, які отримали експертну оцінку якості. Можливості одночасного отримання двох і більше дипломів різних країн зростають у ході реалізації освітніх програм із застосуванням електронного навчання і дистанційних технологій [3, с. 96–97].

Для реалізації державної політики у сфері експорту освітніх послуг в країнах ЄС, *по-перше*, розробляються цільові загальноосвітні програми з чітко визначеними завданнями і відповідним фінансовим забезпеченням; *по-друге*, створені державні або недержавні організації, служби сприяння експорту освітніх послуг та академічному обміну викладачів і студентів (наприклад, у Франції – освітнє агентство Edufrance, Великій Британії – Рада міжнародної освіти British council, Німеччині – служба академічних обмінів Daad) [2, с. 22–24].

У стратегічних планах розвитку все більше провідних університетів ЄС орієнтуються на підготовку фахівців в умовах глобальної економіки та міжнародної комунікації, транснаціональне навчання і перетворення на міжнародні науково-освітні комплекси. При цьому країни ЄС використовують різноманітні форми і методи інтеграції в міжнародний освітній простір, зокрема, акредитовані і валідовані програми, франчайзингові програми, програми подвійних та спільних дипломів, створення єдиного освітнього простору.

Література:

1. European research area (ERA). URL: <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/area/european-research-area-era>
2. Давганик Н. М., Чалюк Ю. О. Концепція глобальної освіти в історичній ретроспективі. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2018. № 1. С. 22–29.
3. Чалюк Ю. О. Міжнародна координація розвитку соціальної сфери : монографія. Київ : Компрінт, 2016. 270 с.

БІЗНЕС-ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА В ЮРИДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ: ІНТЕГРАЦІЙНІ ПІДХОДИ

Шевченко Л. С.

*докторка економічних наук, професорка,
завідувачка кафедри економічної теорії*

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Освітня програма «Business Economics» («Бізнес-економіка») пропонується багатьма університетами світу. В кожному з них є своє розуміння освітніх компонент програми, її призначення та напрямів розвитку.

Наприклад, Університетська школа економіки Утрехта (Utrecht University School of Economics, Нідерланди) стверджує, що слухачі магістерської програми «Economics and Business Economics» будуть працювати не тільки з абстрактними моделями і теоріями, а й застосовувати їх у соціальному контексті. Вони знаходять роботу як консультанти у ТНК, інвестори або розробники проєктів у банках або інших фінансових установах, урядових організаціях, місцевих органах влади, асоціаціях роботодавців, профспілкових органах тощо [1]. Маастрихтський університет (Maastricht University, Нідерланди) пропонує бакалаврську програму «Economics and Business Economics», а саме навчання на основі досліджень проблем у бізнесі [2].

Університет Антверпена (University of Antwerp, Бельгія) має аналогічну магістерську програму. Обов'язковими навчальними дисциплінами є: етичний та стійкий бізнес; методи дослідження в бізнес-економіці; стратегічне управління; наука про дані; фінанси; маркетинг; європейський та міжнародний менеджмент. Усі слухачі виконують міжнародний консалтинговий проєкт, який передбачає розв'язання реальної організаційної проблеми, пов'язаної з широкою сферою управління, сформульованою конкретною бельгійською компанією [3].

Навчання на економічному факультеті Університету Центральної Флориди (University of Central Florida, США) орієнтується на підготовку економічних асистентів у приватних і державних установах, переважно в таких галузях, як охорона здоров'я, транспорт та енергетика, експертів у складанні звітів, проєктуванні опитувань, роботі з великими обсягами даних. Приблизно половина економістів працюють на федеральний уряд [4].

Кентерберійський університет у Новій Зеландії (University of Canterbury) пропонує спеціалізацію «бакалавр комерції». У рамках програми особлива увага приділяється навчальній дисципліні

«Економічне мислення для бізнесу». У ній розглядається застосування економічних знань для оптимізації проблем бізнесу та реального світу [5].

Загалом закордонні освітні програми «Business Economics» спрямовуються на формування кар'єри студентів у галузі організацій та ринків, міжнародного бізнесу, бізнес-стратегування, корпоративних фінансів, корпоративного управління, взаємовідносин бізнесу та уряду. Всі освітні програми працюють на великі корпорації, інвестиційні фірми, урядові установи. Причому в різних університетах світу ступені бакалавра і магістра з таких програм присуджуються не тільки за економічною спеціальністю, а й у галузях бізнесу та менеджменту.

Український бізнес (малий, середній, великий) потребує фахівців із новими підходами до розв'язання економічних проблем, навичками розроблення і втілення економічних стратегій на різних рівнях господарювання. Актуальними професіями найближчого майбутнього будуть: економіст-аналітик, бізнес-консультант, форсайтер, цифровий економіст, фінансовий економіст, економіст у сфері конкуренції, експерт із питань фінансово-економічної безпеки, керівник бізнес-проектів, оглядач з економічних питань у ділових ЗМІ та ін.

Однак юристи-практики стверджують, що кожне економічне та управлінське рішення повинно базуватися на знанні права, бути юридично оформленим у вигляді наказу, розпорядження, доручення та узгоджене з чинним законодавством. Для зменшення ризиків бізнес-середовища потрібно розробляти корпоративні правові стратегії, застосовувати різноманітні юридичні інструменти створення конкурентних переваг бізнес-організацій. Для цього майбутнім економістам і менеджерам будуть потрібні системні знання не тільки економіки, а й теорії та практики управління, а ще – юридичні знання. Таке завдання під силу лише правничим школам України. Покажу, як це відбувається в Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого.

Освітня програма «Бізнес-економіка» НЮУ пропонує слухачам поглиблене вивчення права та правових аспектів бізнесу і завдяки цьому набуває важливих конкурентних переваг. Її науково-теоретичною основою є інтеграція досліджень як викладачів, так і здобувачів вищої освіти, за напрямками:

1) Law & Economics – у сферах економічної теорії права, економічного аналізу права, правової економіки. Наукова концепція Law & Economics не є механічним поєднанням правової та економічної наукової думки. В її основі лежить розуміння взаємопов'язаного розвитку економіки і права в системі суспільних відносин, інтеграція методів, принципів і підходів наукового аналізу економічної теорії та теорії права. Наприклад, предметом дослідження *економічної теорії права* є економічна поведінка, що здійснюється в умовах правових

обмежень, та економічна логіка правових норм. Економічна теорія права поділяється на позитивну (аналізує поведінкові реакції економічних агентів на зміни у структурі стимулів, що відбуваються в результаті змін правової норм) та нормативну (визначає, якими повинні бути правові норми, аби вони відповідали критеріям економічної доцільності). *Економічний аналіз права* вивчає проблему через схему: раціональна економічна поведінка – максимізація корисності або доходу – витрати і результат (переваги) застосування правової норми. *Правова економіка* «працює» так: економічні зв'язки – договірні відносини – суперечності сторін – справедливість розв'язання конфлікту за допомогою правових норм або закону [6]. Серед навчальних дисциплін, які активно просувають ідеї Law & Economics, зверну увагу на «Інституціональну економіку», «Право та економіка», розділ «Правова економіка» в навчальній дисципліні «Економічна теорія»;

2) Law & Management, який ще називають «управлінським аналізом права», «юридичним менеджментом». Його завдання – обґрунтувати роль права як ключового фактору конкурентоспроможності компанії. Зараз напрям Law & Management розвивають переважно американські, скандинавські та французькі вчені. Йдеться, по-перше, про концепцію «*проактивного права*», за яким ефективні менеджери використовують знання права для мінімізації витрат і ризиків, утримання в організації ключових талантів, співробітництва в галузі інновацій, захисту інтелектуальної власності, створення цінностей для клієнтів, що сприяє успішному бізнесу та досягненню конкурентних переваг; по-друге, про розроблення спеціальних правових стратегій бізнес-організацій, аналіз їхньої ролі в зростанні конкурентоспроможності бізнесу; по-третє, про форми взаємодії менеджерів і юристів у фірмі. *Юридичний менеджмент* означає систему управлінських відносин і дій, які базуються на знанні та дотриманні управителями норм права, що регламентуються чинним законодавством, а всередині організації – посадовими інструкціями з чітким визначенням та оптимальним розподілом юридичних прав та обов'язків менеджерів. Тобто це юридично внормована управлінська діяльність у будь-якій сфері господарювання [7]. Серед навчальних дисциплін, які розвивають ідеї Law & Management, – «Менеджмент», «Прийняття управлінських рішень», «Бізнес-консалтинг», «Юридичний консалтинг» та ін.

Як наслідок – бізнес-економічна освіта *інтегрує* у здобувачів освіти важливі економічні, управлінські та правові компетентності: краще розуміти стандартні ділові практики (оптимізацію витрат, одержання прибутку, забезпечення бізнесу та ін.), організувати систему економічної безпеки підприємства, здійснювати моніторинг ризиків і загроз, уживати заходи з їх усунення та нейтралізації; розробляти антикорупційну

політику підприємства; здійснювати юридичний супровід господарської діяльності – угод, процесів створення та реорганізації бізнесу, транскордонного економічного співробітництва тощо.

Література:

1. The official site of the Utrecht University. URL: <https://www.uu.nl/bachelors/en/economics-and-business-economics> (дата звернення: 09.12.2021).
2. The official site of the Maastricht University. URL: <https://www.maastrichtuniversity.nl/education/bachelor/bachelor-economics-and-business-economics> (дата звернення: 09.12.2021).
3. The official site of the University of Antwerp. URL: <https://www.uantwerpen.be/en/study/education-and-training/business-economics/about-the-programme/> (дата звернення: 09.12.2021).
4. The official site of the University of Central Florida. URL: <https://business.ucf.edu/degree/economics-business/> (дата звернення: 09.12.2021).
5. The official site of the University of Canterbury. URL: <https://www.canterbury.ac.nz/study/subjects/business-economics/> (дата звернення: 09.12.2021).
6. Гриценко О. А. Економічна теорія права: проблеми та перспективи розвитку. *Економічна теорія та право*. 2010. № 1. С. 17–30.
7. Шевченко Л. С. Law & Management: новий напрям наукових досліджень та управлінської практики. *Development trends in legal science and practice: the experience of countries of Eastern Europe and prospects of Ukraine* / edited by authors. Riga : SIA «Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2018. P. 218–239.

MODERN TOOLS OF INNOVATION AND INTERNATIONALIZATION OF EDUCATION

Shevchenko O. O.

*Doctor of Economics, Associate Professor,
Professor of Management Department
Donbas State Engineering Academy*

The combination of traditional and innovative is the main trend in education today. For modern Ukrainian society, the most important task is to develop promising guidelines for development and effective practices of implementing educational innovations, reforming the educational system, transforming it into an effective model of education that would meet international standards.

The COVID-19 pandemic has not only caused a number of challenges in teaching, learning and research, but has also had a negative impact on many

internationalization activities, including a decline in the international academic mobility of students and researchers. One of the reactions of the university community was the intensification of virtual academic activity, the implementation of which involves the use of information and communication technologies (ICT) for cross-border cooperation, which, in turn, promotes intercultural understanding and knowledge exchange. Within the framework of virtual mobility, educational technologies are considered to be the most important tool, as their implementation involves rapid dissemination and free access to educational material; clear delineation of space and definition of time for classes, which provides clear coordination of the teaching / learning process at the international level; organization of synchronous online communication and asynchronous cross-border academic cooperation.

The system-forming core of innovation processes in vocational education is the competence approach, according to which the content and methods of teaching should be separated from the standpoint of choosing competencies in the logic of implementing innovations in training specialists. In each component of innovative activity the teacher must lay down innovative approaches (goals, content, development of abilities, methods). The introduction of innovative technologies characterizes the main indicator of quality educational activities. In scientific sources, methodological and theoretical issues of implementation of innovative educational activities are correlated with the technology of advanced learning in higher education.

Thus, the introduction of education based on innovative dynamics and new knowledge is considered. In this process, based on relatively new concepts – innovation dynamics (sequence of transformation of knowledge into technical or social reality), innovative thinking (the ability of university lecturers to develop mechanisms and methods of forming such thinking) and management (active student motivation in learning, self-actualization) and reflection in the educational process of the full cycle of professional activity. Innovation and educational management is widely used procedural approach that combines the process of improvement, implementation and practical use of advanced technologies, information technology with a set of methods, techniques and teaching aids. Procedural approach allows to determine a set of conditions for innovation: creating a competitive atmosphere; prospects for professional growth and creative search for a teacher; use of new methods and means of information transfer; optimization of the educational process through significant innovative changes for the radical transformation of the educational process; introduction of innovations at the expense of university reserves; reliance on the updated philosophical foundations of education; qualitative change of the student's personality. They are actively trying to make innovative changes through forms and methods of teaching that are not yet widely used in pedagogy: work in small groups, analysis of learning

situations and problem-based learning. Innovative approaches after the analysis of the general tendencies of development of educational process are realized also by methods of remote support of training of students in the online mode, use of means of multimedia, system of interactive testing. Innovative-educational activity is correlated with the introduction of problem-based, distance, modular, contextual and distance learning technologies through innovative project methods and research methods. The growth of the innovative component in the content and methods of teaching is revealed; accelerating the aging of knowledge, which leads to dynamic renewal; transition from private innovation models to integrated cluster innovations. In summary, it is important to point out that innovative activity in higher educational institutions of Ukraine is developing in the following areas: research activities; project activities; educational activity (professional development of subjects of a certain branch).

The COVID-19 pandemic and the closure of borders between countries have forced universities to significantly rethink tactical approaches to implementing the strategy of internationalization of free economic zones and strengthen the organizational and technical framework for using ICT to support and ensure basic educational, scientific and administrative functions. Examples of these changes are: electronic libraries (electronic journals, books, online bibliographic databases, online help); integration of digital database systems containing records of employees, students, courses, etc.; portals of structural subdivisions as the main channels of access to digital resources; e-mail as one of the main ways of internal and external communications; single or abbreviated login to authentication systems (e-mail, library, etc.); virtual private network or other secure off-campus access to digital resources; websites as the dominant channel for providing internal and external information about learning. Thus, the internationalization of educational activities in the transition to blended or distance learning involves the introduction of organizational mechanisms necessary to create and maintain a virtual learning environment for students. According to the monitoring results, universities are developing opportunities to use ICT to implement virtual academic mobility unevenly. The speed of progress in any single university depends on many factors at the regional and national levels, and hence on the specific study of these factors by the university administration, which defines free economic education as one that can provide organizational and methodological support for virtual mobility. In addition, freelance partners should contribute to the formation of digital competence of students for the successful implementation of virtual mobility programs.

ІННОВАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТИ В УМОВАХ ОБРАННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО ВЕКТОРУ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ КРАЇНИ

Юдіна М. І.

*кандидатка економічних наук, старша викладачка
кафедри обліку, аудиту та оподаткування
Хмельницького національного університету*

Важливим завданням для України є швидка і практична реалізація проголошених реформ у різних галузях, доведення їх до логічного завершення, виконання взятих на себе відповідних зобов'язань, оскільки визнання євроатлантичних прагнень України з боку Європейського Союзу і Альянсу не означає, що українська сторона може зупинитися на стадії очікування певних позитивних для неї кроків від своїх європейських партнерів. Зазначалося, що з-понад 2 тис. конкретних зобов'язань перед ЄС добровільно взяла на себе наша держава. У зв'язку із цим Європейський Союз має більш щільно співпрацювати з Україною, доводячи їй необхідність не зупинятися на досягнутому [1, с. 68].

Практична реалізація євроінтеграційної стратегії України потребує визначення та дотримання відповідної траєкторії інституційних змін: послідовного руху інституційної системи економіки в напрямі реального наближення до європейських зразків і стандартів її організації та впорядкування, взаємодії з соціальною та політичною сферами, реформування системи державного управління, правової системи тощо. Реалізація комплексу заходів щодо процесу євроінтеграції України потребує формування відповідного ринково-інституційного середовища, що вимагає взаємодії державних органів влади з неурядовими організаціями, бізнесом та європейськими партнерами [2, с. 57].

Підвищення рівня ефективності сучасної вищої освіти в Україні можливе через реформування пострадянських бюрократичних систем управління та посилення саме багатовекторного конкурентного середовища між університетами.

Механізм впровадження такої стратегії передбачає:

- орієнтацію на принципи реінжинірингу та мотиваційного менеджменту в системі реалізації трансформаційних викликів вищої освіти України;
- імплементацію системи нормативних показників для стимулювання маркетингу, інновацій та якості як драйверів внутрішньо університетських реформ;

– пов’язування ліцензійних обсягів набору студентів із результатами рейтингового оцінювання ефективності діяльності вишів [3, с. 37].

Інновації в освіті пов’язані із загальними процесами у суспільстві, глобалізаційними та інтеграційними процесами. Інноваційна діяльність в Україні передбачена Законом України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», Державною програмою прогнозування Науково-технологічного та інноваційного розвитку. Інновації в освіті є закономірним явищем, динамічним за характером і розвивальним за результатами, а їх запровадження дозволяє вирішити суперечності між традиційною системою і потребами в якісно новій освіті.

Глобалізація в галузі освіти передбачає інтеграцію та координацію національних освітніх систем. Тому особливої важливості набуває проблема стратегічної орієнтації та інтеграції національних систем освіти. Національна освіта повинна прагнути до збереження кращих традицій і стандартів класичної освіти. При цьому необхідно впровадження інновацій у вітчизняну освіту. Реформування освітньої системи має бути орієнтоване на вироблення моделі, що враховує як вітчизняний досвід, так і кращі досягнення світової освітньої практики. Інтеграція вищої школи України до загальноєвропейського освітнього простору пов’язана з проблемами, розв’язання яких бачиться у реформуванні системи підготовки кадрів згідно з міжнародними вимогами [4, с. 45].

Література:

1. Сіренко К. Ю. Євроінтеграційна політика України: позитивні та негативні аспекти. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Вип. 22(3). С. 65–68.
2. Шамборовський Г. Ринково-інституційні реформи на шляху інтеграції України до Європейського Союзу. *Агора*. 2016. № 17. С. 55–62.
3. Величко О. П. Механізми управління ефективністю національної вищої освіти в умовах євроінтеграційних процесів. *Економічна стратегія та політика реалізації європейського вектору розвитку України: концептуальні засади, виклики та протиріччя* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. 25 травня 2018 року. Київ : «Прінт Сервіс», 2018. С. 35–38.
4. Іванова С. В. Інновації в освіті. Сучасні проблеми реформування системи вищої освіти в аспекті євроінтеграції України. *Вісник Черкаського університету*. 2016. № 1. С. 43–49.

НОТАТКИ

НОТАТКИ

МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОГО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
З ЕКОНОМІЧНИХ НАУК

«НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ
ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ ТА НАУКИ: ІННОВАЦІЇ,
ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ, ІНТЕГРАЦІЯ – ІДІ»

15 листопада – 26 грудня 2021 року

Підписано до друку 29.12.2021. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Цифровий друк.
Умовно-друк. арк. 7,44. Тираж 100. Замовлення № 0122-021.
Ціна договірна. Віддруковано з готового оригінал-макета.

Видавничий дім «Гельветика»
65101, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1
Телефони: +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@helvetica.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 6424 від 04.10.2018 р.